AD TRACTATIONEM DE MINISTRORVM EVANGELII GRADIBVS, AB HADRIANO Sarauia Belga editam.

THEODORI BEZÆ reſponſio.

EDITIO SECVNDA.

Excudebat Ioannes Le Preux.

M. D. XCIII.

Digitized by the Internet Archive
in 2012 with funding from
Princeton Theological Seminary Library

http://www.archive.org/details/adtractationemde00bzet

AD TRACTATIONEM
DE MINISTRORVM EVANGELII GRADIbus, ab Hadriano Sarauia Belga editam.

CONTROVERSIA mihi tecum eſt, mi Sarauia: & quidem de re magna, ſicut tu rectè iudicas: nempe de præcipuis Eccleſiaſticæ iuriſdictionis capitibus, id eſt, penes quos illa reſideat, & quæ ſit iis à quibus exercetur diuinitus attributa poteſtas. Etſi enim abs te non ſum ego nominatim appellatus, vt eſt ab alio poſtea, non tam certè Chriſtiano diſputatore, quàm petulante conuitiatore, factum: tamen iſta quorſum, & in quos dicantur, res ipſa demonſtrat. Eſt igitur mihi tecum illa de re neceſſariò ſuſcepta diſceptatio, ſed amica & fraterna, atque adeò ex vetere illa formula INTER BONOS BENE AGIER OPORTET. Iudex autem inter nos Dominus ille

noſter,& ſumus,vnicus, ac perpetuus *ἀρχιπό-ιμλω* ex ſacris illis ſuis tabulis iudicaturus ſedeto,iis quos tādem ipſi viſum erit adhibitis in legitimo conuentu interpretibus, quorum ſententiam omnes,ſicuti par eſt,Eccleſiæ ſequutæ mutuam inter ſe pacem & concordiam ſeruent. In primis verò,vt lectores intelligant in quibus conſentiamus & diſſentiamus, quod ad illam bonorum Eccleſiaſticorum ſacrilegam vſurpationem, & ſacri ipſius miniſterij contemptum attinet, in eo tibi communis eſt nobiſcum querela, quamuis remedia malis iſtis abs te propoſita non omni ex parte probem. Quòd autem iis non aſſentiris (quinam autem illi ſint ſatis noſti) qui omnem morum diſciplinam Magiſtratui committendam putāt:& quòd Excōmunicationem,itidémque ab eius vinculo abſolutionem legitimā Euangelij miniſtris vindicas,iſtud tam rectè facis, quàm perperàm & adulatoriè fortaſſe faciunt qui contrarium ſentiunt. At qui non omnia Magiſtratui pio in Eccleſiaſtica iuriſdictione attribuunt, omnem ei propterea non adimunt, vt calumniator ille calumniatur. Si qui ſunt autem (quod ſane mihi non facilè perſuaſeris) qui omnem Epiſcoporum ordinem, vt tu ſcribis, reiiciant, abſit vt quiſquam ſatis ſanæ mentis furoribus illorum aſſentiatur. Neque hocſcelere tenentur, qui de Epiſcopalis muneris ſiue *προςασίας* finibus regundis,& de diſcrimi-

crimine inter ordinem & gradum poſtulant vt ex Dei verbo decidatur. Quod ſi qui lógiùs vel iſtic vel alibi ſunt progreſſi, nihil iſtud ſanè neque ad nos, neque ad orthodoxas & bene conſtitutas Eccleſias. Scimus enim Dei beneficio, quod etiam res ipſa poſcit, omnia in domo Dei præſertim, decenter & ordine fieri oportere. Hunc autem ordinem cur aliunde quàm ex Apoſtolicis ſcriptis, id eſt ex Spiritu verè Sancto & in Eccleſiis præſidente petierimus? Fueritne vero ille vt eſt ab Apoſtolis conſtitutus ſine vlla prorſus mutatione perpetuò retinendus, an alicui, poſt eius cõſtitutionem, mutationi obnoxius, ſuo loco videbimus. Cõuitiatorem autẽ illum à quo diſcrimẽ inter cuiúſque rei ὑστιώδη & adiuctas circũſtantias tollitur, & qui nos ridiculè ad logicam doctrinam de prædicamentis reuocat, quis æquo animo ferat? Tu vis denique Eccleſiaſticam cenſuram Epiſcopis, & re ac nomine presbyteris, cum ea auctoritate tribui, quam Deus Apoſtolis & Eccleſiæ futuris Epiſcopis dedit. Et nos verò quid aliud poſtulamus? Sed quinam ſint iſti Epiſcopi & presbyteri, & quæ auctoritas à Chriſto ſit illis attributa, hoc illud eſt de quo inter nos controuertitur. Hic igitur veluti campus eſto, in quo non pedes, ſed mentes conferamus. Ego quidem certè tuis vbique veſtigiis inſiſtam, vt vtrique ad eandem, eámque veram metam, duce Veritate, perueniamus.

AD CAPVT PRIMVM IN quo quæritur quid ſit Euangelij miniſterium, & quæ eius partes.

FVTVRVS eſt, inquis, *mihi in hoc libro ſermo de ipſorum miniſtrorum Euangelij inæqualitate*. Immo de ipſis quoque ſingularum ſacrarum functionum appellationibus, & temporariarum à perpetuis diſtinctione, inter nos controuertitur. Diſputatio verò de inæqualitate ſic accipienda eſt, vt omnes norint, à nobis neque ſacro miniſterio fungentium ſupra ſuos greges eminentiam negari, neque ſacras inter ſe functiones exæquari, neque inter eiuſdem muneris collegas προστασίαν ordinis tolli.

Cæterùm miniſterium Euangelicum vniuerſum definiens myſteriorum Dei diſpenſatione, tres eius partes non ineptè facis: Euangelij videlicet prædicationem, Sacramentorum adminiſtrationem, & Eccleſiaſticæ gubernationis auctoritatem, quam rurſum diuidis in miniſtrorum ordinationem & morum cēſuram. Sed tu videris an Diaconorum ſic ſpecia-

cialiter & propriè appellatorum munus, ſatis rectè poſſit hac definitione comprehendi: à qua tamen illam excludere nefas eſt, qua de re ſuo loco diſſeremus. Ordinationis autem nomine, ſi electionem ipſam miniſtrorum intelligis, miniſtris non rectè tribuis quod totius eſt Eccleſiæ, eo tamen ordine ſeruato, quem ſuo loco explicabimus, ne quis nos arbitretur illi nuper iſtic mortuo phantaſtico Morellio Pariſienſi in Democratica politia reuehenda aſſentiri. Denique quod ſacrarum functionũ nomina, & ordinem ὑπάλληλον, repetis ex Apoſtolo Epheſ. 4. 11. facis quod factum oportuit: ſi modò præſumamus quod certiſſimum eſt, Apoſtolum non omnes illic ſacras functiones, iam tum in Eccleſia conſtitutas exprimere voluiſſe, ſed eas duntaxat, quæ ſermoni & doctrinæ vacabant, vt apparet 1. Timoth. 5. 17. quem locum à falſa interpretatione ſuo loco vindicabimus. In iſtis verò functionibus inter ſe comparatis, & ex Dei verbo adminiſtratis, non ſimplicem tantùm ordinem, ſed etiam gradum agnoſco: ſic tamen vt Prophetis ſic peculiariter appellatis, non tertium, vt tu, ſed ſecundum gradum cum Apoſtolo aſſignem. Sed illud verè prorſus ſcribis, diſtinctos eſſe duos illos numero ordines, paſtorum vnum, presbyterorum alterum, ſic propria & anguſtiore ſignificatione appellatorum. Hoc enim apertiſſimè demõſtrat Apoſtolus, non eo tan-

ſtùm loco, quem modò citaui, ſed etiam apertiſſimè Rom. 12. 8. τοὺς προϊσταμένους, ſic itidem peculiariter vocatos, tum à Doctoribus, tum ab Exhortatoribus ſiue Paſtoribus, diſertè diſcernens. In iis verò quæ ſubiicis non pauca magni momenti mihi videor non immeritò deſiderare *Vt initia* (inquis) *veteris & nouæ Eccleſiæ congruerent, primùm ſunt duodecim Apoſtoli electi, futuri Patriarchæ & primi auctores noui populi, quem ex omnibus gentibus ſibi colligere Deus conſtituerat: deinde quum maior eſſet meſſis quàm operarij, quemadmodum Moſi ſeptuaginta ſeniores Dominus in vetere Teſtamento adiunxerat, qui ei eſſent auxilio in populi Dei regimine: ſic Seruator noſter pari ratione alios ſeptuaginta duodecim Apoſtolis addidit: atque ita in primis illis Eccleſiæ incunabulis, duos ordines miniſtrorum Euangelij Dominus inſtituit, quos quando numero diſtinxit, & in duas claſſes diſtribuit, honore & poteſtate impares eſſe demonſtrauit, quod nunquam feciſſet ſi Euangelij miniſtros inæquales eſſe auctoritate & dignitate ſcelus futurum eſſe iudicaſſet. Hi fuerunt primi, ſub Domini directione, dum hîc in terris vixit, Euangelij præcones. Poſtquam autem in cœlos aſcendit, Prophetas in Eccleſia ſua excitauit, quando die Pentecoſtes Sp. Sanctum miſit. Succeſſu verò temporis quum creſceret Eccleſiarum numerus, iſti* (id eſt duodecim illi Apoſtoli & illi ſeptuaginta diſcipuli) *aſciuerunt ſibi cooperatores ex diſcipulis ſuis, quos docuerant.* Et hi ſunt quos tu

poſtea

poſtea capite ſexto facis alteram Euangeliſtarum ſpeciem : ab illis ſeptuaginta eo quoque diſtinctam, quòd illi quidem ab ipſo Domino, iſti verò per homines, nempe per Apoſtolos & illos ſeptuaginta fuerint ad miniſterium Euangelicum vt cooperatores adſciti. Hæc, inquam tua verba ſunt, nobis expendenda. Primùm igitur in iſtorum diſcipulorum numero tibi non conſtas. Vis enim pag. 17. fuiſſe ſeptuaginta duos, veterem interpretem Latinum ſequutus Luc. 10. 1. Sed hoc leuiculum eſt. Quod autem audes affirmare iſtos ſeptuaginta ἀμέσω à Chriſto miſſos ab ipſius aſcenſione ad Euangelij prædicationem cum illis duodecim Apoſtolis exercendam, quo tandem verbi diuini teſtimonio comprobaueris? Nam ne illa quidem duodecim Apoſtolorum miſſio, cuius fit mentio Matth. 10. Marc. 5. & Luc. 9. fuit illa propriè & peculiariter Apoſtolica appellata, ad quam tum implendam prorſus inepti fuiſſent Apoſtoli, ſed fuit duntaxat quoddam eius præludium & rudimentum, vt omnes, ac pœnè ſinguli, ad audiendum ipſum Chriſtum accurrerent. Denique non alia pœnè fuit hæc miſſio, quàm illa Iohannis Baptiſtæ, eo excepto quòd Apoſtoli nuntium de Chriſti παρουσίᾳ miraculis additis confirmarunt: Iohannes autem nullum ſignũ fecit Ioh. 10. 41. Iſtos autem duodecim poſtea demum Chriſtus, noua & prorſus alia vocatione, plantandis in vniuer-

ſo mundo Eccleſiis miſit, peculiari Sp. Sancti gratia & abundantia, tum ante ſuum in cœlos aſcenſum, Ioan. 20. 22. tum præcipuè in die Pentecoſtes, admirabilibus additis illius legationis externis ſignis, donatos: à qua miſſione Apoſtolus propterea, tum Apoſtolatus, tum aliarũ Apoſtolatus miniſterio poſtea adiunctarum ſacrarum functionum recenſionem meritò eſt auſpicatus, Eph. 3.10. & 11. Iſtorum autem ſeptuaginta diſcipulorum vllam vel circa, vel poſt aſcenſum Domini mentionẽ quam tandem inuenies? Eorum verò miſſio Lucæ 10. v. 1. commemorata, fuit ab Apoſtolatu propriè ſic appellato, & poſt aſcenſum Domini inſtituto, penitus diuerſa. Quod autem alibi excipis non omnia illa ſingularia fuiſſe ſcriptis tradita, vaniſſima eſt exceptio. Quis enim ſibi perſuadeat potuiſſe vel debuiſſe à ſacris illis ſcriptoribus rem tam neceſſariam prætermitti, in ſolam duodecim illorum Apoſtolorum miſſionem intentis? Iſtam igitur Euangeliſtarum propriè ſic appellatorum ſpeciem, tu videris vnde tandem deprompſeris.

Deinde vt illam tibi largiamur, vnde tandem illam inter iſtos ſeptuaginta Euangeliſtas, & duodecim Apoſtolos poteſtatis imparitatem deducis? *Ex eo*, inquis, *quòd Christus hos duos ordines numero diſtinxit, & in duas claſſes diſtribuit.* Num vero quicquid numero diſtin-

ſtinguitur, idcirco fuerit altero inferius? num quicquid poſterius eſt inſtitutū & alteri priori adiunctum, idcirco cenſendum inferius? In illa verò miſſione ſeptuaginta diſcipulorum, quam ſolus Lucas commemorat, quem tādem gradum inuenies, quo duodecim illis priùs miſſis ſubiiciantur: Immò quamuis duodecim illos Chriſtus ea gratia peculiari ſit dignatus, quòd illos vnos ſibi domeſticos aſciuerit, vllam tamen inde poteſtatis inter illos & reliquos diſcipulos imparitatem, nihilò iuſtiùs conſtitueris, quàm ſi Iohannem reliquis vndecim ſuperiorem inde fuiſſe contenderes, quòd Chriſto chariſſimus præ cęteris fuerit diſcipulus. Apoſtolatus verò functione fuiſſe illos poſtea, propria, nō tantùm ordinis, ſed etiam poteſtatis, eminentia cæteris prælatos, abſit vt inficiemur: vt meram eſſe calumniam omnes intelligant, quum nobis hoc mendacium tribuitur. Denique quòd ad ſeptuaginta illos ſeniores Moſi adiūctos attinet, quos tu vis fuiſſe illorum ſeptuaginta typum duodecim Apoſtolis additorum: inuenio iſtud duabus vicibus factum, primùm videlicet ex Ietronis monitu Exod. 18. 21. & quidem non ab ipſo Domino diuinitus, ſed ab ipſis Iſraelitis ſelectos, teſte Moſe illam hiſtoriam repetente, Deut. 1. 13. ſecundò verò non quidem rurſus electos, vt apparet ex Domini verbis Num. 11. 16. ſed nouo prophetiæ dono donatos, ídque ad tempus,

ibidem verſ.25. vide autem, quæſo quàm caducum fundamẽtum iſti ſententiæ tuæ ſubſtruas, quum tantum ſit inter iſtos typicos, vt tu quidem arbitraris, & iſtos imaginarios tuos ſeptuaginta diſcipulos, diſcrimen. Nam illi neque ad ſacram functionem, Aaroni videlicet & Leuitis attributam, ſed ad ciuiles audiendas controuerſias decidẽdas, & politicum populi regimen fuerunt inſtituti: neque extra ordinem, ſed populari electione miſſi, & poſtea prophetiæ quidem dono, ſed non niſi ad tempus inſtructi: iſtos verò tuos Euangeliſtas ſeptuaginta tu vis ad ſacras functiones ἀμέσως ab ipſo Domino, & quidem minimè ad aliquod tempus fuiſſe vocatos.

Poſtremò velim te in hac diſputatione huius meminiſſe quod in hoc extremo capite rectiſſimè ſcribis, tandem videlicet creſcente credentium ſupra modum numero, ordinatos fuiſſe ſingulis Eccleſiis paſtores, citra diſcrimen epiſcopi & preſbyteri, vocatos, quod tu poſtea cap. videlicet 23. in Hieronymo ſumma contentione refutare ſtuduiſti.

Ad

AD CAP. II. LIB. I.

De ordinaria & extraordinaria vocatione ad Dei miniſterium: in quo diſputat Sarauia de extraordinaria & ordinaria ad Eccleſiæ miniſterium vocatione.

IN hoc ſecundo capite firmiſſimum quidem fundamentum ponis, *Solius eſſe Dei ſibi miniſtros deligere, quod duobus ἀντιδιηρημένοις modis faciat, vno extraordinario, altero ordinario.* Sed extraordinarium neque à forma exteriore, neque ex ſui natura ſatis explicatè mihi videris definire. Ordinariam igitur vocationem eam appello, cuius quidem auctor eſt Deus, ſed quæ fiat eorum ſuffragiis quibus Deus in Eccleſia ſua hoc ius tribuit ſecundum leges ab ipſo præſcriptas. Extraordinaria autem ea eſt, cuius Deus ipſe auctor eſt, ſiue proximè & ipſius Dei voce, vt vocatus eſt Abraham, Moſes, Samuel, alij denique plurimi ſub vetere teſtamento, & ſicut Chriſtus ipſemet, tum ſuos illos duodecim Apoſtolos ad Patrem reuertens, tũ Paulum ex ipſis cœlis electum vocauit: ſiue adhibitis aliis, non à quibus illi vocarentur, ſed quibus vt internuntiis

juſſus eſt, vt Dei vocationẽ & mandatũ denuntiarent. Sic Aaron & tribus Leui per Moſis interuentũ vocati ſunt,& Elizæus miſſo ad ipſum Elia. Sic autẽ nullũ à Chriſto vocatũ lego, nec ante nec poſt aſcenſionẽ, quòd ad ipſam miniſterij functionem attinet, ſed duntaxat certi alicuius operis reſpectu. Sic per Angelum internuntium vocatus eſt Philippus ad eunuchũ baptiſandum Act. 8. 26. & Ananias ad Paulum iam Apoſtolum diuinitus deſignatũ, baptiſandum & conſolandum miſſus, Act. 9. 11. & tum Barnabas tum Paulus ex Prophetarum denuntiatione non ad Apoſtolatũ, ſed ad primam illam ex Antiochia profectionem Act. 13. 2. Sed aliam præterea ſpeciem huius extraordinariæ vocationis abs te prætermiſſam, quæ tamen maximi eſt momenti, in Scripturis inuenio, poſt conſtitutam etiam Hieroſolymitanam Eccleſiam. Hi ſunt enim quos Chriſtus nõ ſua voce, non per viſionem de qua nobis conſtet, non per internuntium vllũ ſiue Angelum ſiue hominem, ſed ſuo afflatu intrinſeco huc & illuc miſit. Talis proculdubio fuit illa Philippi antea Diaconi,&, poſt Eccleſiæ Hieroſolymitanæ diſperſionem, Euangeliſtę, hoc afflatu facti profectio in vrbem Samariæ, ignaris prorſus Apoſtolis, nedũ vt illum eò miſerint, Act. 8. 4. & 5. & 14. Tales fuerunt & illi ex eadem diſperſione, qui primi in Phœnicia & Cypro euangelizarunt, atque adeò celeberrimam il-

lam

lam Antiochenam Eccleſiam, inſciis etiam Apoſtolis, feliciſſimè ſunt auſpicati, Act. 11. 19. & 20. & 22. Neque dubium eſt quin alios eiuſmodi quamplurimos eodem afflatu, non modò in illis primis Eccleſiæ incunabulis, ſed ſequutis etiam ſeculis dominus paſſim excitarit, vt ex Eccleſiaſtica hiſtoria repetere licet. Et ne longiùs abeamus, prima illa inſtauratæ in Anglia Eccleſiæ fundamenta Henrici octaui temporibus, Anglicani ſanè Epiſcopi non iecerunt, ſed pro viribus potiùs impediuerunt. Idem quoque diuinitus factum in aliis Europæ totius regionibus, ſed in Gallia præſertim & in Belgio, teſtantur eximiorum illorum Dei ſeruorum hiſtoriæ, quorum vocationem martyrij corona ſanciuit. Vix igitur ac ne vix quidem præſtiteris, quod hoc loco ſcribis *eos videlicet ſeſe ſatis explicare non poſſe, qui quæſtionem mouentes de eorum vocatione, quibus Deo ad Eccleſias paucis ante annis reformandas vti placuit, ad extraordinariam vocationem, nulla, vt tibi quidem videtur, neceſſitate confugiunt*. Cedo verò quamobrem? *quoniam*, inquis, *quotquot Deus excitauit: ordinariam vocationem habuerunt, paucis quidem exceptis: &, quòd ad iſtos paucos quoſdam attinet, corruptam & falſam de Filio Dei & præcipuis fidei noſtræ capitibus doctrinam impugnare & veram aſſerere quiuis Chriſtianus in ſacris literis verſatus poteſt & debet.*

1. Quid igitur obſtabit, mi Sarauia, quominus quiuis, vbiuis, qui ſe ſapientem exiſtimauerit, corruptæ, ſeu verè, ſeu falsò, doctrinæ impugnandæ prætextu, vel ſuggeſtum conſcendat, vel clandeſtinos conuentus habeat, vt factitare ſolent Anabaptiſtæ & Libertini, peſſimum illorum exemplum ſequuti qui Antiochiæ primùm, ac deinceps in Galatia, & alibi, clam irrepentes, tantos ediderunt tumultus? de quibus loquentes Apoſtoli Act.15. 24. *audiuimus*, inquiunt, *quoſdam è nobis egreſſos, vos turbaſſe verbis, labefactantes animas veſtras, iubendo vos circuncidi & ſeruare legem, quibus mandata nulla dederamus.* Abſit igitur vt huic licentiæ longè pernicioſiſſimæ oſtium aperiamus. Nec propterea tamen mirificam illam extraordinariam vocationem ex vnius Dei intrinſeco afflatu profectam repudiamus, in qua potiùs Dominus Deus noſter admirabilem ſeſe ad aſſerendam ſuam Eccleſiam præbet. Sed vt veram & legitimam illam ab adulterina & ſummo ſtudio vitanda diſcernamus, tres proponimus regulas: vnam, vt ibi demum ſit ei locus, vbi nullus eſt legitimæ vocationis vſus, quem eiuſmodi quiſpiam doctor contempſiſſe videri poſſit: alteram, vt probetur eiuſmodi hominis ſpiritus priuſquam admittatur, id eſt, tum eius doctrina ad verbi diuini normam quoad eius fieri poteſt, exigatur (quod Chriſtus ipſe in ſe fieri iuſſit Ioh.5.39. & in Beroenſibus laudatur

Act.

Act.17.12) tum eius mores & ingenium diligẽter explorentur, ſicuti monet Chriſtus Matth. 7.20.& quales deſcribuntur Rom. 16.17.1.Timoth.6.3.& 4.& 5.2.Tim.3.6.2.Pet.2.14. & deinceps.& in primis Iud.verſ.12.& alibi paſſim: tertiam denique, vt ſic probati, ab Eccleſia, cuius ipſi fundamenta iecerint, legitimè ordinentur. His, inquam, quaſi cancellis iſtam de qua nunc agimus extraordinariam vocationem circunſcribimus, numquam illam alioqui approbaturi: & ſic à falſiſſimis aduerſariorum calumniis beatos illos Dei ſeruos aſſerimus, à quibus tot eccleſiæ ſunt noſtra patrúmque memoria Antichriſti faucibus ereptæ. Sed præterea quænam iſta eſt quæſo ordinaria vocatio, quam eos habuiſſe dicis, quos Deus, paucis quibuſdam exceptis, excitauit? Certè Papiſticà. Nam hæc tua verba ſunt. *Hodie ſi Epiſcopi Gallicanarum Eccleſiarum ſe & ſuas Eccleſias à tyrannide Epiſcopi Romani vindicare velint, & eas ab omni idololatria & ſuperſtitione repurgare, non habent opus alia vocatione ab ea quam habẽt.* Quid ergo? Papiſticas ordinationes, in quibus neque morum examen præceſſit, neque leges vllæ ſeruatæ ſunt inuiolabiliter ex diuino iure in electionibus & ordinationibus præſcriptæ: in quibus puri etiam omnes canones impudentiſſimè violati ſunt: quæ nihil aliud ſunt quàm fœdiſſima Romani proſtibuli nundinatio, quauis meretricum mercede, quam Deus

tẽplo ſuo inferri prohibuit, inquinatior, quibus denique alij non ad prædicandum ſed peruertendum Euangelium: alij non ad docendũ ſed ad rurſus ſacrificandum, & ad abominandum βδέλυγμα ſunt ordinati, vſque adeò firmas tecum eſſe cenſebimus, vt quoties tali quiſpiam pſeudepiſcopo Deus conceſſerit ad verum Chriſtianiſmum tranſire, omnis illa iſtiuſmodi ordinationis impuritas ſimul expurgata cenſeatur? Immò qui ſic animum per Dei gratiam mutauit, quo ore, quo pudore, qua conſcientia Papiſmum quidem deteſtabitur, ſuam autem inordinatiſſimã ordinationem non eiurabit? aut, ſi eiuret, quomodo ex illius iure auctoritatem docendi habebit? Nec tamẽ nego quin tales, ſi probè doctrinã veram tenere, ſi honeſtis moribus præditi, ſi ad gregem paſcendum apti comperiantur, ex pſeudoepiſcopis noui paſtores legitimè deſignentur. Sed non neſcis tamen quanti ſit momenti Apoſtolica illa de neophytis præceptio, 1. Timoth. 3. 6. Et quantum ſit iſtiuſmodi hominibus credendum, ipſa quoque Anglia eſt olim triſtiſſimis exemplis experta. Quod autem in genere de Gallicarum Eccleſiarum Epiſcopis, & nimirum de presbyteris ſacrificis, faciendum cenſes, vide quàm leuiter tibi exciderit: ignaro nimirum ex illis pleroſque, etiãſi millies ex Papiſtis Chriſtiani euaderent, non magis tamẽ ad Epiſcopalem functionem idoneos

neos inuentum iri, quàm boues ad volandum, aut aſinos ad lyram. Sed & illud neſcio, an quũ primum Eccleſiæ apud Anglos inſtaurarentur, tales fuerint qui tum erant in Anglia epiſcopi, id eſt ea eruditione, & iis donis ac moribus præditi, quales eſſe neceſſario oportet in ſacro illo miniſterio, ac præſertim in epiſcopali gradu collocatos. Ad preſbyteros autem quòd attinet, quos omnes etiam idoneos ad docendum eſſe vis, & quorum tot ſunt in Gallia myriades, falleris quoque vehemẽter, ſi vel vnum ex centenis in Gallia inueniri poſſe putas, qui expeditè eò vſque literas norit vt expeditè legere & recitare quicquam poſſit. Itaque bella ſanè fuerit Gallicarum Eccleſiarum, ſi tibi creditur, inſtauratio. Sed & iſta tua expendamus. *Vbi impietas*, inquis, *vniuerſaliter Eccleſiam occupauit, non eſt extraordinaria vocatione opus. Poſſunt enim Eccleſiæ ab iis qui ordinariam auctoritatem habent in Republ. reformari. Sic in regno Iuda plures reformationes legimus, ad quas neque extra ordinem ciuilis magiſtratus creatus eſt, neque nouum ſacerdotium. Ipſi ſacerdotes qui fuerant antea multa idololatria contaminati, ſe ſimul & templum & populum ab omni idololatria & impietate repurgarunt.* Hic ego vero primùm quæro quid per extraordinariam vocationem intelligas, id eſt, an iſtam nouitatẽ ad aliquas functiones, abrogatis vetuſtis, inſtituendas, an verò extraordinariam veterum functionum reſti-

tuendarum formam, an denique ad nouas perſonas ordinandas iſtud referas. Nos quidē nouas vllas functiones ſubſtātiales, ideſt quibus ſacrū miniſterium ipſum cōtineatur, in Eccleſiis reſtituendis tantum abeſt vt excogitandas ſentiamus, vt contrà toti in eo ſimus vt veteres illæ Apoſtolicæ, abolitis temere inuectis, purè & integrè reſtituantur. Sin vero non de nouis aliquibus functionibus inſtituēdis, ſed de noua quapiam forma veteribus functionibus reſtituendis apta, iſtā vocationis nouitatē refers: quatenus, in huiuſmodi Eccleſiarum alicuius regionis ſtatu, vocationis extraordinariæ tertiā quam fecimus ſpeciem, (eam videlicet, quæ à mero intrinſeco Sp.S. bene perſpecto impulſu proficiſcitur) non modo non repudiandam, ſed contra vt ſingulare Dei beneficium amplectēdam cenſeamus, paulò antè declaraui. Vbi verò lupi, ſub paſtorum larua, in greges Domini graſſantur, nec ſeſe, quod facere conſueuerunt, vel abigi, vel in ordinem redigi patiuntur: ſi piis ſemper expectandum putas dum illi vltrò cedāt, vel publica auctoritate expulſi, tibi quidem minimè aſſentior. Nobis igitur tūc nouis non quidem functionibus, ſed perſonis opus eſſe neceſſitas ipſa declarat. Quòd ſi ceſſarit, aut etiam opus Dei impedierit Magiſtratus adhuc falſo cultui deditus, nihil quidem temerè, nihil ſeditioſè mouendum, extra controuerſiam eſt: ſed piè tamen & conſtanter amplectendas aſſir-

aſſirmo omnes diuinitus oblatas veri cultus diuini reſtituẽdi occaſiones:neque expectandũ vt ab ipſis proſtibulis lupanaria claudantur. Et ni ita factũ eſſet, quas tandem Eccleſias hodie haberemus?Deinde quomodo tecũ ipſe cõſentis?Quînam enim, ſi impietas vniuerſaliter eccleſiam inuaſerit, reformari poterunt Eccleſiæ ab iis qui ordinariã auctoritatẽ habent?niſi forte Eccleſiæ nomine ſolũ quem vocant clerum, cõmuni maximo errore,intelligis.Sed quid ſi, vt plerũque accidit,cæcis paſtoribus cęcutiant etiã Magiſtratus,immo etiam ipſis cęcis paſtoribus cæciores, illis ad lucem veritatis quoquo modo obruendã ſubſeruiãt? Hoc enim rariſſimè accidit,quod Regno Iudæ datũ eſt: nẽpe vt ſacerdotes antea idololatrę,vltrò ſeſe prębuerint inſtaurãdę religionis adminiſtros.Nec minus etiã rarũ eſt ſedere reges pios, &, quod vel præcipuũ Regũ munus eſt, diuini cultus ex diuini verbi pręſcripto,vel conſtituendi,vel vbi conſtitutus eſt, conſeruãdi, ſicuti par eſt ſtudioſos:à quorũ voluntate & arbitrio ſi penitus dependêre ſubditorum conſciẽtias oporteret, nulli magis eſſent violatę Regiæ Maieſtatis accuſandi, quã qui illis maximè & cõſtantiſſimè reſtiterũt:nempe Prophetæ & Chriſtus ipſe,ac deinceps Apoſtoli,& veri illorum ſucceſſores: quo beatior eſt Anglia Reginã eccleſiarum etiã peregrinarum nutricẽ,& tales ab eius conſiliis homines nacta, quales illos eſſe prædicas,& ego quoque exiſtimo.

AD CAPVT III.

De duodecim Apoſtolis.

DVODECIM Apoſtolis peculiariter & κατ᾽ ἐξοχὴν ſic appellatis, quibus poſtea decimus tertius additus eſt Paulus, meritò nõ ordinis duntaxat, ſed etiam poteſtatis, primatũ in Eccleſia Chriſtiana tribuis: ſed in deſcriptione illius Apóſtolicæ poteſtatis quædam deſidero. Nam neque doctrinæ, quam à Domino acceperant, promulgatio, neque Sacramentorum adminiſtratio fuit ſimpliciter, & in ſeſe Apoſtolico muneri propria, quanquã ab illis incœpit poſt Chriſti diſceſſum: ſed certarum duntaxat circunſtantiarum reſpectu, à cæteris ſacris omnibus Euangelicis functionibus ſic fuit Apoſtolatus diſtinctus, vt hæ ab illo penderent: quarum tres penitus expreſſiſti: vnam, quòd eorũ legatio ἀμέσως & ipſius Chriſti voce ſit illis commiſſa, nõ autem ab hominibus, neque per hominem Gal. 1. 1. alterã, quòd indefinitè ad quaſuis gẽtes ſine vlla exceptione fuit illis delegata: tertiam, quòd ipſorũ doctrina fuerit canon & regula totius Chriſtianę religionis, ad conſummationem vſque ſeculorum annuntiandæ: quartam autẽ, eámque præcipuam

cipuam tantùm attigiſti, *quòd*, inquis, *ſoli Apoſtoli in Eccleſiæ primordiis ſigno impoſitionis manuũ viſibili Sp. Sanctum conferrent:* quod latiùs fuit explicandũ. Sic enim Dominus ſignificare voluit, datam his vnis initio fuiſſe plantandarum, & conſtituendarum per vniuerſum mundum Eccleſiarum poteſtatem: quamuis quum huic oneri ſuſtinendo, ſoli pares eſſe non poſſent, quod ipſi perficere vbique non potuerunt, per Euangeliſtas propriè ſic vocatos ab ipſis huc vel illuc, prout expediebat, miſſos peregerint: & certis diuinitus dictatis legibus, ordinem in Eccleſiis obſeruandum ſtatuerint, vt ex ipſorũ actis liquet. Hæc autem poteſtas, cuius ſymbolũ viſibile fuit Manuũ impoſitio, ipſo quoque S. Spiritus nomine paſſim vocatur, propter S. Spiritus χαρίσματα, quibus euangelij prædicatio confirmabatur. Itaque Philippus, poſt diſperſionem, euãgelizauit quidẽ in vrbe Samariæ, ſed eò miſſi ſunt poſtea Petrus & Iohãnes, qui Eccleſiam illic conſtituerent Act.6.5.& 6. Et hoc ipſum quoque fecit Cęſareę Petrus Act. 10.44.& 45. Barnabas autẽ Hieroſolymis miſſus idẽ pręſtitit Antiochenę Eccleſiæ Act.11.22. Sic Paulus Corinthiacam Eccleſiam plantauit, quã Apollos poſtea rigauit 1.Cor.3.6. Quamobrem Patris nomen ſibi apud illos vindicat 1.Cor.4. 15. vt & Galatas ſe peperiſſe & rurſum parturire dicit Gal.4.19. & huc referendũ eſt quòd de S. Sancto nonnullos percontatur Epheſi Act.19.

2.&5. Neque dubium eſt quin ab aliis Apoſtolis idem ſit paſſim factitatum. Eſt autem hęc Apoſtolatus nota, per quam ab inferioribus functionibus diſcernitur, inter cæteras ſummopere obſeruanda, vt pote qua manifeſtè quoque tua refellitur opinio, qua Apoſtolicam adhuc auctoritatem in Eccleſia minimè deſiiſſe cēſes de qua re in caput 17.18.& 19. dicemus.

Deinde quòd primam illam duodecim illorum miſſionem, quæ fuit illis cum ſeptuaginta diſcipulis communis, eo tantùm ab altera diſtinguis, *quòd illa vltra Iudææ terminos ſeſe non porrexit*, cur non probem paulò ante dixi, & iterum repeto, quoniam id ſæpiſſime inculcas. Fuit enim illa dūntaxat proclamatio quædam & ad audiendum ipſum Chriſtum citatio, vt apparet ex ipſius mandati formula, Matth 10.7. longè, quòd ad rem ipſam attinet, diuerſa ab ea quæ ſcribitur Matth.28.19. & 20.& Marc.16.16. & expreſſius etiam Luc. 24. 47. Nec ſatis firmū eſſe arbitror, quod ais baptiſandi quoque poteſtatem tunc illis fuiſſe commiſſam, quum nulla ne tenuiſſima quidem fiat eius rei apud Euangeliſtas mentio. Denique nullas neque à Chriſto ipſo, neque ab eius diſcipulis ſeorſim tum collectas fuiſſe Eccleſias à Iudaicis ſynagogis diſtinctas, rectè ſentis, quibus denique plantādis, ſicuti dixi, poſtea duodecim iſti fuerunt conſtituti. Sed illud plane veriſſimum eſt quod in hoc extremo capite affirmas vnam &

ean-

dem iſtorum duodecim, quibus adiunctus poſtea fuit Paulus, poteſtatem fuiſſe,& parem Apoſtolatus dignitatem:quod quum ita ſit,puto & illud manifeſtè liquere, gradum iſtum Epiſcopalem, ac multò minùs Archiepiſcopalem, perpetuò in Eccleſia non extitiſſe, quaſi aliter ſtare Eccleſiæ commodè non potuerint nec poſſint. Quanto enim maius eſt & grauius onus Eccleſias plantare, quàm rigare: ſiue fundamentum illarum ponere, quàm ſuperſtruere, & extructas regere: tanto magis iſtum gradum vigere inter ipſos Apoſtolos illos duodecim oportuiſſet. Etſi tam eſſet, vt nonnulli contendunt, velut ipſa natura ſic præcipiente, in omni ſacro cœtu gradus iſte, ad ſeruandum inter collegas conſenſum neceſſarius: ſaltem quandiu ſimul Hieroſolymis fuerunt congregati Apoſtoli,vel ad illam vſque diſperſionem, quæ Stephani mortem eſt conſequuta Act.8.1. vnum quempiã iam tum ſupra ſuos Coapoſtolos extitiſſe oportuiſſet: quo fundamento Oecumenicum illum Chriſti vicariatum à Petro Romanæ ſedi collatum, Romanus pſeudoepiſcopus contendit. Iacobum autem illum, fratrem Domini vt concedam ordine primum fuiſſe in Hieroſolymitana Eccleſia, gradu tamen ſuperiorem ſiue Apoſtolis ſiue collegis ſuis fuiſſe minimè ſequitur, nec Papa ſaltem conceſſerit.

AD CAPVT IIII.

De ſeptuaginta diſcipulis.

MEra fabula eſt tota hęc tua narratio, quam non ex ſacra hiſtoria, ſed ex illis fœdis lacunis, id eſt ſuppoſititiis Clementis & Anacleti epiſtolis hauſtam, miror abs te nobis tanquam certiſſimum quiddã obtrudi. *Sed*, inquis, *quum Eccleſiæ datos Euangeliſtas legamus, quos dicemus illos fuiſſe, ſi iſti non ſunt?* Immo vero reſpondeo hos ipſos eſſe, quos vocat Apoſtolus συνέργȣς & συλλειτȣ́ργȣς, non ab ipſo Chriſto, ſed ab Apoſtolis ipſis poſtea, prout res ferebant, delectos, quos nulla certè de cauſſa, nec vlla probabili ratione, ab iſtis, quos imaginaris ſecũdariis Apoſtolis, diuerſos facis? ſiue (quod non inuitus tibi vt probabile concedo,) pleroſque iſtos Apoſtolorum cooperatores ex illis ſeptuaginta, vt probatioris fidei diſcipulis, allectos fuiſſe dicamus: ſiue ex aliis, quales habere plurimos potuit Chriſtus, fuerint ab Apoſtolis aſciti. Nec alios Euangeliſtarum nomine ab Apoſtolo ſignificatos fuiſſe affirmo, vt propterea non fuerint abs te Prophetæ ſuo loco in tertium locum reiiciendi.

IN.

IN CAPVT QVINTVM.

De Prophetis.

PROPHETARVM nomine à paſtoribus & doctoribus diſtinctorum, recte mones eos intelligendos, qui Spiritu Dei de futuris ſibi diuinitus patefactis Eccleſiam tunc præmonuerint, & recondita myſteria eodem Spiritu docuerint, ſicut expreſſè legimus Actorum 13.2. & 11.27. & 28. & 20.23. & 21.11. qua ratione Paulus inter ἀποκάλυψιν, & γνῶσιν diſcrimen conſtituit. Fuerunt igitur iſti Prophetę peculiariter appellati, quos Dominus Apoſtolis, licet hoc ipſo quoque Spiritu Prophetico præditis adiunxit, vt hoc etiam Spiritus ſancti prorſus ſupernaturali chariſmate Apoſtolicam prædicationem confirmaret. Sed quod tu illorum numerum audes definire, quòd videlicet triginta ſex fuerint, explendo centum viginti illorum numero, qui poſt aſcenſionem Domini ad eligendum Matthiam conueniſſe legũtur Act.1. 15. tu videris cur tam præſertim confidenter affirmes. Vis enim compoſitum hunc numerum fuiſſe, primùm ex duodecim Apoſtolis, deinde ex ſeptuaginta illis quos tu comminiſceris Euãgeliſtis, ac deinceps ex triginta ſex iſtis Prophetis, quaſi vi-

delicet toto illo tempore quod ab electione Matthiæ ad Pentecoſtem interceſſit, nec plures nec pauciores cum Apoſtolis conuenerint, quàm in primo illo poſt Domini aſcenſionem coacto cœtu: quod tu videris vnde didiceris. Immò quòd triginta ſex iſtos Prophetas tam certò aſtirmas Sp. Apoſtolici primitias vnà cum 12. illis Apoſtolis primariis, & illis tuis ſeptuaginta Euangeliſtis die Pentecoſtes accepiſſe, multis euidentiſſimis rationibus refellitur. Primùm enim, quòd dicuntur illi quibus tã ſolenni miſſione datus tunc fuit Spiritus Sanctus, concorditer eodem loco fuiſſe die illo Pentecoſtes, non poteſt, niſi valde coactè, ad ſuperiorem illum centum viginti capitum conuentum, quaſi die Pentecoſtes repetitum referri: ſed cum proximè præcedente vltimo præcedentis capitis verſiculo prorſus cohæret. Ibi enim dictus eſt Matthias vndecim illis Apoſtolis adiunctus, qui omnes tunc ex vndecim facti duodecim, ſimul die Pentecoſtes conuenerint: promiſſionem videlicet expectantes, totius quidem Eccleſiæ commodo, tamen non toti Eccleſiæ, nec diſcipulis omnibus, ſed iſtis propriè & peculiariter factam Luc.24.49. Matth.28.16 19. Marc.16.14.& 15. Act. 1.2. & 4. Neque id temerè ſic fuit geſtũ, vt vnus & idem eſſe Apoſtolatus eo quoque declararetur, quòd non vt antea vnus ante alium diuerſis locis & temporibus ad diſcipulatum,

latum, ſed ſimul, eodemque loco & tempore, & iiſdem adhibitis ſignis ad vnum & eundem Apoſtolatum ſint adſciti. Deinde in illius hiſtoriæ progreſſu dicũtur omnes iſti fuiſſe Galilæi, nec dicitur Petrus ſtetiſſe cum aliis quàm cum illis vndecim ſuis collegis Act. 2 7. & 14. & & 37. vt manifeſtè liqueat hanc miſſionem Sp. Sancti tam ſolennem, ad nullos alios, quàm ad illos duodecim plantandis per orbem terrarũ Eccleſiis, cum peculiari Sancti Spiritus abundantia deſtinatos pertinuiſſe, quorum poſtea miniſterio, aliis ipſorum συνέργοις futuris Sp. Sancti χαρίσματα communicarentur, quod ſignificatum etiam voluit Petrus, Ioelis prophetiam citans. Inter hos autem Prophetæ ſunt peculiariter vocati, quibus arcana ſua Dominus ſpeciali reuelatione detegebat: meritò propterea tum ab Apoſtolis, tum ab Euangeliſtis diſtincti, quanuis iſtorum quoque nonnulli illo prophetiæ dono eſſent inſtructi, vt ex ſcriptis Apoſtolicis liquet.

AD CAPVT VI.

In quo contendit Sarauia nomina Apoſtolorum, Prophetarum, & Euangeliſtarum tributa fuiſſe aliis etiam Eccleſiarum paſtoribus ac doctoribus.

VERISSIMVM quidem eſt quod ſcribis de horũ nominũ interdũ latiore, interdũ anguſtiore & peculiari ſignificatione: ſed patere me paulò, niſi fallor, rectius iſtud explicare. Ergo quòd ad Apoſtoli appellationem attinet, ex eo loco quem citas Rom. 16.7. Andronicum & Iuniam neceſſariò concludere non potes fuiſſe Apoſtolos vocatos, quum illos potiùs ſignificet Paulus inſignes fuiſſe apud ipſos etiam Apoſtolos, veteres illos & cõſtantes Chriſti diſcipulos. Deinde 2. Cor. 8.23. duobus illis collegis Tito adiunctis, non ſimpliciter tribuitur Apoſtolorũ nomen, ſed cum adiectione, id eſt quòd eſſent ab Eccleſiis nonnullis ad Eleemoſynarum collectionem legati. Sed & Epaphroditus, non ſimpliciter Apoſtolus (videlicet Chriſti) ſed Philippenſium Apoſtolus vocatur, id eſt ab illis ad Paulum miſſus, vel potiùs remiſſus, ad ſubleuãdam Pauli inopiam. Hoc autem temere non obſeruo, ſed vt nouerimus hoc auguſtiſſimum nomẽ non ſimplici homonymia, (ſed addita ſemper aliqua

voca-

vocabuli latiùs accepti explicatione) fuiſſe in Eccleſia vſurpatum: vt nō temere dixerit Paul. Num omn s Apoſtoli? 1. Cor. 12. 29. & intolerabilem eſſe huius nominis profanationem, qua nonnulli Apoſtolicam illam peculiarē auctoritatem in Eccleſia vſurpãt. Hoc enim illud eſt quod à nonnullis iam tum factum fuiſſe, dicit Apoſtolus 2. Corinth. 11. verſ. 13. vt qui ſeſe pro Apoſtolis iactarent: nempe quaſi huius functionis obtentu tectis, & quaſi diuinitus ipſis quoque miſſis ita credēdum eſſet vt illis duodecim, quorũ miſſionem & auctoritatem nemo Chriſtianus dubitabat tantam eſſe vt quiſquis iis non aſſentiretur, ipſi Deo reſiſteret. Sic enim etiam olim pſeudoprophetæ propter hãc vtramque rationem appellati, ſuis mendaciis propheticum quoque Spiritum accommodabant. Et idem etiam hodie ſibi Antichriſtus tribuit. Ad Euangeliſtas verò quòd attinet, reperio quidem τὸ εὐαγγελίζεσθαι omnibus quibus docendi munus mandatum fuit, attribui: ſed Euangeliſtarum appellationem nullis profectò aliis inuenio attributam, quàm iis quos Apoſtoli ſibi in obeunda vel potius peragenda Eccleſiarum, quas plantabant, fundatarũ ſtructura, prout res ferebat adiungebãt: ab iis quos peculiariter paſtores & doctores vocat Apoſtolus, iſto vt generaliore Euangeliſtarũ nomine idcirco diſtinctos, quòd non vni plerũque Eccleſiæ, ſed prouinciis, ídque ad tẽpus dunta-

xat, plenè videlicet conſtituendis, vel confirmandis illarum Eccleſiis illi fuerunt ab Apoſtolis, huc & illuc, prout res ferebat, deſtinati, vt ex Pauli præſertim epiſtolis liquet. Prophetarum autem vocabulum extra controuerſiam eſt interdum generaliter omnibus verbi diuini interpretibus conuenire. vt Rom. 12. 6. & 1. Cor. 14. 29. interdum verò à Doctoribus peculiariter ſic vocatis diſtingui, veluti quũ inter διδαχὴν & ἀποκάλυψιν diſcrimen conſtituitur, vt 1. Cor. 14. 26. item quum διδασκαλία, & παράκλησις, id eſt, Doctores à Paſtoribus diſtinguuntur, vt Ro. 12. 7. & 8.

Cæterùm cur non hìc etiam, quæſo, maiorẽ in Preſbyterorum, Epiſcoporum, Paſtorum Diaconorũ denique vocabulis homonymiam explicaſti? Sed hac de re poſtea.

AD CAPVT VII.

De Diaconis.

QVÆNAM vel priores vel poſteriores tempore conſtitutæ ſint ab Apoſtolis ſacri miniſterij functiones nihil intereſt noſſe, quòd ad rem ipſam attinet. Itaque mallem vt in earum recenſione ordinem ab Apoſtolo poſitum ſequutus eſſes, id eſt naturam

ipſam

ipſam rerum. Prius enim certè docentium voce colligi Eccleſiam, & collectum illum cœtum ordine diſponi oportuit, quàm exercendæ in pauperes charitatis rectores. Meritò igitur Paulus ab Apoſtolis, vt ipſius doctrinæ ducibus, incepit, quibus Euangeliſtas vt ſubſidiarios videlicet Apoſtolos ſubiicit, inde ad Prophetas, id eſt ad extraordinario reuelationis Spiritu præditos deſcendens (quas tres functiones rectiſſimè à doctiſſimo Pauli interprete D. Caluino beatæ memoriæ temporarias dici euincam in caput 17.) hinc demum ad ordinarios & perpetuos Euangelicæ doctrinæ per ſingulos agros Domini diſtributos ſatores, Paſtores nimirum & Doctores progreditur. Neque verò ſibi contrarius eſt idem Apoſtolus, quinque iſtas functiones ad ternarium numerum reuocans 1. Cor. 12.28. Apoſtolorum videlicet nomine Euangeliſtas quoque comprehendens, & mediis interiectis prophetis illis, ſub Doctorum nomine Paſtores etiam intelligens. Quod ſiquis roget cur Diaconorum nullam neque hic neque illic mentionem faciat, reſpondeo minimè id fieri quaſi Diaconorum propriè ſic appellatorum ſacra non ſit functio (quod nimium abſurdum fuerit cogitare,) ſed quòd verbi miniſterium (cuius demum varias functiones vtroque illo loco ſibi enumerandas propoſuerat Apoſtolus) ſit, non quidem fine, id eſt, ædificatione Eccleſiæ, ſed materia

tamen in qua functiones iſtæ verſantur, quiddam à particulari Diaconatu diuerſum: qua etiam ratione Preſbyteros peculiares, id eſt, morum cenſores illis etiam locis ab Apoſtolo fuiſſe præteritos, alibi tamen expreſſos, fauente Deo, demonſtrabo. Sed age, de iſtis Diaconis videamus. Eſt autem Diaconi appellatio (quam homonymiam, neſcio cur hic præterieris) tam, vt non ignoras, generalis, vt ipſe quoque Chriſtus, ſicut dicitur ſeruus patris Eſa. 53. vocetur διάκονος circunciſionis, & ſuum Apoſtolatum, Paulus διακονίαν appellet, Rom. 11. 13. Nos autem hic de Diaconis ſic propriæ functionis ſacræ reſpectu vocatis diſſerimus. Eos igitur tu quidem ais poſt illud exortum murmur, quod ipſis in eccleſia conſtituendis cauſam præbuit, colligendis diſtribuendiſque eleemoſynis præfectos fuiſſe. Et ita ſane eſt, ſed hoc tamen non ſatis oſtendit quod fuerit illorum munus. Quod enim dicuntur menſarum miniſterio vacaſſe, declarat expreſſiùs quò ſpectarit illa colligendarum & diſtribuendarum συλλογῶν & προσφορῶν cura, ex quibus Agapæ inſtruebantur: ita vt totius etiam ordinis in toto illo ſanctiſſimo conſeſſu conſeruandi ſollicitudo iſtis fuerit impoſita: ſicut ſub Lege ſacerdotibus Leuitæ in tota ſacrificorum adminiſtratione ſubſeruiebant, quibuſcum meritò propterea iſti Diaconi à veteribus ſcriptoribus compa-

ran-

rantur. Iſtæ autem Agapæ (ſicut manifeſtè liquet Act.20.7.) partim in capiendo communi cibo, 1.Cor.11.20. & quidem in primis, in Cœnæ Domini celebratione, partim in ſacris deinceps ſermonibus erant poſitæ, 1. Cor.14.26. quod copioſè inter cæteros IuſtinusApologetico poſteriore,& Tertullianus declarant.

Ex his verò apparet quantam adhiberi curam ab his Diaconis oportuerit,vt ordine exactiſſimo cuncta in illis cœtibus gererentur:qua de re paſſim in Synodis & Canonibus ſacris præcipitur. Exoleſcentibus autem illis conuiuiis, manſit eadem Diaconorum cura in liturgiis, quod attinet ad Sacramentorum adminiſtrationẽ, verbi prædicationi, & publicis precibus adiunctam. Immò creſcentibus externis ritibus, operoſior euaſit Diaconorum adminiſtratio, diſtributis poſtea inter ſe hypodiaconorum, Lectorum, Cantorum, Oſtiariorum, Acoluthorum muneribus,quorum alios penitus exoleuiſſe,aliorum vmbras & inania ſimulacra in liturgiis Pontificiis,ſublatis interea rebus ipſis, manſiſſe cernimus. Rectè igitur hactenus ſcripſiſti adhibitos fuiſſe Diaconos Verbi quoq; &myſteriorum miniſterio.Nam ſacra etiam myſteria abſentibus ægrotantibus illis detuliſſe teſtis eſt Iuſtinus:& alij Lectores,Cãtores,Oſtiarij fuerunt. Calicis autem diſtributores mirum non eſt eos fuiſſe qui menſis propriè ſeruirent.Sed docendi quoque in Eccleſia

tū Euangelij functionem (quòd tu non primus arbitraris) Diaconis attributam fuiſſe, perabſurdū eſt exiſtimare. Quid enim ineptius fuiſſet illa Apoſtolorum petitione: deligendos eſſe nonnullos, qui menſis ſimul & prædicationi vacarent, quoniam ipſimet Apoſtoli verbi adminiſtrationem curare, & menſis miniſtrare non poſſent? Immò Paulus Epiſcopos, id eſt, quibus doctrinæ miniſterium commiſſum eſt diſcernens ab iſtis Diaconis, communia quidem vtriſque permulta requirit; quibus præditos eſſe oporteat omnes ſacra tractantes, tum quòd ad mores, tum quòd ad fidei Chriſtianæ veram notitiam attinet: ſed ita vt Epiſcopos quidem, id eſt, paſtores velit eſſe διδακτικοὺς, in Diaconis autem duntaxat requirat vt myſterium fidei teneant. Itaque Stephanus Act.6.8. quamuis digniſſimus quidem & ipſe qui Euangelizaret, tamen, quia Diaconus tantùm erat in Eccleſia Hieroſolymitana, nō dicitur docuiſſe in Eccleſia, ſed in ſynagogis Iudæorum, vbi cuiuis licuiſſe percontari & reſpondere (archiſynagogis interea rem totam moderantibus) apparet Luc.2.46. & 4.17. & Act.13.15. cuiuſmodi poſtea fuiſſe conuentuum Chriſtianorum morem, abundantibus in Eccleſia Sp. Sancti chariſmatibus, apparet ex 1.Cor.14. Philippus autem, vnus & ipſe ex ſeptem illis Diaconis, dicitur quidem poſtea euangelizaſſe in vrbe Samariæ, ſed non amplius Hieroſolymis Diaconus

conus, vt apparet ex Act.8.4.& 5. & iam Euangeliſta factus, Cæſareæ habitans Act.21.8. Qui verò tum ex veteribus, tum ex recentioribus ſcriptoribus exiſtimarunt Diaconis etiam impoſitum fuiſſe docendi in Eccleſia verbi diuini munus, decepti ſunt ambigua ſignificatione verbi κηρύττειν: quod paſtoribus attributum idem declarat atque εὐαγγελίζεσθαι, in Diaconis verò, declarat illa Diaconorum edicta, quibus, dato Orarij ſigno, actionum ſacrarum ritus & ordinem moderabantur. Erat autem Orarium illud quod poſtea ſtolam vocarunt, & hodie Gallicè, vne eſtole, quo habitu etiam hodie, (ſed inutiliter & ridiculè,) tunicati & ſtolati apparent hiſtriones illi, quos in magnis ſuis Miſſis Diaconorum & hypodiaconorum nominibus, magno cum totius Eccleſiæ dedecore Catholici Pontificij dignantur.

Inter ſacraru verò neceſſariarum & perpetuarum functionum deprauationem, magnopere deplorāda eſt Diaconatus Chriſtiani ſubuerſio, quæ cæteris corrūpendis aditū aperuit, idque modo quodam à ſacri miniſterij cæteris corruptelis diuerſo. Māſerūt enim Paſtorū, Doctorū & Preſbyterorū vt & Epiſcoporū nomina, rebus ipſis penitus ſublatis: Diaconatum autem reipſa in Eccleſiaſticis facultatibus, non tractandis, ſed diripiendis, eúmque ἀνυπεύθυνον, omnes vſurparunt, Diaconorum appellatione iis demum hiſtrionibus relicta, qui in

Miſſatica fabula perſonam hanc ſuſtinent. Nihil igitur miror Magiſtratus pleroſque Ptochotrophiorum ſuorum curam prædonibus illis ereptam, ſibi ſuíſque pauperibus aſſeruiſſe: rectius facturos ſi latronibus illis ex Domini domo ſemel, Chriſti exemplo, expulſis, verum Diaconatum in integrum reſtituiſſent. Quòd ſi qui ſeſe hac in re tales præbuerunt vt mutati ſint tantùm Eccleſiaſticarum facultatum prædones, Achanis hiſtoria certè, quis illos exitus maneat, expreſſiſſimè demonſtrat. Cæterùm, vt plurimas illas & operoſas Diaconorum veterum functiones, nunc in publicis conuentibus ſacris, excepta calicis in Cœna Domini adminiſtratione, minimè neceſſarias prætermittam, diuerſam eſſe ſacram ſacræ pecuniæ συλλογὴν, & diſtributionem, à merè ciuili publicorum bonorū adminiſtratione res ipſa clamat: ac proinde grauiter ab iis peccari, qui hæc duo æraria, & duas iſtas, vt ita loquar, quæſturas, non ſine ſacrilegio, confundunt. Sed viciſſim illos Eccleſiæ peſſimè conſulere exiſtimo, qui verbi miniſtros, niſi ſi neceſſitas & operariorum inopia cogat, ſiue reluctantes, ſiue hoc affectantes, onerant Diaconorum munere, quod ipſi à ſe reiecerunt Apoſtoli. Itaque bonorum Eccleſiaſticorum illam diſtributionem quantumuis vetuſtam, qua trientem Epiſcopo, ſiue τῷ προεστῶτι attribuerunt, id eſt Diaconatus Dilacerationem,

tionem, Apoſtolicæ prædicationi ex diametro repugnantem, nõ video quînam vt rectam tueri quiſquã poſſit. Quanuis enim poſtea canonibus non paucis fuerit definitum in quem vſum illæ facultates eſſent diſtribuendæ, comitãte ſemper Epiſcopum ex Diaconis aliquo: & inter bona Eccleſiæ & ipſius Epiſcopi propria, fuerit præſcripta exacta deſcriptio, tamen & iſti comites Apoſtolorum Diaconi mox abiecti ſunt: & tantum abfuit vt, ſuo triente prout ipſis libuit conſumpto, contenti fuerint mali & ἀνυπεύθυνοι Diaconi facti iſtiuſmodi Epiſcopi, vt nihil Eccleſię reliquerint, niſi cui rapaces illos, & ſanguine pauperum cruẽtos vngues iniicere non potuerunt. Quid ergo, dicet aliquis? pauperum curam paſtoribus impoſitã negas? Nequaquam certè. Sed duplex hæc cura ſtatuatur neceſſe eſt: vna, in colligendæ & diſtribuendæ ſacræ beneficentiæ functione poſita, qua ſeſe Apoſtoli, creatis demũ Diaconis, abdicarũt, vt toti ſacri ſermonis miniſterio & precibus vacarent: altera, tantùm poſita tum in Eccleſiis ad demonſtrandam erga pauperes beneficentiã exhortandis, tum in ipſorũ Diaconorũ inſpectione: quam curam & ſolicitudinẽ tantum abeſt, quod rectè admones, vt à ſe abiecerint Apoſtoli, vt contrà eo nomine legationes ad varias Eccleſias, & ipſi, quum opus fuit, obierint, & ſubinde delectis ad hoc ipſum fratribus commiſerint, vt ex Actis Apoſtolicis li-

quet. Et hoc tu quidem attigiſti, ſed prætermiſſa, quam tamen expreſſam oportuit, harum curarum diſtinctione.

Iam verò quòd ex ſolis Eccleſiaſticis exiſtimare vidêris deligendos Diaconos, (Eccleſiaſticos, vt opinor opponens, ídque mala conſuetudine, laicis quos vocant, & quos rectiùs Apoſtolus ἰδιώτας, id eſt, priuatos, & nulla in Eccleſia functione fungentes appellat) in eo planè tibi non aſſentior. Cur non enim potiùs honeſtiſſimus & maximè ad hoc opus idoneus quiuis ex vniuerſo Eccleſiæ cœtu legitimè deligatur? qui tunc certè ἰδιώτης non erit. Deinde, quos tu hic nobis Eccleſiaſticos ad Diaconatum deligendos proponis? ſi Paſtores aut Doctores, iam dixi cur iſti hac functione non ſint onerandi. Multò minus verò de Archiepiſcopis & aliis vllis, in quibus adhuc ſupereſſe Apoſtolicam auctoritatem putas, onus iſtud commiſeris. Superſunt Preſbyteri, quos Paſtores etiã eſſe vis. Supereſt ergo vt aliquem hîc nobis Clerum inter laicos & Eccleſiaſticos publico iam aliquo munere fungentes medium conſtituas, quem & ex quibus perſonis compoſitum, vbi ſis inuenturus neſcio.

Sed hoc vehementer tibi diſplicet, *quòd apud nonnullas Eccleſias reformatas Diaconatus totus œconomicus & annuus factus ſit.* Reſpondeo negari non poſſe quin totus Diaconatus ſit œconomicus: ſed non vt in priuatis familiis,

neque

neque vt in politia merè ciuili, ſed vt in ſacra Domini domo. Nam & ſacrę ſunt iſtæ facultates, & ſacra earundem tum collectio, tum diſtributio, addita pauperum ſpeciali viſitatione & conſolatione. Quod autem hoc onus perpetuum eſſe vis, niſi quum Diaconus in hoc opere probatus ad ſermonis miniſterium promouetur, quo tandem argumento nititur? an quòd ſic olim conſueuerint? Reſtitue igitur nobis felicia illa Apoſtolicarum Eccleſiarum tempora, & eos paſſim homines excita, ſi potes, qui tantum hoc onus hac conditione ſubire non recuſent, ac non potiùs illo ad iuſtum aliquod tempus probè defuncti, miſſionem iuſtis allatis rationibus flagitet. Sic autem (nequis hîc malus nos calumnietur) annuum Diaconatum ſtatuunt reformatæ noſtræ Eccleſiæ, vt tamen annuo curriculo peracto, probatis non facilè miſſionem concedamus: &, ſi tales ad verbi miniſterium idonei comperiantur, illos libenter, quum de paſtoribus eligendis agitur, aliis de quibus non ita conſtet anteponendos meritò cenſeamus. Immò tales multis egregiis donis præditos Diaconos ad illud Presbyterij genus, quoad eius fieri poteſt deligimus, non vt in verbi prædicandi miniſterio verſentur: ſed quòd, quum morum cenſura & iudiciũ non ſit cuiuſque diei functio, has duas ſimul functiones obire facilè poſſint.

Denique, quòd illa vetera viduarum colle-

gia cuperes reſtituta, hoc idem & nos optamus, ſed ita vt magna hic adhibeatur circunſpectio, &, quantò ſexus iſte infirmior eſt, tātò cautiùs hic agatur: ita denique vt iſtas legitimè & ex Apoſtoli præſcripto, vbi commodum hoc erit, delectas, meminerimus ab illis pleriſque prorſus eſſe diuerſas, quæ in veteribus Synodis, & à Patribus Epiſcopæ, Preſbyteræ, Diaconiſſæ, Hypodiaconiſſæ vocantur, & de quibus multa minimè certè in Eccleſia Dei probanda ſtatuuntur: & quas proinde in Eccleſiam reuehere, nihil aliud ſit quàm illam rurſum mille offendiculorum ſpeciebus obnoxiam reddere. Nec tamen, etiamſi talis quædam functio in Eccleſia non reſtituatur, propterea piarum ſiue nobilium, ſiue plebeiarum mulierum in pauperes beneficentia & pia ſolicitudo inhibetur.

Ad

AD CAP. VIII.

In quo contendit Sarauia Eccleſias nullos in ſuis primordiis habuiſſe Epiſcopos & presbyteros, præter Apoſtolos & eorum cooperatores, &c.

QVORSVM iſtud docere inſtitueris, fateor à me non intelligi. Nec enim quenquã exſtitiſſe arbitror, qui ſimul cœpiſſe & ſuis omnibus partibus inſtructas fuiſſe Eccleſias, ne Hieroſolymitana quidẽ excepta, cenſuerint, quod noſtris quoque temporibus vſuuenit. Immo perpetua hæc eſt Eccleſiarũ in terris cõditio, vt vix, ac ne vix quidẽ, ita vt oportuit, cõſtitui potuerint, neq; ſemel cõſtitutę in eodẽ gradu diutiùs perſtẽt. Sed cauſa tamẽ nulla eſt, cur hoc ſuæ negligentiæ prætexant, qui in domus Domini inſtauratione, planè noſtris temporibus renouant eorum exemplum quos à captiuitate reuerſos, in ſuis quidem domibus ædificandis ſupra modum diligentes, in Domini verò domo, alios quidem tardos, alios verò timidos, alios denique verſipelles, & cum aduerſariis colludentes, Aggeus & Zacharias tam acriter reprehendunt. Iterum igitur dico videre me non poſſe quorſum hîc ſpectaris. Age tamen tua hic nonnulla expenda-

mus. Apoſtolos, quandiu ſunt Hieroſolymis, ſiue omnes, ſiue maiore ex parte commorati, dubium non eſt initio functiones omnes Eccleſiaſticas, quæ poſtea demum diſtinctæ fuerunt quàm diligentiſſimè (quod ad Stephani vſque cædam factum eſſe veriſimiliter colligi poteſt ex Lucę hiſtoria Act. 8. 1.) obiiſſe. Curaſſe tamen eos quàm primum fieri potuit, vt ordine conuocaretur Eccleſia dubiū non eſt, donec longius Eccleſiæ fundari, & Apoſtoli ad illas conſtituendas partim ipſi proficiſci, partim aliquos cum auctoritate mittere cœperūt. Sic autem illos toto illo tempore munera hæc omnia obiiſſe, vt qui in Diaconis conſtituendis tam fuerant diligentes, nō niſi ſerò admodū adiunxerint quorum ſaltē opera vterentur, & in Eccleſiæ gubernatione adiuuarentur, qua tandem coniectura perſuaſeris? Quod enim adfers, nempe quòd Lucas nullam faciat mentionem Presbyterorum Apoſtolis adiunctorum, ante Synodum illam Hieroſolymis coactam Act. 15. 2. non efficit quod tu vis, ſed iam antea ibi fuiſſe conſtitutos oſtendit. Idem ego non video cur non ſentiam de proximis, immò etiam de remotioribus Eccleſiis poſt illam à Stephani, ac deinceps à Iacobi cæde diſperſionem plantatis: niſi Apoſtolos, & alios, ſiue ab Apoſtolis, ſiue peculiari Dei afflatu miſſos, & primarum illarum ordinandarum Eccleſiarum, inſciis etiam Apoſtolis, auctores

minus

minùs fuiſſe circunſpectos & ſedulos operarios dicamus, quàm Paulum & Barnabam in illa ſua priore peregrinatione Act.14.23. Immò in ipſa Eccleſiarum fundatione, à quibus potiùs auſpicari ipſos Apoſtolos & Euangeliſtas oportuit, quàm tum à miniſtris, ac deinceps ab aliis quoque Eccleſiæ cuiuſque, quoad eius fieri potuit, rectoribus? Nam quid aliud ſibi vult illa Sp. S. donorũ per Apoſtolos collatio Act.8.14.15.& 16.&19.2.&6? Neque ſanè firmum eſt quòd nuſquam vllos à Paulo in Creta fuiſſe conſtitutos Preſbyteros cenſes, quoniam apud illos relictus fuerit Titus, vt Preſbyteros oppidatim illis conſtitueret. Hoc enim potiùs non generaliter, ſed de iis demum Eccleſiis intelligendum eſt in quibus inchoatum adhuc opus reliquerat Apoſtolus. Nec enim Titus ſimpliciter Preſbyteros qui nuſquam adhuc eſſent in illa inſula, ſed oppidatim Preſbyteros conſtituere iubetur. Quòd ſi Preſbyteros non alios quàm quos tu vis, id eſt, verbi miniſtros fuiſſe dixerimus: quænam fuiſſet in Creta Eccleſiæ vllius ſpecies, nullis dum in ea inſula, Verbi prædicationi ordinatis miniſtris? ac cur non potiùs Titus ibi relictus dicatur, vt vbique extrueret quod alicubi tantum inchoare potuerat præſens Apoſtolus? Præterea qualis eſt hæc tua collectio? Nullos videri fuiſſe Epiſcopos & Diaconos in iis Eccleſiis ad quas ſcribit Apoſtolus, exceptis Philippen-

ſibus: quoniã videlicet in ſola epiſtola Philippenſibus inſcripta mentionem faciat Epiſcoporum & Diaconorum, in aliis non item. Nam ſi vera eſt hæc tua coniectura, quam ego quidem inaniſſimam eſſe exiſtimo, omnes itidem Eccleſiæ, quas ſuis ſcriptis dignatus eſt Apoſtolus, nec Paſtores, nec Diaconos habuerint, id eſt, oues fuerint temerè aggregatæ: quas tamen Eccleſias videmus ab eo magnificè laudari vt præclarè conſtitutas. Et ſanè quum hæc tua legerem, ſum admiratus hoc auſum eſſe te de Corinthiis præſertim affirmare. Nam cui perſuaſeris Paulum toto illo ſeſquianno quo Corinthi ſubſtitit Act.18.11. Eccleſiam illam ſibi chariſſimam, ſolum præſentem ita rexiſſe vt nullos ibi Paſtores, nullos ordinis gubernatores, inde diſcedens reliquerit? vel ſoli cuipiã Euãgeliſtę, qualis illic poſt Paulum fuit Apollos, eam regendam commiſiſſe? Sed & iubens inceſtuoſum illum à congregatis Satanæ tradi, num cenſebitur voluiſſe confuſam multitudinem à nullis Paſtoribus, nullis Preſbyteris gubernatam conuenire? nempe ſi huius congregati cœtus nomine vniuerſam Eccleſiam cum pleriſque interpretibus intelligas. Immò quînam fuerint potiùs iſti in quorum conſeſſu inceſtuoſum dãnari vult Apoſtolus, quàm πλείονες illi, id eſt, Paſtorum & Preſbyterorum conſeſſus, à quibus poſtea tam grauiter increpatus, & ad reſipiſcentiam fuiſſe perductus inceſtuo-

ceſtuoſus ille dicitur 2.Corint.2.6? Quòd ſi ad eum vſque diē caruiſſet Diaconis Corinthiorum Eccleſia, quînam de illis tunc ſaltem inter ipſos conſtituendis, aliquid Apoſtolus non præcepiſſet, de extraordinaria collecta ſubleuandæ externarū Eccleſiarum inopiæ deſtinata diſſerens 1.Cor.16.1? Denique tanta illa ſchiſmata vnde niſi à Paſtoribus & Preſbyteris ambitioſis exorta? Quòd ſi quis ibi tunc Euangeliſta, vel ille, quem tantopere vt neceſſarium commendas, Epiſcopalis gradus extitiſſet, cur non illius tollendi ſchiſmatis onus illi impoſuiſſet? *Scribebat*, inquis, *Apoſtolus naſcentibus Eccleſiis, quæ adhuc formabantur, erántque in prima ſua infantia.* Immò vt omnes illius epiſtolas ſigillatim conſideres, nullas eccleſias cōperies extitiſſe quæ non iam eſſent ab ipſo fundatæ, & pulchrè conſtitutæ: vtpotè quas tanquam fide & pietate inſignes commendet, ne Coloſſenſibus quidem exceptis, quanuis eò ipſemet non perueniſſet. Neque his obſtat, quòd Titum, Timotheum, & alios nihilominus ſubinde ad eas miſerit: à quibus videlicet non certè tunc primum conſtituerentur Eccleſiæ, ſed partim vt longiùs promoueretur opus, quod alicubi tantum inchoatum ipſe non ſemper perficere potuerat, partim vt magis ac magis confirmarentur. Epheſi quidem certè toto biennio nullis conſtitutis Paſtoribus, Preſbyteris & Diaconis non ſubſtiterit Paulus. *Atenim rurſum*, inquis,

tam amanter in omnibus ſuis epiſtolis plurimos ſalutans, num Epiſcopos & Presbyteros, ſiqui tum ibi fuiſſent prætériiſſet? Et quando Romã venit, à fratribus quidem receptus legitur, at non à Paſtoribus; quod non magis ibi fuiſſet omiſſum, quàm Act. 15.4. Quid igitur? Fuerit tunc ſcilicet Romana Eccleſia ἀκέφαλος, ſi tibi creditur, quæ nunc ſeſe omnium Eccleſiarum caput eſſe prædicat? Immò non potuit tunc Eccleſiæ Romanæ famá tam celebris eſſe, niſi bene iam conſtitutæ & florẽtis, ſiue à Barnaba, vt veteres nonnulli volunt, ſiue à Petro in vnius corporis formam redactæ. Quòd autem nominatim nullum inter Romanos Paſtorem aut Preſbyterum Paulus ſalutat, neſcio an cauſa vlla ſit veriſimilior quàm quòd ipſi Eccleſiæ toti epiſtola inſcripta, ſatis illius Paſtores & Preſbyteros compellaſſe ſibi videretur. Quod autem tot alios priuatim ſaluere iubet, non tam ſanè amicitiæ & familiaritatis cauſa fecit, quàm vt, ſicut doctiſſimus interpres diligenter obſeruat, Romanis demonſtraret illius Eccleſiæ lumina, & quos ſummo in pretiõ apud Romanos haberi tunc deceret. Fratres autem, communi tunc loquendi in Eccleſia more, Lucam vocare contentum, nullum præterea neque ex nomine, neque ex aliqua Eccleſiaſtica functione appellaſſe, quis meritò miretur? Quod autem ſcribis hinc *diiudicari poſſe quis Eccleſiæ Romanæ fuerit ſtatus, quaſi tunc proprio Paſtore & Presbyteris carentis,*

ventis, quum ad eos Apoſtolus ſcriberet, non tantùm refellitur tam magnifico teſtimonio, quod illis reddit Paulus, citra vllam adulationis ſuſpicionem Rom.1.8. ſed multò etiam manifeſtiùs refutatur illa pleniſſima Eccleſiaſticarum omnium functionum tum enumeratione, tum diſtinctione, quas ita deſcribit Rom.12.7.& 8. vt non ad illas conſtituendas eos excitet, ſed vt iam illis in illa Eccleſia fungentes ad officium magis ac magis faciendum hortetur. Epiphanio denique, cuius teſtimonium profers, facilè aſſentior ne Romæ quidem, tunc aliquem fuiſſe Epiſcopum, qualem ipſe imaginatur, id eſt, non tantùm ordinis, ſed etiam gradus: non tamen qua putat ratione, ſed quia nulli tunc in Eccleſia Chriſtiana gradus fuerunt, verùm (vt ait Ambroſius, quem etiam teſtem laudas, in locum Eph.4 11.) *quia primi Presbyteri, Epiſcopi appellabantur, vt recedente vno ſequens ei ſuccederet*: quæ aurea producti à te teſtis verba vel ſola, niſi vehementer fallor, noſtræ confirmandæ ſententiæ, tuæ verò infirmandæ ſufficiunt, ſi diligenter expendantur.

IN CAP. IX.
De Presbyteris & Epiſcopis.

PAVLVS, inquis, *Eph.4.11. Apoſtolis, Prophetis & Euangeliſtis (quibus nominibus videtur eos indicaſſe qui proximè à Deo habuerunt vocationem non ab hominibus) ſubiicit Doctores & Paſtores, ſiue eoſdem intelligamus, ſiue diuerſos, eos nimirum qui ab hominibus fuerunt Eccleſiis præpoſiti. Epiſcopi & Presbyteri ſunt illi quos Paulus vocat Paſtores, eodem ipſo teſte Act.* 20.28. *vbi qui priùs dicti fuerunt Presbyteri, Epheſo accerſiti vocantur Epiſcopi à Deo conſtituti ad paſcendam Eccleſiam Dei. Itaque*, inquis, *nullum intelligimus Epiſcopum vel Presbyterum in Eccleſia Chriſti qui non ſit Paſtor, tranſlato ab Hebrais hoc nomine ad rectores Eccleſiarum Chriſti, quo honoratiores & Magiſtratus in veteri Teſtamento nuncupantur. Et ſunt præterea plura nomina, quibus communiter Eccleſiarum miniſtri ſignificantur, vt* οἰκόνομοι, προϊστάμενοι, προεστῶτες, ἡγούμενοι, κυβερνῆται, λειτουργοί, ὑπηρέται, διάκονοι. Ego verò mallem hæc à te explicatiùs declarata, quum ex iſtarum vocum homonymia rectè expoſita, pendeat magna ex parte noſtræ præcipuæ controuerſiæ explicatio. Dico igitur Preſbyterorum & Epiſcoporum appellatione

latio-

latiore multò quàm hîc ſcribas, plures comprehendi, nempe ipſos quoque Apoſtolos, vocante ſeſe ipſo Petro συμπρεσβύτερον, 1. Pet. 5. 1. vt hoc nomen dedignaturi non fuerint etiam Euangeliſtæ. Prophetas autem notum eſt iam olim TSOPHIM fuiſſe vocatos. Et Apoſtolatus ipſe dicitur ἐπισκοπὴ Act. 1. 10. Paſtorum autem appellationem, inter quos Chriſtus ipſe ἀρχιποίμην dicitur, generaliſſimam eſſe liquet. Itaque iſtos Epheſinos niſi fatearis arctiore ſignificatione dictos fuiſſe tum Preſbyteros tum Epiſcopos, concluſeris etiam fuiſſe quoque Apoſtolos & Euangeliſtas & Prophetas. Neque hanc homonymiam vitaris eò quòd hinc colligis nullos Preſbyteros agnoſcendos, niſi qui docendi munere fungantur: quum docere vel maximè ipſi quoque Apoſtoli, Euangeliſtæ & Prophetæ dicātur. Sed voluiſti nimirum Preſbyteros illos vt à nobis excogitatos excludere, quos propriè & peculiariter ſic appellatos à Paſtoribus & Doctoribus ipſis diſcernimus. *Nam*, inquis, *Presbyteros iſtos & eoſdem Epiſcopos Epheſinos dicit Apoſtolus ad Eccleſiam Domini ſalubri doctrina paſcendam fuiſſe à Deo conſtitutos.* Quaſi verò Eccleſiam non paſcāt etiam doctrina Presbyteri de quibus agimus, Paſtoribus & Doctoribus in iudiciis Eccleſiaſticis exercendis adiuncti. Immò quid differt illa publica verbi diuini prędicatio paſtorum propria, ab ea quæ in conſiſtoriis exercetur prout

argui, inſtrui, increpari, vel cóſolatione iuuare hos & illos oportet, quàm eò quòd illa eſt cõmunis cœtui, iſta priuatis ad presbyterium citatis propria? quod etiam propria quadã cura ad paſtores ſpectat, Ezech. 33. & Act. 20. Immò ponamus non illo generaliore Paſcendi vocabulo, ſed Docendi vſum fuiſſe Apoſtolum: ne ſic quidem noſtri, id eſt illi de quibus agimus presbyteri fuerint excluſi: niſi fortaſſe putas morum cenſuram & Eccleſiaſtica illa iudicia non eſſe doctrinæ ſacræ ſpeciem. Tam fallax eſt ergo tua hæc demonſtratio, quàm tu firmam illam eſſe exiſtimas. Docuerunt enim in Eccleſia Epheſina omnes iſti, & Epiſcopi fuerunt, id eſt Inſpectores illius Eccleſiæ: ſed Paſtores quidẽ propriè ſic appellati, docendi munus in Eccleſia exercuerunt, vt Paſtores, 2. Tim. 3. 16. Doctores autem vt Doctores, id eſt ſimpliciter verbum Domini explicando: & iſti quidem docuerunt in communi totius Eccleſiæ cœtu, illi verò Paſtoribus propria munera, publicè & priuatim obierunt. Preſbyteri autem iſti propriè ſic apppellati, pauerunt quoque & docuerunt in Eccleſia, ſed vt paſtoribus illis adiuncti, in peculiari morum cenſura, & eiuſmodi Eccleſiaſtica iuriſdictione. Paſtores enim illo Pauli loco Epheſ. 4. 11. diuerſos eſſe ab iis quos Doctores appellat, nec vnam & prorſus eandem functionem iſtis nominibus intelligi, quamuis Auguſtinus aliter alicubi cen-

enſeat, ego quidem non dubito. Cur enim
luplex vnis & iiſdem nomen Apoſtolus tri-
ueret? & in ſynagogis Iudæorum diſtinctam
uiſſe lectionem legis & Prophetarum, quæ
er νομικοὺς & νομοδιδασκάλους fiebat, ab exhor-
atoriis concionibus, facilè animaduerti poteſt
x Luc.2.46. Act.13.15. & 15.21. qua ratione ma-
ifeſtè Paulus alibi, nempe Rom.12.7. & 8. de
onuentibus Chriſtianis non diſſimiliter con-
titutis loquens, Docentes ab Exhortatoribus,
& διδασκαλίαν à παρακλήσει manifeſtè diſtin-
uit. Et huc ſpectat quæ de Prophetãtibus co-
ioſiſſimè dicuntur. 1.Cor.14.

Ad alias autem illas appellationes quod at-
inet, quibus tu vis Eccleſiarum miniſtros fuiſ-
e communiter appellatos (etſi maluiſti earum
ignificationem ab aliis peti, contentus inde
ducere argumenta prout tuum inſtitutum po-
ſtulat) vide, quæſo, ne quis callidè id abs te fa-
ctum exiſtimet, quòd ex illis ipſis vocibus ma-
ifeſtè videatur confirmari noſtra ſententia de
ordine ſic in Eccleſia conſtituendo, vt inter
eâdẽ functione ſacra fungentes omnis illa gra-
dus ὑπεροχὴ tollatur. Huius enim in Eccleſiam
inuectione, liberè affirmamus primũ oligar-
chiam, ac mox tyrannidem, duo illa maxima
mala, omnem Eccleſiaſticam εὐταξίαν, ac tan-
dem ipſam Eccleſiam labefactaſſe. Et vt hoc
altiùs exordiamur, nempe ab ipſis Apoſtolo-
rum, Euangeliſtarum & Prophetarum appel-

lationibus, negari certè niſi pertinaciter non poteſt nullum fuiſſe Apoſtolū, qui ſupra Coapoſtolos: nullum Euangeliſtam, qui ſupra Coëuangeliſtas: nullum Prophetam, qui ſupra alios Symprophetas, vllum poteſtatis ac multò minùs dominationis aut imperij ius affectarit, nedum vt habuerit. Nam ab Apoſtolis quidem fuiſſe miſſos Euangeliſtas, (illorum enim ſeptuaginta diſcipulorum fabuloſam à Domini aſcenſione miſſionem ἄμεσον nihil moror: & quòd poſtea ſint Euangeliſtæ dicti quatuor illi Euangelicæ hiſtoriæ ſcriptores) & illis muneris ſui fines præſcriptos eſſe, & quos miſerant, quoties expediebat, reuocaſſe, ac proinde poteſtatem in illos habuiſſe legimus. Ad Prophetas autem illos κατ' ἀποκάλυψιν loquētes quòd attinet, quum per illos extra ordinem loqueretur Dominus, nec omnia ſingulis Prophetico ſpiritu præditis patefaceret, ipſos etiam Apoſtolos, quamuis & ipſos Prophetico ſpiritu abundantiſſimè præditos, tamen Prophetis ea quæ ipſi ignorabant annuntiantibus, paruiſſe & parere debuiſſe liquet: nedum vt Apoſtolatus in ſeſe & per ſe fuerit Prophetiæ dono & functione ſuperior. Sic Aaronicos Sacerdotes reprehendere, arguere, immò Dei decreta aduerſus illos pronuntiare, iuſſi ſunt Prophetæ Domini: nec impunè tulerunt qui illos contempſerunt. Sic à Prophetis admoniti Antiocheni Paſtores & Doctores, Barnabam

&

& Paulum dimiſerunt, & quidem addita manuum impoſitione, Act. 13.2. & 3. ad legationem inter gentes ipſis commiſſam obeundam. Sic Eccleſiæ omnes particulares per quas Apoſtolus, in illa vltima ſua ad Hieroſolymitanos profectione, tranſibat, illum ne vlterius progrederetur dehortatæ ſunt, in quibus etiam erat Agabus Propheta: & tamen illo teſtato ſeſe Sp. Sancti monitu hoc iter ſuſcepiſſe, ipſius voluntati ſunt obſequuti, qui alioqui abſolui à pertinacia non poſſet, Act. 20.22. & Act. 21.4.13. & 14. Non negamus igitur (quod antea quoque monui) imparitatem inter ipſas ſacras functiones fuiſſe, & eſſe: quamuis illæ, de quibus modò dixi, deſierint, ſicut ſuo loco demonſtrabo: ſed hoc tantùm dicimus, & ex verbo Dei contendimus, non in Apoſtolico cõſeſſu, non inter Euangeliſtas, non inter Prophetas vllum fuiſſe ſuperiorem alicuius vel Apoſtoli, vel Euangeliſtæ vel Prophetæ ſupra ſuos collegas gradum. Hoc autem verum eſſe multo etiam apertiùs confirmant cæteræ illæ miniſtris Eccleſiæ communes appellationes. Nec enim Paſtores aliorum Paſtorum, ſed ouium: neque Doctores aliorum Doctorum, ſed diſcipulorum: nec Presbyteri ſiue Seniores, ſuorum ſympreſbyterorum, id eſt, conſeniorum, ſed eorum quos regebant reſpectu ſunt appellati; vt eiuſmodi Relatorum natura teſtatur. Et ridiculum eſt commentum eorum, qui Agnorum ap-

pellatione, quorum paſcendorum onus Dominus Petro imponit, Apoſtolos cæteros intellexerũt, ab ouibus diſtinctos. Et vt accedamus ad illa abs te propoſita nomina, Oeconomi, nõ coœconomorum, ſed familiæ reſpectu appellãtur. Προϊςαμένους autem & προεςῶτας, id eſt, Antiſtites, ſiue, vt loqui ſolet Tertullianus, Præpoſitos, itidémque ἡγουμένους (qua voce ter vtitur Apoſtolus Heb. 13. id eſt, Ductores, quod vocabulum expreſſè Chriſtus interpretatur Ioh. 10. 4.) nuſquàm niſi me fallit memoria, in ſcriptis Apoſtolicis inuenies Eccleſiæ miniſtros vocari, alio quàm gregis ipſis commiſſi reſpectu. Sed & Epiſcoporum appellationis eandem eſſe rationem manifeſtè declarant illa ipſa Apoſtoli verba Act. 20. 28. quæ aduerſum nos citaſti: ac proinde periculoſa, quod mox experta eſt Eccleſia, conſuetudine factum, vt προεςώτων, & ἐπισκόπων appellatio ad eos ſit traducta, qui non vt gradu eminentiores, ſed duntaxat vt ordine primi, conſeſſui ſuorum collegarum præerant. Ὑπηρέται verò dicti ſunt omnes in agro Domini publici operarij, & quidem generaliter, vt 1. Corinth. 4. verſ. 1. Itidémque Diaconi appellati ſunt, partim, & præcipuè communis ipſius Domini noſtri Ieſu Chriſti à quo miſſi ſunt reſpectu, Matth. 9. verſ. 38. partim quoad ipſas oues, quibus ſic præſunt, vt omnem operam procurandæ illarum ſaluti impendant, &, ſiquidem fidi ſerui ſint, ipſius

ipſius Domini exemplum imitentur Ioh.13.15. verborum ipſius memores Mar.9.35. Sed qui peculiariter Diaconi vocati ſunt, hanc appellationem à menſarum miniſterio ſumpſerunt, nec fuerunt vnquam presbyteri, vel paſtores, vel Doctores vocati. Κυβερνήσεων denique, id eſt κυβερνητῶν nomen nuſquam inuenies ſacris miniſtris communiter, vt tu ſcribis attributum, ſed iis demum proprium, qui diſtinctè ab aliis ſacris functionibus tum temporariis, tum perpetuis diſcernuntur vt 1. Cor.12.28. & peculiari quoque ratione ab aliis illis itidem diſtincti, προϊστάμενοι appellantur, Rom.12.8. & Presbyteri, id eſt Seniores (nomine Hebræis idem atque Græcis κυβερνῆται, Latinis Gubernatores ſonante) dicti ſunt, 1. Tim.5.12. & hi ſunt quorum functionem tu quidem vt nouam & inauditam oppugnas, nos vt Apoſtolicam in Eccleſia reſtituendam contendimus.

IN CAP. X.

De duplici Paſtorum ordine.

HVIVS capitis hæc ſumma eſt, *ab ipſo Domino duos gradus Euãgelij miniſtrorum fuiſſe inſtitutos, Apoſtolos videlicet, & alios illos ſeptuaginta diſcipulos Apoſtolis adiun-*

ctos, quibus ipſi deinceps Apoſtoli & illi ſeptuaginta. ſimiliter duplices ipſorum cooperatores per manuum Presbyterij impoſitionem ordinarunt: vnos videlicet quibus multarum Eccleſiarum, ac etiam eorum, qui ſeu præficiendi, iam præfecti illis erant, cura fuerit commiſſa, quales fuerunt Titus, Timotheus & alij, quorum ſit in actis & epiſtolis Apoſtolicis mentio: alios verò oppidatim vni tantum Eccleſiæ præfectos. Atenim quid opus erat fabulam iſtam de ſeptuaginta illis diſcipulis toties reponere? Veros autem Euangeliſtas illos Timotheum & Titum, & alios ſimiliter delegatos ab Apoſtolis, agnoſco certè, non tamen vt alteram Paſtorum propriè ſic appellatorum ſpeciem, ſed vt per Apoſtolum Eph. 4. 11. tum nomine, tum functione à Paſtoribus diſtinctos: non eo tantùm quòd ipſi quidem pluribus Eccleſiis, Paſtores autem ſuis vnis præerant: verùm etiam quòd illi quidem Euangeliſtæ vocati, quaſi ſubſidiarij quidam Apoſtoli, varios in locos partim operi ab Apoſtolis inchoato perficiendo: partim confirmandis iam conſtitutis Eccleſiis, & quidem ad tempus mittebantur: Paſtores autem ſuis quiſque priuatis Eccleſiis erant addicti. Malè igitur ex duabus nomine & re diuerſis functionibus vnam bimembrem duarum ſpecierum conflaſti, & Eccleſiaſticam functionem temporariam cum ordinaria confudiſti, vt Metropolitanorum & Archiepiſcoporum gradus non humanitus, ſed diuinitus conſti-

conſtitutor, id eſt, non ſimpliciter poſitiui, vt loquuntur, ſed verè diuini iuris eſſe nobis perſuadeas.

AD CAPVT XI.

In quo contendit Sarauia Presbyteros annuos, qui ad docendam ſunt inepti, & præſunt tantùm in Eccleſia, Apoſtolicis literis nullos agnoſci.

POSITO diſtinctionis illius tuę duplicis, Paſtorum ordinis fundamento, quòd quàm infirmum ſit oſtendi, hæc demum ſuperſtruis, *toto cœlo tibi errare videri, qui κυβερνήσεως eximium & ſingulare donum Sp. Sancti, in infimo quodam Presbyterorum ordine ponunt, eóque nouo, & ad docendum inepto, qui in Eccleſia veluti annuum quendam Magiſtratum ſortiuntur, & temporario funguntur Presbyterio, quod poſtea deponunt.* Age igitur pedem hîc figamus. Gratiam illam ad vſum Eccleſiaſticæ gubernationis neceſſariam, iis etiam Presbyteris, quos vocamus, tribui, cur tantopere mireris, quæſo quod tandem vel leuiſſimum argumentum profers? Vt enim ſint iſti à Paſtoribus ſecundi in hoc gubernationis genere,

num hoc prohibet quominus Deus iſtis quoque legitimè vocatis neceſſarium ad eorum functionem donum, qua menſura opus eſt, largiatur, ſicut olim presbyteris illis Moſi adiunctis? Deinde negamus hîc quoque, id eſt in ſacro iſto ſenatu quod Preſbyterium vocatur, vllum ſuperioris aut inferioris poteſtatis gradum intelligendum, ſed poſitam eſſe duntaxat ordinis diſtinctionem. Sic enim in Presbyterio partim ex Paſtoribus, partim ex his Presbyteris compoſito præſunt Paſtores, vt tamen neque hi abſque illis, neque illi abſque iſtis quicquam in morum cenſura, & reliquo Eccleſiaſtico communi vtriſque regimine decernant, ſed communi, paríque dicendi ſententiam iure tota hæc res adminiſtretur: hoc propterea toto conceſſu Presbyterij nomen ſortito, quòd in hac communi functione Paſtores Presbyteris, & Presbyteri Paſtoribus (alioqui in iis quæ paſtorum ac etiam Doctorum muneris propria ſunt, non primis tantùm, ſed etiam gradu ſuperioribus) exæquentur. Sed excipis nouum & Apoſtolicæ Eccleſiæ & iis quæ poſtea per multa ſecula ſequutæ ſunt, prorſus incognitum fuiſſe iſtiuſmodi Presbyterium: ſiue ad iſtos presbyteros non ſpectare quæ in Epiſcopis (Epiſcopos autem vis eoſdem prorſus eſſe atque Presbyteros) Apoſtolus requirit, Tit.1.9. Ego verò primum omnium dico Apoſtolum ibi non deſcribere dona quibus præditos

ditos eſſe omnes quibuſuis ſacris muneribus fungentes decuit, nec etiam vitia, à quibus illos alienos eſſe oporteat, ſed de præcipuis duabus functionib. in Eccleſia perpetuis & neceſſariis Paſtorum videlicet & Doctorum agere: ſicut 1. Tim. 3. pleniorem hac de re tractationem inſtituens, functiones illas perpetuas & neceſſarias ad duas numero reuocauit, ad Epiſcopatum nempe & Diaconatum, illo nomine tum paſtores tum Doctores intelligens.

Deinde cur non hæc quoque ad Preſbyteros κυβερνήτας ſuo modo referatur, vtpote quos à Tito iubeat oppidatim conſtitui? Nam in his quoque Preſbyteris gubernatoribus quis neget requiri vt & ipſi ſint tenaces fidelis illius ſermonis qui ad doctrinam facit, vt poſſint exhortari doctrina ſana, & contradicentes conuincere? quantum quidem iſtud ad Eccleſiaſticas cenſuras rectè vnà cum Paſtoribus exercendas attinet. Nam in hoc etiam munere nemo neſcit non tantùm in moribus peccantes, ſed etiam vel maximè in doctrina errantes increpari, redargui, & ad reſipiſcentiam adduci oportere. Quod ſi meritò conquereris homines ad hoc munus ineptos deligi vel in Belgio tuo vel alibi conſueuiſſe, an propterea ſemel abolenda res iſta, ac non potiùs id in quo peccatur corrigendum? Itaque pro eo quòd tam cõfidenter totum iſtorum Preſbyterorum genus indefinitè vt ad docendum ineptum con-

demnas, vide ne ex iſtis ineptis non deſint qui te potiùs ſi non vt calumniantem, ſaltem vt parum logicè colligentem redarguant. Nec enim quiſquis ad Concionatoris vel Doctoris functionem aptus non eſt, propterea fuerit ad cenſuram morum & alias Eccleſiaſtici regiminis partes cum aliis obeundas ineptus. Cogor autem hîc ego nonnihil adiicere, abs te quidem vt modeſtiore præteritum, ab altero autem illo aduerſario conuitiatore tam ſæpe inculcatum. Huius enim Presbyterij hoſtes conqueri video, quòd adhibeantur plebeij, viles, lixis denique & calonibus non diſſimiles. Hæ ſunt enim quorundam hyperbolæ, à quibus haud ſatis ſcio an rei veritas iſtud extorſerit, ac non potiùs vel ſeruilis adulatio, vel magnifica de ſeipſis opinio. Vtcunque verò res iſta ſeſe habeat, habendam quidem ego quoque ſacri miniſterij rationẽ eò vſque arbitror, vt, quoad eius fieri poteſt, vitentur quæcunque illius deſpiciendi occaſionem præbitura videantur, quod præſtare difficile non eſt in iis Eccleſiis quæ Chriſtiano fruuntur Magiſtratu. Sic per Dei gratiam in hac ciuitate Geneuenſi Seniores illi ex ipſo XXV, LX, & CC virorum ordine, conſcio & aſſentiente populo, quotannis vel noui deliguntur, vel veteres confirmantur. Sic paſſim in aliis Chriſtianis liberis Eccleſiis, pro loci ratione, non diſſimilis delectus obſeruatur. Sed quid iis Eccleſiis facias, in qui-

quibus plerique oneroſum iſtud huius functionis onus, & contumacium odiis, (quales ferè ſunt locupletiores,) obnoxium, vel planè detrectant, vel timidè adminiſtrant? Et in iſtorum numero quibus vſque adeò ſunt viles Seniores ex plebe delecti, vtinam nulli ſint qui neque reprehenſores, neque reprehenſiones ferant, iis profectò non prorſus diſſimiles, qui de ipſo Chriſto dictitabant, Nónne eſt iſte faber fabri filius? Mar.6.3. Item, num quiſpiam ex Principibus aut Phariſæis credit in eum? Atqui non quibus veſtibus, ſed quibus Sp.Sancti donis ſplendeant qui ad ſacras functiones adhibentur, quærere nos iubet Apoſtolus. Nec veterem illam veram Eccleſiam puduit à piſcatoribus & tabernaculorum confectoribus doceri, ac etiam quũ opus fuit increpari. Iſtorum autem moroſorum hominum delicias, fratres, non eſt quod moremur. Natus enim eſt & agnitus à vilibus paſtoribus Dominus apud Bethlehemæ præſepe: contrà verò in Caiaphæ palatio à magnificis ſacerdotibus damnatus. Iſtæ verò voces cuiuſmodi tandem ſunt quibus nonnullos vti non pudet? *Seniorum iſtorum arbitrio cuncta geri in Eccleſia?* quod abſit vt vere dicatur. Eſſet enim hæc non poteſtas ſancta & legitima, ſed intolerabilis tyrannis. Etſi igitur vbi Magiſtratus auctoritate vti non poteſt Eccleſia, non pauca in Conſiſtoriis decernuntur & geruntur, quæ alioqui vel non attinge-

rent, vel non definirent Paſtores & Seniores: nullo tamen id fit vel minimo ciuilis iuriſdictionis præiudicio, Apoſtolo ſic etiam Corinthiis ſuadente, vt ſuas ciuiles controuerſias, alioqui in foro agitandas, deciderent: &, ne in iis quidem quæ merè ſunt Eccleſiaſtica, excedere verè Eccleſiaſtici ordinis fines & limites poteſt miniſtrorum & Seniorum conſeſſus.

Ad nouitatem venio, quam accuſationem tantopere à vero abeſſe dicimus, vt contrà affirmemus hunc ordinem fuiſſe diuinitus & veteri populo præſcriptum, & in Eccleſia tum vetere tum Chriſtiana Apoſtolica pura obſeruatum. Nam ad ſynagogam quidem quod attinet, tu ipſe agnoſcis, & quidem rectè, fuiſſe in conceſſu Sacerdotum adhibitos qui Sacerdotes non erant, ſed Iudaici populi Magiſtratus. *Sed eiuſmodi*(inquis) *nulli fuerunt Apoſtolorum temporibus, vtpote quibus nonnulli fuerunt capitales hoſtes*. Accipio quod meritò concedis: & de quo conſtat tum ex Moſe, tum Ioſaphati hiſtoria, & Act.4 1.& 5. Sed hinc nego conſequi quod tu ais, nempe nullos vel in Eccleſia Hieroſolymitana, vel in aliis Eccleſiis conſtitutos fuiſſe Preſbyteros, qui Concionatores vel Doctores non eſſent. Locus enim ille Act. 20. nihil tale probat, ſicut paulò ante oſtendi, & nominatim Ierem.19 1. Seniores ex populo quib. noſtros ſucceſſiſſe dicimus, à Senioribus

ex

ex Sacerdotibus diſtinguuntur. Et propterea manifeſtè Paulus 1.Cor.12.28. κυϐερνήσεις ab aliis ſacris functionibus diſcernit. Hunc autem locum quum ſic eludis *vt Apoſtolum* dicas *non de gubernatoribus aliquibus qui paſtores & doctores non eſſent, ſed de ipſo dono gubernandi diſſerere,* nihil agis. Dona enim illa antea enumerauerat verſ.8.& 9.ac deinceps. Hoc autem verſ.28. de ipſius Chriſti in Eccleſia mẽbris, & corũ functionibus manifeſtè loquitur. *Alios enim,* inquit, *Deus conſtituit in Eccleſia, primùm Apoſtolos, deindè Prophetas, tertiò Doctores: deinde Poteſtates, deinde Dona ſanationũ, Opitulationes, Gubernationes, Genera linguarum.* Hæc autẽ poſterius poſita abſtractè, vt Grammatici loquuntur, nomina, niſi concretè accipias, pro perſonis ipſis ea dona in Eccleſia exercentibus: id eſt Poteſtates, pro iis quibus inſignis illa ſpecialium miraculorum edendorum poteſtas erat ad Eccleſiæ ædificationem data: donum Sanationum, pro iis qui per impoſitionẽ manuum ægrotos ſanabant: Gubernationes, pro Gubernatoribus Preſbyteris quos Paulus Rom.12.8. à cæteris functionibus diſertè diſtinctos vocat προϊςαμένους: Opitulationes pro Diaconis: Dona linguarum, pro iis qui variis linguis in Eccleſia loquebantur: Paulus eadem temerè inculcarit, & ἐνεργήματα cum ipſis donis permiſcuerit. Sed nec iſtud quidem quicquam ad rem facit, quod poſtea hoc loco ſubiicis de

Chriſtiano Magiſtratu, *qui à Synodis & Conciliis Epiſcoporum Eccleſiæ excludi iure non magis poßint, quàm olim Iudaici populi Magiſtratus à Sacerdotum concilio.*

In hoc enim argumento multiplici diſtinctione opus eſt, ne, vel Cæſari quæ Dei ſunt, & ipſius Eccleſiæ propria tribuantur: vel ab Eccleſiæ miniſtris, quæ Cæſaris eſſe Deus voluit, vſurpentur: qua de re alius erit dicendi locus. Hoc autem de quo hîc agimus ordinarium quiddam eſt, & penè quotidianum in ſingulis Eccleſiis. Synodorum autem & conuentuum indictitiorum alia eſt ratio. Sed duo ſunt quæ concoquere nonnulli non poſſunt. Vnũ quòd ex laicis, quos vocant, iſti preſbyteri deligantur: alterum quòd annuum ſit eorum munus. Ad prius illud quod attinet, primùm hîc quæro vnde igitur iſtos diligendos putent, ſi non ex iis quos laicos appellãt. *Ex Clero*, inquiunt, *quem poſtea definiunt Eccleſiaſticorum cœtum.* Quaſi ſcilicet reliquus populus Eccleſiæ nomine non comprehendatur. Mirum autẽ non eſt iſtos Diotrophes Eccleſiæ nomen auſos ſibi fuiſſe vindicare, qui ipſam Eccleſiæ cõmunem auctoritatem, per ſacrilegam audaciam ad ſe transferre non erubuerunt. Vtinam verò quod optabat olim Moſes, Num.11.29. omnes ex infima etiam plebe poſſent prophetare, & is eſſet in Eccleſiis doctorum diuinitus hominum numerus qui olim fuit Corinth. 1. Cor.

14.

14. Sed vt nũc res ſunt per hominũ negligentiã ſicut olim in populo Dei 1.Sam.3.1. quem iſtum in Eccleſiis reformatis Clerum nunc eſſe definiemus? num aliquam eorum turbam, qui ex Papiſtici illius Cleri, ac præſertim ex Sacrificulorum, quos falſò nomine Presbyteros appellant, ſentina emerſerint? Nam tu quoque paulò antè noua ordinatione Papiſticis Epiſcopis, ad Chriſtum tranſeuntibus, opus non eſſe dixiſti: qua in re quatenus & quare tibi aſſentiri non poſſim, antea reſpondi, & nunc hoc loco reſponſum velim. Cæterùm iſtius nõ Papiſtici, ſed Chriſtiani & reformati Cleri nomine (ſi quidem hoc nomine abuti placet) ego quidem non video, quînam alij cẽſeri poſſint, quàm Paſtores, Doctores & Diaconi, niſi quis illis adiungat ſtudioſos (vt loquũtur) clericos, qui Eccleſiæ ſumptibus ad ſacrũ miniſterium aluntur: quos tamẽ nullus, vt arbitror, cenſuerit Eccleſiaſticæ iuriſdictioni & cenſuræ adhibendos. Atqui Paſtores & Doctores ſunt ipſa potiſſima Cõſiſtorij ſiue Presbyterij Eccleſiaſtici pars. Diaconos autem, ſi talis eſſet facultatum Eccleſiaſticarum adminiſtratio, qualis vtinam reſtitui poſſet, ipſa illius muneris difficultas, à duplici, nempe Diaconatus & Preſbyteratus munere, niſi ſumma vrgeret neceſſitas, excuſaret. Superſunt ergo reliqui ex populo, quos dum à Presbyteratu excludis, omnem certè Presbyteratum tollis, qualem tu ipſe in

vetere populo diuinitus conſtitutum fuiſſe agnoſcis, & nos in Eccleſia Chriſtiana reſtitui cupimus. Eſt enim hæc diuina ordinatio, quam abrogare fuit nefas: & ſic quoque prudentiſſimè, tum olim ſub Sacerdotio Leuitico Seniores populi Sacerdotibus: tum poſtea in Eccleſia Chriſtiana, ætate & prudentia graues homines Paſtoribus in Eccleſiaſtica iuriſdictione adiuncti ſunt ex reliquo Eccleſiæ cœtu: ne ſicut quod totius erat Eccleſiæ ambitioſi illi Sacerdotes olim arripuerunt, ſic poſtea nihilo meliore conſcientia præditi in Eccleſia Chriſtiana Paſtores ad ſe pertraherent. Et hoc malum tamen, fateor, ne ſic quidem, neque ſub Leuitico Sacerdotio, Aſmoneis diadema Regium Pontificiæ thiaræ adiungentibus: neque in Eccleſia Chriſtiana, inuecto illo graduum Hierarchicorum imperio, quod tādem ipſos ſuis pedibus Reges ſubiecit, caueri potuiſſe. Sed & illud conſtat, laicis quoque, id eſt priuatis, factam in Synodo Nicena loquendi & diſputandi facultatem: &, ſicut olim in Iudæorum ſynagogis Chriſtus, non tantùm legentes & docentes audiuit, verùm etiam interrogauit, Luc. 2. 46. & 4.16. (extra ordinem quidem quòd ad ætatem attinet, at non præter morem Act. 13. verſic. 15.) ſic fuiſſe in Chriſtianæ quoque eccleſiæ ſacris ad docendum conuentibus factitatum, apertè liquere poteſt ex 1. Corinth. 14. modò id ordine fieret. Sed & multò etiam

magis

magis id conſtat ex iis quæ tu ipſe poſtea citas, ca.26.Sed & quondam Demetrio Alexandrino Epiſcopo hunc morem reprehendenti, totidẽ iſtis verbis, Euſebio teſte, libro Eccleſiaſticæ hiſtoriæ ſexto, Theoctiſtus Cæſarienſis & Alexander Hieroſolymitanus, Epiſcopi ſpectati & præſtantes, reſponderunt, vt pluribus refert Nicephorus lib. 5. cap. 14. *vbi reperiuntur idonei homines, qui doctrina ſua prodeſſe fratribus poßint, ſi ſanctorum Epiſcoporum iuſſu & permißione per cohortationes ad populum verba faciant, id offendiculo non eſt: ſicuti apud Larandos Euelpis à Neone, Iconij Paulinus à Celſo, Synnadæ Theodorus ab Attico, à beatis illis fratribus inuitati fecerunt. Veriſimile autem eſt in aliis quoque locis idem factitatum.* Illud tamen verum eſt, aliud eſſe inuitatum interdum in ſacro cœtu loqui, quàm ad ordinariam ſacram functionem iuriſdictionis Paſtoribus adiungi. Sed viciſſim plus eſt docere & exhortari populum publicè quàm in cenſura morum in paſtorum cœtu ſententiæ dicendæ ius ad tempus habere. *Sed,* inquis, *in arbitrio ſerui Chriſti non eſt à ſemel ſuſcepto miniſterio ſeſe temerè abdicare*: Eſto. Neque verò temerè noſtri Presbyteri, vel ipſi ſeſe deponunt, vel deponuntur. Immò ſummo ſtudio retinentur qui fidem ſuam & diligentiam in ſuo Presbyteratu probarunt. Quod autem certum illis ſpatium vel annuum vel longius, Conſiſtorialibus legibus præſcribitur, partim

idcirco fit,quòd plerique alioqui munus illud vltrò,vt nunc ſunt tempora,ſint recuſaturi: deinde quòd,quãuis legitimè, & ita vt oportuit, delectos, experientia poſtea interdum teſtetur expedire mutari: quod alioqui abſque ipſorum exiſtimationis detrimento aliter fieri non poſſet. Ad hæc & illud accedit,quòd Eccleſiæ ad Eccleſiaſticam tyrannidem vitandam maximè intereſt, vt aliqui etiam ex populo norint quid in Conſiſtoriis & Eccleſiaſtica iuriſdictione geratur,& quàm rectè leges de iis rebus poſitæ obſeruentur: ſicut olim Romæ cohibendæ ſenatoriæ poteſtati cautum erat, vt Tribuni quoque plebis Senatui intereſſent, & Senatuſconſultis intercedendi ius haberent. Quod igitur nobis ex Tertulliano quaſi in nos ſcriptum obiicis,calumnia non caret. Nec enim Sacerdotalia munera, id eſt, Paſtorum propria Preſbyteris committimus: nec temerariæ ſunt preſbyterorum apud nos ordinationes:neque leues, inconſtãtes,aut neophyti, aut huic ſeculo ſic obſtricti vt Eccleſiæ ſuam operam commodè præſtare nequeant, multò minus Apoſtatæ,ſed,quoad eius fieri poteſt,ex Apoſtolica norma idonei iudicati deliguntur, niſi ſicubi contra leges peccatur.

AD

AD CAPVT XII.

Interpretatio loci Ambroſiani.

AMBROSIVS ſcribẽs in hũc Pauli locũ, 1. Tim. 5. 1. Seniorem ne increpaueris, ſed exhortare vt patrẽ, *Propter honorificentiam ætatis* (inquit) *maiorẽ natu dicit Apoſtolus cum mãſuetudine ad bonum opus prouocandum, vt faciliùs ſuſcipiat admonitionem. Poteſt enim vereri ne cõmonitus, poſtea corripiatur, quod turpe eſt ſeniori. Nam apud omnes vtique gentes honorabilis eſt ſenectus: vnde & ſynagoga, & poſtea Eccleſia, Seniores habuit, ſine quorum conſilio* NIHIL *agebatur in Eccleſia: quod qua negligentia obſoluerit, neſcio, niſi fortè Doctorum deſidia, aut magis ſuperbia, dum ſoli volunt aliquid videri.* Ad hoc verò teſtimonium, quo affirmamus liquere noſtrum illud Presbyterium à Paſtoribus, quatenus paſtores ſunt, diuerſum, tum diuinitus fuiſſe in Eccleſia conſtitutum, ſicut in ſynagoga: tum paſtorum, vel negligentia, vel ſuperbia deſiiſſe, quid tu reſpondes? *Hoc*, inquis, *prorſus alienum eſt ab hac quæſtione. Loquitur enim Ambroſius de Senioribus ætate non officio.* Reſponſum profectò valde confidens: ſed quàm firmum? Quis enim non videt Ambroſium, priore quidem huius expoſitionis parte, Pauli

contextum explicare, qui certè hîc agit de ætate non de dignitate, vt rectè quoque obſeruat Chryſoſtomus: ſed poſtea progreſſum de Preſbyterorum officio diſſerere, oblata ſibi ex nomine Preſbyteri occaſione, & quòd non facilè iuniores ad hoc munus deligerentur? Non eſt igitur profectò teſtimonium iſtud alienum ab hac quæſtione quæ inter nos agitatur, ſed tua potiùs exceptio mera eſt tergiuerſatio. Itaque hoc ipſum à te poſtea veritas extorſit. *Ego non auerſor*, inquis, *ſi quis Seniores rerum peritos in conſilium rerum Eccleſiaſticarum admittat, quemadmodum vetus ſynagoga facere conſueuerat. Sed Ambroſius eos non æquiparat cum Presbyteris vocatione quos habebat, & quibuſcum Eccleſiam Mediolanenſem regebat: & nihil minùs cogitauit quàm indicare miniſtrorum aliquem ordinem ab Apoſtolis inſtitutum interiiſſe.* Sed quid ſi contraria omnia ex verbo Dei & his ipſis Ambroſij verbis euincantur? *Admittebat*, inquis, *ſynagoga iſtiuſmodi Seniores.* Quaſi videlicet non neceſſitate, ſed vltrò id faceret, & quoties ipſi liberet. At contrà conſtat ex Moſe diuinitus conſtitutum fuiſſe hunc cœtum, à Ioſaphato reſtitutum 2.Paralip.19. Neque hoc reticuit Ambroſius, diſertè ſignificans hunc ordinem à ſynagoga fluxiſſe, eiuſdem profectò Spiritus diuini præcepto & mandato. Deinde ne quis Seniores iſtos tantùm quoties Paſtoribus libuiſſet, & in grauibus duntaxat cauſis

ali-

aliquibus accerſitos & admiſſos fuiſſe exiſtimet. *NIHIL*, inquit, *ſine horum conſilio agebatur*: Vbi? *In Eccleſia*, inquit, id eſt in Eccleſiaſtico conſeſſu. Ne quis denique iſtud conſuetudine quadam, non diuinitus factum, crederet facilè poſtea, & nullo magno cum Eccleſiæ detrimento ſenſim concidiſſe: non dubitat eos quorum id culpa accidiſſet, duorum grauiſſimorum in Eccleſia criminum accuſare, deſidiæ videlicet, vel potiùs ſuperbiæ. Et hi certè ſunt fontes ex quibus tota hæc ἀταξία emanauit. Ædituos autem quos commemoras, miniſtrorum genus mihi quidem penitus incompertum, libens omitto. Tantùm dico, arbitrari me quum Anglicanarum Eccleſiarum reformatio à magnis illis & æterna memoria dignis hominibus inſtitueretur, minimè illis propoſitum fuiſſe poſitos ab Apoſtolis Eccleſiaſticæ diſciplinæ terminos, nouis ſubſtitutis functionibus & ordinibus amouere, quos potiùs reſtitutos voluerunt: ſed quid tunc fieri poſſet, pro ſua prudentia ſpectaſſe. Vt autem ad te redeam, bene eſt quòd petulans quorundam ingenium minimè ſequutus, Eccleſias illas reformatas non accuſas ſimili quodam genere Seniorum vtentes, quos Ambroſius, inquis, videtur deſideraſſe: ſed in eo falleris quòd prudentia tantùm quadam illos introductos fuiſſe arbitraris: nempe quòd mali in ordinem aliter cogi non poſſe viderentur, niſi ex totius

Eccleſiæ corpore pij nonnulli homines Paſtorum conſeſſui, in exercenda Eccleſiaſtica iuriſdictione adiungerentur. Nam contrà non introductos illos à nobis in Eccleſiam, ſed poſt longum exilium iniquiſſimum in Eccleſiam reductos fuiſſe arbitramur. Et cur hos, obſecro, non cenſuerimus in eorum numero fuiſſe, qui Act.14.23. dicuntur à Paulo & Barnaba nominatim in Aſia conſtituti, & à Tito in Creta? & qui alibi in Eccleſia Hieroſolymitana Apoſtolis & reliquæ multitudini accenſentur? quos denique Apoſtolus Rom.12. verſ. 8. à Paſtoribus & Doctoribus, ſic propriè vocatis, diſtinctos, προϊςαμένους, & 1. Cor.12.28. κυβερνήσεις appellat?

IN CAP. XIII.

Expoſitio loci Paulini, 1.*Tim.*5.17. *Quid ſit laborare verbo & doctrina.*

APOSTOLVS 1.Tim.5.17. *Qui bene præſunt Presbyteri*, inquit, *duplici honore digni habentor, maximè qui laborant in ſermone* (nimirum concionantes Paſtores) *& in doctrina*, nempe Doctores. Ex his autem Pauli verbis, veſtigiis Iſraeliticæ politiæ inſiſtentis, à qua Eccleſiaſticum noſtrum συνέδριον auctore Chri-

Chriſto defluxit, Matth. 18. 17. manifeſtè colligi dicimus alios tum fuiſſe in Eccleſia Presbyteros à Paſtoribus & Doctoribus, ac multò magis ab Apoſtolis, Euangeliſtis & Prophetis propriè ſic appellatis diſtinctos: ſicut videlicet Seniores ex populo, à Senioribus ex ſacerdotibus, in eodem presbyterio diſtinctè conſidebant, Ierem. 19. 1. At vos contra excipitis Paulum vſum eſſe verbo κοπιᾷν, quo non vulgaris ſed moleſtus & difficilis labor ſignificatur, vt hic ſit Pauli ſenſus, *Quò Presbyteri plures & grauiores moleſtias in ſuo munere perferunt, eò maiore honore dignos cenſeri.* Nec ego verò inficior hanc verbi κοπιᾷν notationem, de qua probanda minimè fuit tibi laborandum: ſed hoc miror à vobis non animaduerti, ſi vera eſſet veſtra expoſitio, id eſt, ſi Presbyteri omnes, de quibus loquitur Apoſtolus, verſati fuiſſent in ſermone & doctrina, non oportuiſſe addi ἐν λόγῳ καὶ διδασκαλίᾳ, poſt κοπιῶντες, ſed vel omitti potuiſſe, vel ſubiici verbo καλῶς προεστῶς, hoc videlicet ordine, *Qui bene præſunt Presbyteri in ſermone & doctrina, duplici honore digni habentor, maximè qui grauiores curas ſuſtinent.* Contrà verò quis non videt Apoſtolum verbo προΐστασθαι, generaliore præpoſito, duas iſtius προστασίας diuerſas ſpecies, à tertia quapiam, ad Presbyteratum quoque pertinente diſtinctas, ſubieciſſe, illi tertiæ anteponendas? Nam rurſus niſi λόγον à διδασκαλίᾳ diſtinguas, ſuperflua

duplicata voce vſus fuerit Apoſtolus, à quo vitio iudicioſiſſimus hic ſcriptor procul abeſt, alibi quoque διδασκαλίαν à παρακλήσει vt Rom. 12.7.& 8. & λόγον σοφίας, à λόγῳ γνώσεως. 1. Cor. 12.8. itidémque λόγον & γνῶσιν. 1.Cor.1.5. id eſt Paſtores à Doctoribus diſcernens: quæ huius loci interpretatio tam mihi quidem videtur ſimplex ac genuina, vt illi reſiſtere (quod ſine cuiuſquam contumelia dictum ſit) αὐθαδείας eſſe potius quàm ſani iudicij exiſtimem.

AD CAPVT XIIII.

Vbi contendit Sarauia ordinem illum eſſe diuinum qui ſuperiores Presbyteris conſtituit Epiſcopos: & humanum vbi omnes Presbyteri Paſtores ſunt æquales.

HIc nobis duo impingis, vnum *quòd duos tantùm miniſtrorum gradus ab Apoſtolis relictos Eccleſiæ dicamus, Paſtorum videlicet & Doctorum*: alterum *quòd ſublato Paſtorum diſcrimine, & reiecta gubernationis vetere ratione, aliud regiminis & Presbyterij nouum genus introduxerimus, quod magna fiducia diuinum eſſe aſſeramus.* Iſtis autem duobus ἀντιφα-

ντικα

τικά duo tueris: nempe *relictã Eccleſiæ ab Apoſtolis vſque ad conſummationem ſeculorum Apoſtolicam auctoritatem: alterum, Epiſcopalem gradum, qualis fuit Titi, & Timothei ſupra Paſtores, eſſe Apoſtolicæ, ac proinde diuinæ inſtitutionis.* De illa verò Apoſtolica auctoritate *ἀμέσως* à Chriſto inſtituta, ordinem tuæ diſputationis ſequuti ſecundo demum loco agemus, & à poſteriore tecum incipiemus. Sic ergo colligis, *Permanere debet regiminis forma quæ ab ipſo Domino fuit inſtituta, & ab Apoſtolis tradita. Illa verò habuit inferiores & ſuperiores Paſtores. Ergo id in Eccleſia Chriſti retinendum eſt.* Nos verò totum huius tui argumenti fundamentũ tibi cõcedimus, & hac ipſa collectione Hierarchicos gradus, tum eos qui ſunt humanitus excogitati vt fœnum & paleam, quam nũc dies Domini retegit, merito à nobis repudiatos eſſe dicimus: tum illos verè Satanicos, in quos illi humani degenerarunt, deteſtamur. Supereſt ergo ad aſſumptionẽ tuã probandã, quæ eſt tui totius argumenti *κεινόμενον*, primùm vt Apoſtolorũ ſupra Euangeliſtas, quos tu mauis Epiſcopos vocare: & horum Euangeliſtarum ſupra Paſtores ſuæ peculiari Eccleſiæ addictos, & ſupra Doctores eminentiorem gradum, (quem minimè negamus ad conſtituendam Eccleſiam fuiſſe à Chriſto ordinatum) in Eccleſia Chriſtiana iam conſtitutũ perduraſſe doceas: deinde vt hũc etiam gradum inter ipſos Paſtores & Doctores fuiſſe

conſtitutum: ſiuè Paſtori & Doctori cuipiam ſupra ſuos non iam ſimpliciter collegas, ſed inferiore gradu collocatos, Apoſtolica traditione poteſtatem attributam oſtendas: quod ſi feceris, manus dabo. Sin minus, rogo vt veritati cedere non graueris.

Sed alterum etiam iſtud poſtea torques, in nos argumentum: *Æqualitas miniſterij non impediuit inæqualitatem in gubernatione ſub vetere teſtamento. Ergo non magis hoc hodie iniquum eſt, quàm fuit olim.* Antecedens autem ſic explicas. *In vetere teſtamento vnum fuit Sacerdotium & æquale omnibus ſacerdotibus: tamen in regimine diuerſi fuere Sacerdotum gradus, & in Sacerdotij pari dignitate, impares fuerunt regiminis honores. Sed & Leuita Leuitæ paruit. Quid obſtat igitur quo minus miniſter Euangelij miniſtro, & Paſtor Paſtori pareat?* Reſpondeo non fuiſſe æquale, neque Sacerdotum neque Leuitarum inter ſe miniſterium. Fuerunt enim aliæ & eminentiores ſummi Sacerdotis, quàm aliorum infra ipſum, partes, vt cui ſoli Sacrarium ingredi liceret, vt Ieſu Chriſti Eccleſiæ ſuę capitis vnici typo. Sed & Leuitarum alij primum quidem in tabernaculo, ac demũ in templo cultui diuino ſeruiebant ſub Sacerdotibus, iíque in ſuos diuerſos ordines diſtributi: alij verò per varias regiones diſperſi, partim ſacra in Synagogis, partim ciuilia in portis cum Senioribus populi tractabant. Sic in Eccleſia illa prima & verè

Apo-

Apoſtolica, Apoſtolos ſub vno æterno Pontifice Chriſto, ſupra reliquum ſacrum miniſterium conſtitutos fuiſſe, pleniſſima cum auctoritate, & abundantia Sancti Sp. agnoſcimus, & quidem ſingulos, vt vnici illius ſummi Sacerdotis in ſolidum vicarios, plãtandis & fundãdis Eccleſiis in vniuerſo terrarũ orbe deſtinatos. Iſtis autem adiũctos, nõ illos ſeptuaginta falſò creditos ad ſecundarium quendam Apoſtolatum ἀμέσως à Chriſto vocatos, ſed ab Apoſtolis ad rigandas Eccleſias à ſe plãtatas miſſos, & propterea Euangeliſtas vocatos, fatemur veluti ſecundarios quoſdam Apoſtolos, Paſtorum oppidatim conſtituendorum, ordinis denique ſacrorum in Eccleſiis ad quas miſſi fuerunt inſtituẽdi ius & poteſtatẽ habuiſſe: ídque tantiſper dum ab Apoſtolis reuocarentur, ſicut paſſim ex Apoſtolicis Actis & Epiſtolis liquet. Paſtores denique ſuis peculiaribus Eccleſiis præfectos, gradu tum ſupra Diaconos, tum ſupra ſuum gregem eminere, quis, niſi pertinaciſſimus, inficietur? Adiunctos autem illis fuiſſe ex ipſo populi cœtu Preſbyteros, ſic propriè vocatos, ſperamus à nobis fuiſſe firmiſſimis argumentis demonſtratum. Fuerint igitur illi omnes, nempe Apoſtoli, Euangeliſtæ, & Paſtores noui teſtamenti, Spirituales Sacerdotes conſtituti. Apoſtoli quidem plantandis, Euangeliſtæ verò rigandis Eccleſiis deſtinati, ideóque temporaria functione defuncti. Paſto-

res denique & Doctores, quaſi ſartis tectis cõſeruandis Eccleſiis ad conſummationem vſque ſeculorum præpoſiti. Nec enim perpetua plantatione aut rigatione (quod opus feliciter illi obierunt) ſed eorum quæ rectè plantata & rigata fuerũt perpetua conſeruatione opus fuit, eſt, & erit, minimè omiſſa ruinarum vbi & quoties opus eſt inſtauratione. Hactenus igitur Leuitici Sacerdotij & Euangelici miniſterij collatio procedit,& inter has functiones ac proinde perſonas illis fungentes eſt gradus eminentia. Sed oſtende nobis, ſi potes, ſub vetere quidem teſtamento inter ipſos ſacerdotes pari ſacerdotio fungentes: inter Leuitas ſacrificiis ſubſeruientes: inter ianitores, inter cantores, & alios eorum ordines: in Eccleſia verò Apoſtolica inter ipſos Apoſtolos, inter Euangeliſtas, inter prophetas, inter Doctores: inter certæ ſiue regionis, ſiue ciuitatis paſtores, aliquem extitiſſe cæteris ſuis collegis gradu & imperio ſuperiorem. Hunc, inquam, inter pares & vno ac eôdem munere fungentes gradum, oſtende nobis, ſi potes. Ordinem enim in illis cœtibus diligentiſſimè fuiſſe ſeruatum, ac vt vnus quiſpiam qui maximè idoneus viſus eſſet, aliis præeſſet, cœtum ageret, ſententias rogaret, actionem denique totam moderaretur, ſed ſine imperio, & vlla aliter quàm ex communi conſenſu quicquam gerendi poteſtate, abſit vt negemus. Sed quis tum ordo

ille

ille fuerit poſtea viderimus.

AD CAPVT XV.

In quo contendit Sarauia eminentiorem auctoritatem inter Eccleſiarum Paſtores, nulla lege Seruatoris antiquatam.

SERVATOR noſter (inquis) *ſuperioritatẽ illã inter veteres Sacerdotes conſtitutã, nulla poſtea lege inter Paſtores antiquauit, ſed eã potius ſtabiliuit quando in prima miniſterij Euangelici ordinatione ſuperiores*(nempe Apoſtolos) *& inferiores* (nempe ſeptuaginta diſcipulos) *ordinauit.* Atqui falſiſſimum eſt & prorſus commentitium quod toties inculcas, de iſta ſeptuaginta diſcipulorum poſt Chriſti in cœlos aſcenſum Apoſtolis ſubordinatorum miſſione: quam, ſi quæ extitiſſet, Euangeliſtæ non magis quàm Apoſtolicam vocationem prætermiſiſſent, ſicut ſæpe iam antea oſtendi. Deinde facis hic profecto quod Sophiſtæ ſolent, mutato quæſtionis genere. Nec enim, quod ſæpe cogor iterare, de functionum inter ſe comparatarum gradu inter nos controuertitur, vt qui Apoſtolos Euangeliſtis, & Euan-

geliſtas Paſtoribus, & Paſtores Diaconis gradu ſuperiores conſtitutos diuinitus fuiſſe minimè negemus. Sed hoc quærimus, An diuinitus aliquis inter Apoſtolos ſuperior ſuis Coapoſtolis, id eſt, vt poſtea loqui cœptum eſt in Eccleſia, Archiapoſtolus: & inter Euangeliſtas ab Apoſtolis ordinatos Archieuangeliſta: inter Paſtores denique, propriè ſic appellatos, & oppidatim conſtitutos ἀρχιποίμην fuerit, qualis eſt quem tueris Dominationis Epiſcopalis gradus. Nam hi ſunt demùm dominationis gradus, quos & humanitus initio inuentos, & ſenſim in tyrannidem, primùm quidem Epiſcopalem, deinde Archiepiſcopalem, tertiò Patriarchalem, ac tandem vniuerſalem Pſeudapoſtolicam & Antichriſtianam euaſiſſe dicimus.

Quoniam verò omnem iſtam Dominationem etiam Spiritualem (ſic enim ingenuè iſtos gradus appellare potiùs oportuit, quàm ambiguis Auctoritatis, Poteſtatis & Dignitatis vocibus occultare) vnius Chriſti regis æterni ἀκοινωνήτως propriam eſſe, ac proinde diuinitus non tantùm non ordinatam, ſed etiam diſertè prohibitam eſſe Eccleſiaſticis miniſtris omnibus, contendimus, ex Chriſti verbis, Matth. 20. 25. Marc. 10. 42. Luc. 22. 25. agedum, videamus quas hîc exceptiones proferas. Chriſti verba hæc *ſunt*, Luc. 22. 25. *Reges gentium dominantur eis, & qui habent in eas poteſtatem, benefici vocan-*

cantur. Vos autem non ita eſtote, ſed qui maximus eſt inter vos, eſto ſicut qui minimus eſt: & qui antecedit, ſicut qui miniſtrat. His igitur verbis negas *ſublatam poteſtatem gubernationis in Eccleſia qua Euangelij miniſter ſupra alium Euangelij miniſtrum eminet, non magis quàm ea ſublata eſt, quam Paſtor ſupra commiſſum ſibi gregem habet. Itaque Seruatoris noſtri reſponſionem ad Apoſtolos reſtringendam non eſſe, tanquam ſolummodo ibi Chriſtus vetuerit Apoſtolum in cæteros Apoſtolos vſurpare imperium, ſed illam vis ad quoſuis extendi quibus erāt præficiendi, & ſupra quos omnis prohibetur tyrannis. Probibet igitur Dominus* (inquis) *non Dominari, ſed more Regum & Principum κατακυριεύειν, id eſt, vi dominari, quod ne priuatis quidem in priuatos licet.* Et hæc tu quidem valde confidenter affirmas, ſed qua tandem ratione? Primum *propria notatione verborum κατακυριεύειν* & *κατεξουσιάζειν, quibus non quoduis imperiū, ſed immoderatum & tyrannicum notetur. Deinde quoniam* (inquis) *niſi Dominus intellexiſſet in Eccleſiæ gubernatione, aliquos maiores cæteris eſſe futuros, nunquam dixiſſet, Qui maximus eſt inter vos, fiat ſicut minimus. Vbi enim omnes ſunt futuri pares præcepto nihil opus eſt, quo moderatio mandetur in præcipua dignitate conſtituto: ſed compendio dixiſſet Chriſtus, Nemo inter vos primus, nemo maximus aut princeps erit.*

Hic ego verò primum ex te quæro, quā obrem quum iſta ſint à tribus Euangeliſtis ſcri-

pta, tu vnicum Lucam tibi interpretandum delegeris. Nempe, quòd ille vnus tibi viſus eſt hanc tuam interpretationem tibi ſuggerere ex his verbis petitam, *Qui maximus inter vos eſt.* Atqui ſi Euangeliſtarum verba inter ſe comparaſſes, ſicuti faciendum fuit, falſitatem huius tuæ interpretationis facilè deprehẽdiſſes. Nam pro eo quod dixit Lucas, *Qui maximus eſt inter vos*, &, *Qui antecedit* ſiue *qui præcedit*, Matthæus & Marcus ſcribunt, *Quicunque voluerit inter vos magnus eſſe*, &, *Qui voluerit inter vos primus eſſe.* Vnde conſtat primùm omnem dominationem inter Apoſtolos à Chriſto improbari, addita ratione, quoniam ſuum illud imperium ſpirituale nolit ita vt terrena regna in terris gubernari. Deinde, oſtendi vnde Apoſtolos hæc cogitatio ſubiiſſet, nempe ab ambitione & præiudicata illa falſiſſima opinione de terreno Meſſiæ regno: à qua ſanè tandem prodiit tota iſta Pſeudepiſcopalis Dominatio. Iſtud verò vtinam iis bonis & ſanctis alioqui nonnullis Patribus in mentem veniſſet, qui de illa certis potiùs finibus circumſcribenda laborarunt, quàm de tollendis eius fundamentis, quæ iam tum inter Epiſcopos iacta fuiſſe Eccleſiaſtica vetuſtiſſima hiſtoria teſtatur. Sic ergo & à Matthæo, & à Marco tua prior ratio refellitur. Contra verò altera tua interpretatio non magis vera verborum *κατακυριεύειν* & *κατεξουσιάζειν*, ex ipſo Luca refutatur, vt qui ſimplicibus

ver-

verbis κυριεύειν, & ἐξουσιάζειν ſit vſus. Ruit igitur vtrumque tuę interpretationis fundamentum. Nec enim Lucam ſimplicibus illis verbis vtentem ex Matthæo, vel Marco, compoſito vtroque illo verbo vtentibus, ſed contrà Matthæum & Marcum ex Luca interpretari nos oportere liquet etiam ex Paulo 2.Cor.1.24. vbi hac ipſa de re, nempe de ſpirituali dominatione loquens, ſimplex itidem verbum κυριεύειν vſurpat, nequaquam emphaſin præpoſitionis κατὰ omiſſurus, ſi qua talis ipſius vis eſſet in verbo κατακυριεύειν, quo vtitur etiam Petrus 1.Pet. 5.3. Quod autem vis Chriſti reſponſionem non eſſe ad Apoſtolos tantùm referendam, hactenus admitto, vt tamen ibi propriè & peculiariter ad eos referatur à quibus fuerat Chriſtus interrogatus. Quid enim alioqui Chriſti reſponſo foret ineptius? Damnatur autem vt dixi, non dominationis alicuius abuſus, ſed omnis dominatio, illi ſimilis quam Reges & Principes in ſuos ſubditos obtinent, in regnum Chriſti ſpirituale inuecta: ſiue temporalis ab iis qui vtrumque, vt ipſi loquũtur, gladium quaſi ſibi diuinitus commiſſum commiſcũtur: ſiue ſpiritualis, ab iis qui ſibi ſuo modo domum Dei ordinandi, ſiue gubernandi, immò etiam leges ab vno illo legiſlatore poſitas refigendi, atque adeò nouas aliquas cõſcientiis ferendi, ius vllum vſurpant. Id enim certè hoc in loco, & iſtis Chriſti verbis apertè, non

tantùm inter Apoſtolos, ſed etiam inter Euangeliſtas, inter Prophetas, inter Paſtores, inter Doctores, inter Presbyteros denique illis adiunctos inhibitum fuiſſe demõſtratur: vt quod de Prophetis, id eſt in Eccleſia docentibus ordinariis Paſtoribus & Doctoribus ſtatuit Paulus, 1. Cor. 14. 32. nempe *Spiritus Prophetarum Prophetis ſubiici*, de Apoſtolis quoque & Euangeliſtis, & peculiariter appellatis Prophetis, (quæ tunc functiones in Eccleſia vigebant) dictum intelligatur. *Sed* (inquis) *tametſi omnes Apoſtoli eiuſdem ordinis & poteſtatis fuerint, tamen fieri non potuit, quin illi qui inter eos maiora dona acceperant, quàm alij, maioris etiam quàm alij fuerint auctoritatis: quod indicauit Apoſtolus ad Galatas, vbi ait ſe contuliſſe Euangeliũ cum iis qui videbantur aliquid eſſe: quod identidẽ repetens, ſignificare voluit quoſdam fuiſſe inter Apoſtolos præcipuæ auctoritatis, à quibus ſe tamen quicquam accepiſſe negat.* Enimuerò ſi Auctoritatis nomine dominationem vllam ſiue imperandi poteſtatem, cui parere alios Apoſtolos oportuerit: aliud quicquam denique intelligis, quàm ordinem, quo fit vt actio tota ab aliquo ſic regatur, vt obtineat illa mutua ſancta conſenſio omni φιλαυτίᾳ, αὐθαδείᾳ, φιλοπρωτείᾳ, & προσωποληψίᾳ oppoſita, à te ſanè penitus hac in re diſſentio. Sin autem Auctoritatis nomine non imperium, non dominium, ſed illud intelligis menſuræ donorum Dei diſcrimen, quo

fit

ſit vt alicuius habeatur peculiaris in eo audiē-do & expendendis quæ ab eo dicuntur, ratio (qualem præſertim Petro plerunque in Apoſtolorum cœtu, & Iacobo fratri Domini Hieroſolymis habitam fuiſſe ex hiſtoria ſacra liquet) in eo tibi prorſus aſſentior. Sed quorſum hoc ad illum dominationis gradum, quem tu propugnas, ego autem oppugno? Denique quod tu ex Gal.2.6. & 9. profers, vbi Iacobo Cephæ & Iohāni tribui videtur columnarum appellatio, miror potuiſſe te arbitrari ſic accipiendū, quaſi Paulus, alibi teſtatus ſeſe nihilo ſummis Apoſtolis eſſe inferiorem, illis aliquam in ipſo Apoſtolatu ὑπεροχὴν tribuerit: aut quaſi, ratione Apoſtolici muneris, aliter illis Eccleſia quàm cæteris Apoſtolis niteretur. Nec enim illos Paulus dicit ſupra cæteros aliquid fuiſſe, ſed viſos fuiſſe & exiſtimatos eſſe aliquid: nec ipſe appellat eos columnas, ſed fuiſſe exiſtimatos quòd eſſent columnæ: loquens videlicet ex ſuorum aduerſariorum ſenſu, qui, vt Apoſtolatum Pauli deprimerent, & eam ipſam, de qua hic agimus, imparitatem inter Apoſtolos ſtatuerent, illos quidem dictitabant eſſe aliquid, vt qui cum ipſo Ieſu Chriſto eſſent verſati, & illa ſolenni Sp. Sancti miſſione die Pentecoſtes ordinati: & rurſum Iacobum, Cepham, & Ioannem inter illos duodecim, quaſi ſuis etiam Coapoſtolis maiores venditare apud ſimplices illos Galatas

conſueuerant.

Hoc igitur loco Chriſtus ſuorum diſcipulorum ambitioſam ſtultitiam arguit, vt qui terrenum fore ipſius Regnum ſomniantes ſperarent ſeſe Principatus & Satrapias adepturos. Vt autem illis ſemel hanc cogitationem eximeret, declarat primùm rationem ſui regni diuerſam prorſus eſſe ab huius mundi Regnis. Poſitam enim hãc eſſe in opum & arbitrarij in ſubditos homines imperij ſplendore. Suã autẽ regnandi rationem contra in eo poſitam eſſe, vt qui aliis præſunt omni abiecta terrenæ potentiæ quærendæ cura, aliorum ſaluti ſeruiant: qua in re quo magis quiſque ſe demiſerit; eo ſit inter cæteros ſuos conſeruos præſtantior habendus. Etſi igitur valere debet in omnibus tũ aliqua poteſtate publica in hoc mundo præditis, tum etiam in priuatis hominibus, quod hic aduerſus ambitionem dicitur: tamen aliud ſpectauit Dominus. Primùm enim non tantùm diſcrimen, verum etiam, vt Canoniſtæ loquuntur, incompatibilitatem inter temporalem, ſiue ſecularem, dominationem, & ſpiritualẽ ſiue Eccleſiaſticam functionem declarat, ídque propoſito ſuiipſius, licet ſpiritualis Regis, exemplo. Deinde miniſtris huius Regni ſpiritualis omnem ſubditorum huius Regni conſcientiis imperandi poteſtatem adimit, vt qui in Regno ſpirituali non ſint Reges, ſed vnius illius Regis mandatarij miniſtri,

non

non ad leges vllas conſcientiis ferendas, ſed ad eas quæ iam poſitæ ſunt promulgandas, interpretandas, applicandas ouium ipſis commiſſarum vſui: ad Sacramenta denique adminiſtranda, & iuriſdictionem, addita quoque rebellium coercione, exercendam, ſed vnici huius Legiſlatoris ac Regis nomine, & ex præſcriptis ab eo legibus: à quibus ne tantillum quidem vel ad dextram vel ad ſiniſtram deflectant, & ita vt ſit tota hæc adminiſtratio ſpiritualis. Hæc, inquam, eſt horum Chriſti verborum vera explicatio, qua tamen neque ipſæ huius ſacri miniſterij, ſub eodẽ Domino, functiones inter ſe exæquantur (quid enim prohibet mediaſtinum vel œconomum ſeruum ſub eodem hero eminere) neque ordo quo vnus alterum antecedit: & qui collegij actionem moderatur, inter pari miniſterio fungentes tollitur. Aliud enim eſt primum inter ſuos collegas, ídque certis legibus, eſſe, quàm iis ſuperiorem eſſe, & quidem cum imperandi iure. Et gradus miniſterio fungentium, eius à quo miſſi ſunt nomine, ſupra eos qui Regi per ſuos miniſtros loquenti obedire tenentur, non modò ſic non prohibentur, verùm etiam ſtabiliuntur. Tu verò tuo more ordinem cum gradu confundis, neque inter functiones inter ſe comparatas, & eiuſdem functionis collegas diſcrimen conſtituis: ac proinde nobis iniuriam facis, quum Patres à nobis tyrannidis accuſari commini-

ſceris, quaſi functiones ſacras inter ſe exæquemus, quòd neque illis, neque nobis vnquam in mentem venit. Sed hoc quidem affirmare non vereor, quod heu nimium triſtis experientia iam pridem docuit, ſenſim inter eodem & pari munere ſacro fungentes ordinem diuinum, in gradum humanum, & hunc gradum, ruptis verorum purorũ canonum vinculis, in tyrannidẽ manifeſtam, &, ſi reſtitutam Eccleſiam volumus, abolendam, euaſiſſe.

AD CAP. XVI.

In quo contendit Sarauia Apoſtolici regiminis formam morte Apoſtolorum & Euangeliſtarum non deſiiſſe.

APOSTOLICVM, inquis, *regimen, id eſt, Eccleſiaſticæ gubernationis formam ab Apoſtolis & Euãgeliſtis obſeruatam & inſtitutam, neque Scripturæ auctoritate, neque ratione, nullo denique Patrum exemplo demõſtrari poteſt morte Apoſtolorum fuiſſe finitam, quod tamen à nonnullis traditur.* Reſpondeo aliud eſſe poteſtatem ædificandi domum, quàm ipſius extructæ & partibus omnibus aptatæ domus ſpeciem & effigiem. Eſt autem Eccleſia Catholica domus Dei, cuius ſolum eſt vniuerſus terra-

rarum orbis, & cuius (Sp.Sancto vbique præeunte,& vires neceſſarias ſuppeditante) architecti quidem in fundamento iaciendo fuerunt Apoſtoli, adhibita modò in his, modò in illis illius domus partibus,prout expediebat,Euangeliſtarum opera, in ſuperficie ad culmen vſque ædificij extruenda, Prophetis velut ἐργοδιώκταις adiunctis: quod etiam de reliquis intelligitur,in quibus extraordinaria illa Sp.Sancti χαρίσματα viguerunt. Sicut ergo extructa domo quapiam, neque architectis, neque ipſorum operariis, in eius fundamentorum iactione, vel ſuperficiei extructione opus eſt quoniam hoc eſſet actum agere: ſed ſupereſt vt extructæ domus in illa ſua forma cõſeruandæ,& vbi labefactata fuerit inſtaurandæ, cura, fidis & idoneis adminiſtratoribus committatur:ſic Apoſtolorum fundatorum,Euangeliſtarum ſuperſtructorum, Prophetarum denique & aliorum ἐργοδιωκτῶν functio & opera cum ipſis deſiit, vt qui quanta maxima fide & diligentia fieri poteſt, ædificium ſibi demandatum ad culmen vſque perduxerint. Huius autem ſarti tecti conſeruandi curam nemini quidem vniuerſaliter illi architecti demandarunt: (Hoc enim eſt vnius diuinæ potentiæ opus,) ſed, Paſtoribus, Doctoribus, Preſbyteris, & Diaconis commiſerunt:ſua cuique huius ædificij parte commendata, quã in recto ſuo ſtatu inuentam tueretur, aliorum autem negligen-

tia vel perfidia labefactatã,& ſuperuacaneis vel priori rectæ ſtructuræ contrariis adſtructionibus deformatam, euerſis euertendis, & reſtitutis reſtituendis, inſtauraret. Neque hîc verò prætermittendæ ſunt Magiſtratus partes, quæ in iſtiuſmodi inſtauratione, vel præcipuę ſunt: ab illorum tamen huius reſtitutionis operariorum diſtinctis functionibus diſcernendæ. Nam operariis ipſa ſubſtructio ſpiritualis eſt propria, Magiſtratuum verò munus eſt operarios vbi deſunt inueniendos legitimè curare, & inuentos, tum ceſſantes vrgere, tum ſuum munus fideliter obeuntes auctoritate ſua tueri: perfidos autem vel mulctare, vel ſaltem abigere: totum denique opus Domini totis viribus promouere. Sic Dauid & Salomon, quamuis ille quidem Prophetico & ipſe Spiritu prędius, iſte verò extraordinaria omnis ſapientiæ menſura donatus, ſacro tamen ipſo miniſterio abſtinuerunt: ſed diuinum illum cultum, & omnes eius functiones, prout demum conſulti Prophetæ faciendum reſponderunt, inſtaurandum: immò velut ab altero repetito principio extruendum, ac deinceps per Sacerdotes & Leuitas exercendum curarunt. Sic Ioſaphat, Ezechias & Ioſias ſeſe geſſerunt. Sic quoque Zorobabel pro ſuo munere, & Nehemias diuinitus excitatus: adiuncto doctiſſimo illo & religioſiſſimo Scriba Eſdra, domum Domini internam potiſſimum inſtaurarunt. Sic no-

ſtra

ſtra memoria Dominus, tam miſerè transformatam, profanatam, & penè à fundamentis ſubuerſam domum ſuam, ſicut olim Hieroſolymæ ſuæ rudera, reſpiciens, primùm quidem Principes, ac deinceps ciuitatum nonnullarum Magiſtratus, Reges denique, quos ipſi libuit, excitauit, & inter cæteros, illum beatiſſimæ memoriæ Regem Edouardum ſextum, ac deinceps, poſt interruptum in Anglia opus Domini, Sereniſſimam illam & Eccleſiarum non tantùm Anglicanarum fortiſſimam inſtauratricem, verùm etiam peregrinarum religioſiſſimam nutriciam Elizabetham, inſtaurandæ ſuæ domui quaſi ſua ipſius manu cœlitus demiſit: qui omnes ſicuti facere feliciter cœperunt, ita porro in hoc opere tam ſancto dies ac noctes vtinã pergãt, donec cõſpicuum illud, in ſua quiſque regione diuini in terris palatij decus reſtitutum cernant. Hoc autem quiſquis ritè & ita vt opus eſt abſolutum volet: ſedulò & in primis in hoc oportet incumbat, in ſua quiſque inſtaurandæ huius ædificij ſpiritualis parte ſibi commiſſa: vt quemadmodum olim, Moſes quidem ab exemplari, quod in monte viderat, nuſpiam diſcedere iuſſus eſt: Sacerdotes autem ignem peregrinum altari Domini inferre prohibiti ſunt: ſic operarij qui ad hanc rem curandam adhibebuntur, cuncta & ſingula ad illam amuſſim Apoſtolicam perpetuam exigant, neque ad læuam, neque ad ſi-

niſtram deflectentes, ſiue in ipſa doctrina, ſiue in Eccleſiaſticæ adminiſtrationis ipſa, vt ita loquar, eſſentia, duabus præcipuè in rebus poſita: nempe in ipſis perpetuis muneribus ſacris, & in eorundem accurata & diſtincta deſcriptione, ad quam earum vſus eſt referendus. Apoſtolorum verò Euangeliſtarum & Prophetarum functiones qui temporarias fuiſſe nolunt, neceſſe eſt vt vel ab illis opus extruendæ, & ſuis omnibus partibus abſoluendæ domus Domini imperfectum fuiſſe relictum ſtatuant, quod ſine ipſorum contumelia dici non poteſt, & certè falſiſſimum eſt: vel eò vſque poſtea ſubuerſum fuiſſe illud ædificium totum dicant, vt ad eius reſtitutionem non tantùm Paſtoribus, Doctoribus & Presbyteris bonis & fidis, ſed etiã architectis nouis ad rurſus iacienda fundamenta, Euãgeliſtis ad ſuperſtructionem, Prophetia denique & aliis Sp. S. donis ad illorum operis confirmationem ſit opus. Illud autem admittere non poſſumus quin & quòd ad ſtructuram Apoſtolicam, & quòd ad doctrinam attinet, cum Antichriſto ſtatuamus mãcam eſſe doctrinam Apoſtolicam, ſcripto verbo comprehenſam: cui non tantùm ἄγραφοι traditiones veteres meritò fuerint adiunctæ, verum etiam nouæ quoque ſint in dies adiicendæ. Neq; certior erit Eccleſiaſticæ externæ adminiſtrationis forma, cuius leges eſſentiales figere & refigere licuerit, & liceat. Iſtis

ſtis autem quid à veritate remotius dici poteſt? Reſtat ergo vt, quum extructa iam domus, non extructoribus, ſed ædificij iam conſtructi & ſuis omnibus partibus abſoluti, cuſtodibus & conſeruatoribus indigeat: tres illas, nempe Apoſtolorum, Euangeliſtarum, & Prophetarum illorum propriè ſic appellatorum functiones cũ illis, peracto iã ſuo ab ipſis opere, dicamus deſiiſſe: nec aliud ab ipſorũ ex hac vita diſceſſu reliquũ fuiſſe, quã vt Paſtores, Doctores, Preſbyteri, Diaconi, prout eſt quiſque illorum in aliqua domus illius regione collocatus, ſartam tectam illam tueretur. Atenim, dicet aliquis, tantùm abeſt, vt hoc ſit à pleriſque præſtitum, vt contrà illi ipſi partim ſtructuram ſibi commiſſam ſubruerint, partim vaſtari & in deſertum redigi ſint paſſi. Eſtò. Nec enim iſtud negari poteſt, in quamcunque partem orbis terrarum oculos conuertamus. Nego tamen vllis Apoſtolica, vel qualis illa fuit Euangeliſtarum, poteſtate vel functione ad huius ruinæ inſtaurationem opus fuiſſe vel eſſe. Hoc autem ipſa quoque experientia noſtra memoria demonſtrauit, &, vt ſpero demonſtrabit: ſiue in inſtauratione, ſiue in noua aliquarum huius ædificij regionum exſtructione: idque duobus modis. Nec enim particularibus ſuis gregibus, Paſtores, & Doctores (hi ſunt enim præcipui & primarij in hac inſtauratione operarij) ita ſunt addicti, quin mutuo ſeſe cõſilio tum præ-

ſentes, tum abſentes, & voce, & ſcriptis adiuuare, & mutuas operas conferre, laborantibus ſuccurrere, regnum etiam Dei vel ipſi, vel legitimè miſſis fratribus totis viribus promouere poſſint, ac etiam teneantur: quod ſedulò veteres bonos Patres factitaſſe legimus, & adhuc quotidie ipſorum ſcriptis edocti experimur. Deinde, quoties ita fuit opus, non deſtitit Dominus certos quoſdam homines, etiam ex ipſis Beſtiæ luſtris euocatos, alios quidem inuitatos, alios verò (quod ex ipſorum fructibus apparet) intrinſeco afflatu impulſos, & ſpeciali quadam ac mirifica Spiritus Sancti virtute donatos excitare, qui ſpiritu erroris faſcinatos expergefacerēt, & diſperſas oues colligerēt, ordinaria poſtea reſtituta adminiſtratione regendas, abſque eo vt vlla Apoſtolica, vel Euangeliſtarum, vel Prophetarum illorum poteſtas & auctoritas fuerit accerſenda. Ecquis enim excellentiū illorū Dei ſeruorum, per quos Dominus tot Eccleſias in orbe terrarum, & ſuperioribus aliquot ſeculis, & noſtra memoria hiſce videlicet annis octoginta, ex Beſtiæ faucibus & vnguibus eripuit, Apoſtolicam vllam, aut Euangeliſtarum, aut Propheticam auctoritatem ſiue poteſtatem ſibi vindicauit? Sed ſcire vis, Sarauia, quomodo poteſtatem illam & auctoritatem perpetuam manere in vera Eccleſia voluerit & velit Dominus? quatenus videlicet ex illorum ſcriptis vera tum doctrina, tū

Eccle-

Eccleſiaſticæ adminiſtrationis forma petenda eſt,& tum in inſtaurandis domus Domini ruinis,tum in promouendis eius pomæriis ad amuſſim obſeruanda: vt ne nunc quidem illi mortui videri poſſint, ſed adhuc in illis ſuis ſcriptis,admirabili planè bonitatis ac potentię Dei beneficio,ad hanc vſque diem conſeruatis loquentes,quicquid ad hanc inſtauratioẽ requiritur,operariis illis quaſi ſonora voce præcipere nunc quoque videantur. Ei verò quod dixi,nempe perfectam ab Apoſtolis, Euangeliſtis,ac Prophetis illis fuiſſe domus, id eſt,Eccleſiæ Chriſtianæ formam, non eſt cur quiſquam opponat,quod nimiùm verum eſt: nempe ne vnum quidem Chriſtianum in hac vita poſſe perfectè in Domino ædificari.Hinc enim effici videtur multò minus dici poſſe Eccleſiã totam perfectè in terris vnquam extructam, quum illa non aliunde quàm ex ſingulis Chriſtianis,vt viuis lapidibus,conſtet.Hęc inquam, obiectio non eſt cur quenquam moueat.Aliud enim eſt fidem in ſeſe & in ſua ipſius natura conſiderare, quàm illam relatè & quatenus in his vel illis fidelibus ineſt conſiderare , ſiue, vt vſitatius loquar , in abſtracto quàm in cõcreto ſpectare:Sic etiam quum domum Dei ſiue Eccleſiam, in quam colligi, & in qua permanere ſeruandos omnes neceſſe eſt, in ſeſe & prout eſt, tum quòd ad doctrinam, tum quòd ad adminiſtrationis externæ formam attinet, conſi-

deramus, tam perfectè & omnibus ſuis partibus abſolutè deſcripta & reipſa conſtituta eſt per Apoſtolos fundatores & Euangeliſtas ſuperſtructores, vt nihil in ea poſſit deſiderari. Sin verò homines ſpectemus quatenus in illa domo doceri ſeſe & regi patiuntur, ædificatio illorum eſt in continuo, vt in ſcholis loquuntur, actu, nec alibi quàm in futuro ſeculo conſummabitur. Sic Eccleſia ipſa, etſi quatenus ſuam illam formam habet in ſeſe perfectam & ad conſummationem vſque ſeculorum immotam, eadem ſemper eſt: tamen quòd attinet ad vſum & effectum illius formæ in hominibus, rectè à veteribus patribus cum Luna confertur cuius orbis in ſeſe ſemper vnus & integer eſt, habito verò ſplendoris reſpectu, modò creſcit, modò decreſcit, atque adeò in interlunio interiiſſe, terrarum incolis videri poteſt. Summa autem omnium præcedentium hæc eſt. Apoſtolorum, Euangeliſtarum, & Prophetarum illorum, ſiue edendorum miraculorum functiones, quòd ad poteſtatem & auctoritatem fundandarum & ad externæ adminiſtrationis formam perducendarum Eccleſiarum attinet, ſicut plantandis & conſtituendis in illa forma Eccleſiis fuerunt diuinitus ordinatæ: ita abſoluta illius ædificij fundatione, & ſuperſtructionis cura illius ædificij ſarti tecti conſeruandi perpetuis Paſtorum, Doctorum, Preſbyterorum κυβερνητῶν, & Diaconorum functionibus com-

commiſſa in terris deſiiſſe.

Nunc audiamus quid in contrariam partem obiicias. *Cauſam*, inquis, *aliquam afferri velim, cur potiùs regendi Eccleſiam forma, quæ fuit ſub Apoſtolis, ceſſare debeat, quàm Euangelij prædicatio, & Baptiſmi & Cœnæ Domini adminiſtratio. Nam horum omnium poteſtas, erat æquè extraordinaria, ac Eccleſiæ gubernatio.* Immò verò primùm in eo falleris quòd à nobis exiſtimes Apoſtolorum, Euangeliſtarum & Prophetarum functiones idcirco ſtatui temporarias, quoniam illi ſint extra ordinem, id eſt, ἀμέσως, ad eas vocati & introducti. Nam ne hoc quidem in Euangeliſtis per Apoſtolos miſſis verum eſt. Neque nos (Deo ſit laus) ita inſanimus quemadmodum tu putas, vt temporariam eſſe functionem in Eccleſia Chriſtiana neceſſariò ſomniemus, ad quam ſit quiſpiam extraordinem vocatus. Temporaria enim ſit nécne aliqua functio, an verò in perpetuum, ſiue ad conſummationem vſque ſeculi in Eccleſia conſtituta, non ex alicuius vocatione ad illam functionem, ſed ex ipſius natura & fine dignoſcendum eſt. Fuerunt igitur Apoſtoli, ad Apoſtolicum, Prophetæ ad propheticum munus extraordinem vocati, Euangeliſtarum verò (eorum dico, quos Apoſtoli miſerunt, non autem aliorum ἀμέσως quoque vocatorum, qualis fuit Philippus Act. 8. 4. & 5. & 14. & alij, Act. 11. 19. & 20.) ordinaria fuit voca-

tio,aut non ſaltem ἄμεσος. Illorum autem tum Apoſtolorum tum Euangeliſtarum functio ſicut diuerſis duobus modis ſpectari poteſt ac debet, ſic partim ordinaria & perpetua, partim extraordinaria & ad tempus conſtituta fuiſſe dici poteſt ac debet, quod tu attigiſti quidem cap.14.ſed non ſatis expreſſiſti. Quatenus enim Apoſtoli ſuo Apoſtolatu,& Euangeliſtæ ſuo euangelizandi munere,functi ſunt docendo,Baptiſmum ac Cœnam Domini adminiſtrando, & Eccleſiam cum Paſtoribus & Presbyteris regendo,hactenus exercuerunt quod perpetuò in Eccleſia vigere debet. Ad tempus autem Apoſtoli peculiari quadam cum poteſtate,& ex ſpeciali mandato, Eccleſias fundarunt , hæc ipſa exercendo , non vulgariter, ſed cum Apoſtolica authoritate αὐτοπίςῳ, & nullis finibus terrarum circumſcripta : & Spir. Sancti χαρίσματα cum impoſitione manuum conferendo : functionum denique ſacrarum perpetuarum in Eccleſia vſum cóſtituendo. Sic Euágeliſtæ quatenus cum peculiari quoque auctoritate ac poteſtate per Apoſtolos data , eccleſias rigarunt, & iactis ab Apoſtolis fundamentis ſuperficiem (vt Iuriſconſulti loquuntur) impoſuerunt : hactenus illorum munus fuit prorſus temporarium. Quorſum enim,peracta ab ipſis Eccleſiæ ſtructura,Apoſtolos Apoſtolis,Euangeliſtas Euangeliſtis ſuccedere oportuit qui actum agerent ? Prophetiæ verò & reliquorum

illo-

illorum χαρισμάτων munus fuit prorſus extraordinarium & temporarium, quatenus illa vtraque fuit vocatio extraordinaria. Sartæ autem tectæ conſeruandæ Dei domui iidem, ante quã ex vita excederent, conſtitutis & ſtabilitis Paſtorum, Doctorum, Preſbyterorum & Diaconorum functionibus, proſpexerunt; quibus nulla alia poteſtate nec auctoritate opus eſt. Quòd enim, vt ante dixi, ſua cuique illorum ſtatio eſt attributa, ita eſt accipiendum vt omnis ἀταξία & ambitio vitetur. Hac autem ratione ceſſante, & ſeſe regni Dei promouendi nedum laborantium aliarum Eccleſiarum adiuuandarum occaſione offerente, miniſterio ſuo, prout res feret, defungi poſſunt ac etiam tenentur: abſque eo vt noua electione vel ordinatione ſit opus. Quòd ſi non adſint ex iam electis & munere ſuo alibi fungentibus qui hoc onus præterea ſubire poſſint, quid prohibet Eccleſiam nouo alicubi vel inſtaurando, vel fulciendo, vel etiam inchoando operi, non Apoſtolum, non Euangeliſtam, non Prophetam, ſed Paſtorem vel Doctorem ordinare? Nõ eſt ergo quòd mireris docendi, ſacramenta adminiſtrandi, & Eccleſiam gubernandi auctoritatem & formam perpetuam manſiſſe, vtpote, Paſtoribus, Doctoribus, Preſbyteris ab Apoſtolis per ſe & Euangeliſtas præſcriptam: & tamẽ horum poteſtatem αὐτόπιστον, & ius per orbem terrarum totum Eccleſias fundandi

& extruendi cum ipſorum vita ceſſaſſe.

Atenim, inquis, *Moſes & Aaron poſt ſuam ipſorum mortem eandem gubernandi rationem qua fuerant vſi poſteris reliquere: ita etiam Apoſtoli & Euangeliſtæ fuerunt exemplum & lex nobis poſteris perfecti regiminis Eccleſiaſtici.* Iſtud verò contrá nos non facit. Tantum enim abſumus ab eo, vt Eccleſiaſtici miniſterij formam quam Apoſtoli & Euangeliſtæ Paſtoribus, Doctoribus, Preſbyteris, Diaconis denique tradiderunt, ad finem vſque ſeculorum obſeruandam negemus, vt contrà de illius non minùs quàm de doctrinæ Apoſtolicæ in integrum reſtitutione laboremus. Sed vt manſerit gubernationis forma à Moſe in diuino cultu Sacerdotibus & Leuitis tradita, Legiſlatoris tamen & conſtituendę tum Eccleſiæ tum Reipublicæ Iſraëliticæ munus cum Moſis vita ceſſauit: graui cum interminatione vetante Domino aliquid ad præcepta ſua per Moſem tradita adiici aut illis vel tantillum detrahi Deuterono. 4. 2. & 12. 32. quæ propterea non innouari, ſed quàm diligentiſſimè cuſtodiri à Magiſtratibus & tum a Sacerdotibus, tum à Leuitis exerceri mandauit. Haud aliter verò Apoſtolatum & Euangeliſtarum illorum munus cum Apoſtolis & Euangeliſtis deſiiſſe dicimus: formam autem & regulam eius gubernationis Paſtoribus, Doctoribus, & Diaconis commiſſam permanere debuiſſe: minimè proculdubio inul-

tam

tam paſſuro Domino & vnico noſtro æterno Legiſlatore Ieſu Chriſto Iac. 4. 12. per os Prophetarum & Euangeliſtarum loquuto, inexcuſabilem illorum audaciam, qui vel in doctrina, vel in eſſentia miniſterij Euangelij, vel tantillū immutarint,nedum vt iis ſit parciturus, qui pro ſuo libitu, immo etiam impudentiſſimo religionis obtentu, ordinis à Deo poſiti leges abrogarint. Quod autem in iſta miniſterij Euangelici cum Leuitico collatione Aaronem Moſi adiungis,perperam facis. Nec enim gubernationis formam tradidit Aaron, ſed à Deo per Moſen,vt Domini interpretem,accepit.Et ideo tam verum eſt Aaroni alios in ipſo Sacerdotij munere ſucceſſiſſe, quàm falſum fuerit dicere Moſi in officio Legiſlatoris & eccleſiæ ac Reipub.Iſraeliticæ conſtituendæ auctoritate quenquam ſucceſſiſſe. At tu rurſum. *Quod*, inquis, *Seruator noſter dixit de Sacerdotibus Iudæorum, eos ſedere ſupra cathedram Moſis & Aaronis, idem dici poteſt de Epiſcopis, quòd in cathedra Pauli & Petri ſedeāt, hoc eſt quòd in eodem regiminis munere ſucceſſerint.* In quibus verbis videris tu quidem mihi multipliciter peccare. Primum enim in contextu Euangelico nulla fit Aaronis mentio. Nam ne ſibi quidem cathedrā Aaró poſuit, ſed Moſes potius Aaronem ipſum vt Dei miniſter in ea ſede collocauit, in qua poſtea poſteri ipſius ſederent. Neque id verò contra nos facit, minimè negantes, quin Paſtores Paſtori-

bus, Doctores Doctoribus, Preſbyteri Preſbyteris, Diaconi Diaconis ſucceſſerint, quos ex ſuis cathedris Antichriſtiana tyrãnide depulſos, nũc in poſſeſſionem reſtituẽdos clamamus. Sed hic nobis oſtende, ſicut Aaroni (quo nomine totam hîc tribum Leui in ſuas partes & functiones diſtributam intelligo) in Sacerdotij ſui cathedra fuerunt qui ſuccederent: ſic Moſen in Legiſlatoris ſolio ſucceſſorem habuiſſe: & aliquod tũc demum fuerit huius argumẽti tui pondus, quo alioqui nõ tua ſentẽtia, ſed noſtra manifeſtè cõfirmatur. Deinde vt tua ſibi conſtet analogia, ſicut pares Aaroni fuerunt ipſius in Sacerdotij cathedra ſucceſſores: ſic iſtos Epiſcopos oportet Apoſtolis, quibus illos vis ſucceſſiſſe, pares facias: vt ſicut Aaronis & ſucceſſorum ipſius, ſic Apoſtolorum & eorum quos illis ſucceſſiſſe vis, vna, par, & eadẽ ſit cathedra, quę certè ſeſſorum numero non mutatur, nec multiplicatur: quod quum te dicere conſcientia prohiberet, iſtam paritatem vel potiùs ταυτότητα in aliquam ſimilitudinem tandem transformas. Hæc enim tua verba ſunt. *Quamuis tam ampla legatio, qualis fuit Apoſtolorum, mandari nemini poßit, aliqua ſimilis poteſt cum ſimili auctoritate.* Fuerint igitur iſti etiam quaſi ſucceſſores, & de hac ſimilitudine rurſus exorietur noua controuerſia. Sed in ipſo vocationis modo permagnum erit diſcrimen, totam hanc ſimilitudinem fortaſſis euerſura. Apoſtolos enim nullos vnquam delegit Eccle-

Eccleſia,ſed ipſi potiùs ſuo miniſterio ſpirituales fuerunt Eccleſiarum Patres, vt loquitur Apoſtolus 1. Corint.4.Et ſi qua eſſet eiuſmodi electionis facta Eccleſiæ poteſtas, ea profectò potiùs alicui Synodo, quàm vlli particulari Eccleſiæ competeret. Et quid illis donis fiet, quæ cum Apoſtolorum & Euangeliſtarum auctoritate & functione neceſſario vinculo cohæſerunt? Nẽpe quòd αὐτόπιστοι fuerunt,vt qui illorũ doctrinæ reſiſteret non homini ſed Deo reſiſteret:& quidem ſeueriſſimis iudiciis,etiam quum fuit opus extraordinariis, rebellionem illam vlciſcenti,vt in Anania & in Elyma mago apparuit: Et an temerè Paulus non de ſuo certè vnius Apoſtolatu loquens, ſed rebelles omnes in Corinthiorum perſona ad Dei tribunal ſiſtens,hæc totidem verbis ſcripſerit: Arma militiæ noſtræ non carnalia ſunt,ſed diuinitus valida,& paratum habemus quo vindicemus omnem contumaciam? Sed quid ſi præterea Epiſcopalis iſte gradus quem Apoſtolatui aliquatenus ſaltem ſimilem auctoritate facis, nuſquã in Scripturis extat:immò,vt paulò antè ex Luc. 22.25. oſtendiſſe me ſpero, in ipſis etiam Apoſtolis prohibetur: & ſenſim demum in Eccleſiam irrepens, primùm in oligarchiam,ac tandem in tyrannidem euaſiſſe comperietur? Tum certè nullus hîc erit ſucceſſioni iuſtæ & legitimæ locus, vel hoc ius omne ſola humana prudentia nitetur.

IN CAPVT XVII.

In quo docere vult Sarauia, mandato omnibus gentibus prædicandi Euangelium Apoſtolis in cœlum receptis, etiam Eccleſiam obligari: ad quam rem Apoſtolica auctoritate ſit opus.

SI auctoritatis nomine reuerentiam illam intelligeres, ad quam obligatur Eccleſia ſcriptis Apoſtolicis habendam: ad quæ videlicet tum Chriſtiana doctrina, tum Eccleſiaſtica gubernatio ſit exigenda, minimè abs te diſſentirem. Sed quum hoc vocabulo intelligas Legationem ad omnes gentes deſtinatam, quæ obiri ſine Apoſtolica poteſtate non poſſit, in hoc vtroque planè abs te diſſentio. Audiamus tamen, quibus argumentis nitaris. *Hæc promiſſio*, inquis, *qua dixit Dominus, Ego vobiſcum ſum vſque ad conſummationem ſeculi, non poteſt ad ſolos Apoſtolos referri, nec etiam à præcepto ſeparari, quo mandatur vt euntes doceant omnes gentes. Pertinent ergo & promiſſio iſta & præceptio ad Eccleſiam, quæ ſic iubetur, vt, receptis in cœlum Apoſtolis, Euangelium prædicari curet, incredulis gentibus, pro temporum,*

porum, locorum, & perſonarum, quas habitura eſſet ad eàm rem idoneas ratione. Reſpondeo non eſſe quidem diſcerpendam hanc promiſſionem ab hac præceptione: ſed, quòd ad Apoſtolos attinet, aliquid eſſe in hac præceptione quod ſit illis vnis proprium, nempe quòd ad omnes gentes docendas mittantur: ac proinde promiſſionem, quam tu ipſe fateris ſolos Apoſtolos non reſpicere, latiùs quàm præceptionem illam protendi, nempe ad eos omnes qui poſt Apoſtolos erant ad ſacrum verbi miniſterium ad fines vſque ſeculorum vocandi. Sicut ergo non quicunque iuſſi ſunt docere Euangelium, intelliguntur ad illud omnibus gentibus prædicandum miſſi: ſic datum Apoſtolis præceptũ de docendis omnibus gentibus non eſt quibuſuis ad docendum Euangelium miſſis accommodandum. Quòd ſi prout æſtimanda eſt præceptio, ita quoque metiri ſpiritualis Chriſti præſentiæ doni & efficaciæ promiſſionem oportet: quantò maius fuit onus Euangelij apud omnes gentes prædicandi, quàm hanc vel illam Eccleſiam, ſiue vnam, ſiue plures docendi: tantò maiorem poteſtatem & ampliora dona hic ſunt Apoſtolis, quàm aliis eos ſequuturis promiſſa. Et ne hîc mihi obiicias, ſpecie non differre, quæ duntaxat ſecundum plus & minus, vt in ſcholis loquuntur, differant: fateor quidem omnes docendi Euangelij functiones in genere conuenire, in eo videlicet quòd

omnes vnum & idem Euangelium iubētur docere, itidémque commune hoc illis eſſe, quòd eodem ſpiritu Chriſtus ſeſe illorum miniſterio affuturū promittat: ſed nihilominus dico Apoſtolicam poteſtatem ab illa ordinaria & perpetuo duratura, itidémque dona Apoſtolis hìc promiſſa & poſtea exhibita, diuerſa fuiſſe, non tantum ſecundum modū & menſurā, ſed etiam reipſa ab iis quæ ordinario & perpetuo miniſterio ſunt promiſſa: id quod manifeſtè ex ipſorum & rebus geſtis & ſcriptis apparet, ſi cū vel excellentiſſimis eos ſequutis hominibus conferantur. His adde Apoſtolici gradus ὑπεροχὴν & gradum illum auctoritatis ſecundum Deum pleniſſimæ, qua freti S. ſanctum ſuo miniſterio per impoſitionem manuū contulerūt, & Eccleſias ipſas per vniuerſum terrarū orbē ordinarūt Act. 8. 17. & 19. 5. Itaque hæc Chriſti verba, *Diſpono vobis regnum ſicut illud mihi diſpoſuit pater*, Luc. 22. 29. ad ſolū Apoſtolatū ſunt reſtringēda: vt & illud eiuſdē Chriſti iamiā diſceſſuri, *Sicut miſit me Pater, ita & ego mitto vos*, Ioh. 20. 21. Falleris ergo vehemēter quum exiſtimas Apoſtolicæ poteſtatis cuiquam tribuēdæ ius fuiſſe Eccleſiæ conceſſum, nedū vt fuerit illi demandatū, vt pote quod ne Angelis quidem cōpetierit. Neque tamen nego fidis Eccleſiis onus Regni Dei quocunque loco poſſunt promouendi, & ad eam rem idoneos homines deligēdi, & prout ſeſe fert occaſio mittendi: quod hæc Gene-

uenſis Eccleſia, Deo ſit laus hoc ſeculo, proſperè & feliciter, ſi qua alia ſub cœlo Eccleſia, factitauit. Sed quorſum hoc ad Apoſtolicã poteſtatem & auctoritatem? Illã enim ad hoc opus minimè requiri, ipſa quoque experientia teſtatur. Immò velim hic te meminiſſe tua hæc verba, capite huius tuæ tractationis 2.

De vocatione eorum quibus Deo vti placuit ad Eccleſias reformandas (cur non etiam ad plantandas?) *multi quæſtionem mouent, ex qua qui nequeunt ſe explicare ad extraordinariam confugiunt vocationem. Sed, niſi ego vehementer fallor, nulla id neceſsitate faciunt. Nam corruptam & falſam de Filio Dei & præcipuis fidei noſtræ capitibus doctrinam impugnare & veram aſſerere, quiuis Chriſtianus in ſacris literis verſatus poteſt & debet.* Hæc, inquam, tua ſunt, quæ ad ipſum miniſterium relata, etſi, niſi (ſicut ſuo loco dixi) certis adhibitis regulis intelligantur, Anabaptiſticum Spiritum ſapiunt, quem nihilominus minimè velim tibi impingere: tamen manifeſtè euincunt, teipſo auctore, hanc Apoſtolicã auctoritatem, quam ab Eccleſia dari vis, non eſſe ſimpliciter, ſicut tu hîc diſputas, ad propagandas per orbem terrarum Eccleſias neceſſariam. Sed & iſtud cuiuſmodi eſt, quod ibidem totidẽ iſtis verbis adiecisti? *vbi impietas vniuerſaliter Eccleſiam occupauit, non eſt extraordinaria vocatione opus, ad illam profligandam. Ab aliis qui ordinariã auctoritatem habent in Rep. Eccleſiæ refir-*

mari poſſunt. Hæc tu, inquam, eo loco, quæ tamen nō ſine magna & accurata diſtinctione admittenda ſunt. Nec video quàm bene tecum hîc conſentias. Iſta verò quæ tu ſubiicis, profectò ne refutationem quidem merentur. Quid enim iſtud rei eſt? *Si*, inquis, *poteſtas Apoſtolica temporaria fuiſſet, & perſonale donū fuiſſet ac particulare: nec ſibi ſocios & cooperatores in Apoſtolico munere adiunxiſſent.* Quaſi ſcilicet Apoſtolicam ſuam poteſtatem ad Euangeliſtas tranſtulerint Apoſtoli, id eſt, quaſi Plantare & rigare: Fundare & Superſtruere: Ad omnes gentes, prout Spiritus ſanctus monebat, Legari, & modò hûc modò illuc cum certis mandatis, & quidem ad tēpus, Mitti, vna ſit & eadem poteſtas. Vel, quaſi Apoſtolos quomodo intelligendum eſſet mādatum à Domino acceptum, partim ipſe S. ſanctus non docuerit, partim ipſa neceſſitas illis non oſtenderit.

At enim, inquis tandem, *Si ſimul cum Apoſtolis in cœlos commigraſſet Apoſtolica legatio; & præter particularium Eccleſiarum curam, propagationem vlteriorem Euangelij ad ſe nihil pertinere iudicaſſent Epiſcopi quos ſucceſſores reliquerunt Apoſtoli, nunquam ad tantam magnitudinem regnum Chriſti perueniſſet.* Iſtud verò, Sarauia, non eſt argumentari, ſed calumniari. Quis enim noſtrûm vnquam dixit, immò cogitauit, particularium Eccleſiarum curam prohibere propagādi quóuis regni Chriſti ſtudium, & Chriſtianæ

in

in quoſuis Charitatis officia? Quod enim rectè veteribus Canonibus præſcriptum eſt, vt quiſque ſua Sparta contentus, aliena non inuadat, in πολυπράγμονας & ambitioſos turbatores dictum eſt, nec quidquam ad rem facit: & in eo quoque grauiter falleris, quòd inter Apoſtolicam auctoritatem & particularis eccleſiæ curam nihil medium ſtatuas.

AD CAPVT XVIII.

Vbi probare conatur Sarauia non minus conſeruandis & confirmandis Eccleſiis opus eſſe auctoritate Apoſtolica, quàm nouis plantandis.

AVT nihil video, aut video te paulatim, ſicut extremo capite tuæ tractationis 16. quum merè Apoſtolicam auctoritatem perpetuã in Eccleſia tueri non poſſes, ad aliquam Apoſtolicæ ſimilem deſcendiſti: ita nunc ab illa Apoſtolica ad Euangeliſtarum, id eſt ad eorum quos Apoſtoli ei quod ſuſceperãt operi perficiendo huc & illuc miſerunt (vt fuerunt Titus, Marcus, Tychicus, Timotheus, & alij) functionem delabi, quorum ſucceſſores, mutatis quidem nominibus, ſed re ipſa manente, facis Archiepiſcopos Primates & Metropolitanos. *Nam*, inquis, *ſi Apoſtoli non alios reli-*

querunt quàm Paſtores & Doctores, æqualis poteſtatis, qui tantùm ſingularum Eccleſiarum curam habuerint, & circumſcripta fuit eorum prouincia limitibus ſuarum Eccleſiarum: quid factum eſt alijs Eccleſijs: quibus Apoſtoli, aut ij qui cum illis Eccleſias gubernarant, morte interclusi, ordinare Paſtores non potuerunt? Num enim dixerimus eorũ mortem ſic aptè eueniſſe vt omnes Eccleſiæ tunc Paſtores & doctores habuerint? Aut igitur deſerendum fuit opus ab Apoſtolis inchoatum, aut ab illis ipſis quos poſt ſe reliquerunt, ac deinceps poſt illos etiam mortuos, ab ipſorum ſucceſſoribus ſerie ſic perpetua proſequendum. Sed quid hic agis? Nam ſi res ita ſe habet, id eſt, ſi tantùm abſoluendi operis ab Apoſtolis & Euangeliſtis inchoati cauſa; functio Euangeliſtarum; mortuis Apoſtolis, fuit continuanda: ſaltem illas Eccleſias excipies quæ fuerunt viuis ipſis Apoſtolis, quòd ad ſtructuram ipſam attinet, perfectè exædificatæ. Ipſóſne verò Euangeliſtas dicemus nullius Eccleſiæ ab Apoſtolis inchoatæ & ſibi commiſſæ ſtructuram abſoluere ante mortem potuiſſe? Hoc ſanè nimis abſurdum eſt. Ergo, & iſtæ Eccleſiæ, ſi firma tua eſt ratio; non fuerint ex earum numero, quæ iſta Euangeliſtarum peculiari poteſtate & auctoritate indiguerint. Quid ſi verò etiam iſti, quos tu ais Euangeliſtis illis ſucceſſiſſe, aliquas Eccleſias adhuc informes, id eſt, vt tu ipſe interpretaris ſine Paſtoribus, ſine Doctoribus, ſine Dia-

co-

conis reliquerunt, quibus ad noſtra vſque tempora exædificandis neceſſarij ſint iſti Archiepiſcopi, Primates, & Metropolitani? Sanè ſi ita eſt, ad illas demum Eccleſias, ſi nominare illas potes, iſtos relegari oportuerit, & ad iſtas exædificandas aut nouas plantādas illos mitti, non autē in iis quæ perfectæ cenſentur retineri. Immô verò, inquies, in iis, quæ poſtea deſolatæ ſunt inſtaurandis, & poſtquam inſtauratæ ſunt confirmandis, hac ipſa Euangeliſtarum auctoritate opus eſt. Hoc verò nunquam probabis quum ipſa experientia noſtrorum temporum contrarium euincat, vt paulò ante pluribus oſtendi. Immo inter tot Eccleſias noſtris temporibus, Dei beneficio inſtauratas, quam tandem mihi oſtenderis per ſuos illos Epiſcopos, Archiepiſcopos, Primates, Metropolitanos ab Antichriſti tyrannide aſſertam? Duos ego quidem in Germania Archiepiſcopos Colonienſes hoc tentaſſe cōperio, ſed vſque adeò irrito conatu, vt ſuo etiam Archiepiſcopatu ideò exciderint. Quòd ſi nūc Anglicanæ Eccleſiæ inſtauratæ ſuorū Epiſcoporum & Archiepiſcoporum auctoritate ſuffultæ perſtant (quēadmodū hoc illis noſtra memoria contigit, vt eius ordinis homines nō tantùm inſignes Dei martyres, ſed etiā pręſtātiſſimos Paſtores ac Doctores habuerint) fruatur ſanè Anglia iſta ſingulari Dei beneficentia, quæ vtinam ſit illi perpetua: qua de re pluribus in caput 25. agemus.

IN CAPVT XIX.

Vbi conatur Sarauia, Euſebij hiſtoriæ Eccleſiaſticæ teſtimonio, præcedens caput confirmare.

QVORSVM verò nobis iſta ex Euſebio quaſi contra nos faciāt? Nihil enim narrat aliud Euſebius, quàm Euangeliſtarum ab Apoſtolis miſſorum ſummam fidem ac diligentiā, de qua nūquam dubitauimus. Sed & fuiſſe quoque poſtea excitatos ſtrenuos illorum imitatores, cur negauerimus: quod ſuperſtitibus adhuc Apoſtolis, & iiſdē neq; cōſultis, neque conſciis factum legimus, Act. 8.14. & 11. 20. & 22? At nulla hîc mentio neque vocationis per Eccleſiam, neque ordinationis: & iſtos narrat Euſebius ardentiore ſapientiæ cœleſtis ſtudio, & præ quodam verbi diuini deſiderio animis quaſi extra ſe abreptos, & ſic demum è domiciliis ſuis egreſſos, munus Euangeliſtarum obiuiſſe. Immo noſtra quoque memoria non paucos vidit Gallia eodem planè Dei Spiritu (ſicut & illorum doctrina & mores, ipſe denique beatiſſimus exitus declarauit) non diſſimiliter opus Dei aggreſſos, quod ne nunc quidem vlla perſequutionum ſæuiſſimarum tempeſtas diſiicere potuit. Sed ex iſtis mirificè & extraor-

extraordinem factis, qua nam tandem ratione Apoſtolicæ illius vel Euangeliſtarum poteſtatis & auctoritatis ordinariam perpetuam ſucceſſionem elicueris?

Neque verò nobis hîc curioſè inquirendum puto, num ad omnes gentes peruenerint Apoſtoli: nec etiam nũc magnopere nobis de legatione ad remotiſſimas aliquas gentes laborandum, quum nobis domi & in propinquo ſit ſatis ſupérq; quod nos & poſteros noſtros exerceat. Has igitur potiùs tã lõginquas peregrinationes ſaltatricib⁹ locuſtis illis ex abyſſi puteo nuper egreſſis, ſacroſanctum Ieſu nomẽ ementientibus relinquamus: de quibus in Phariſæorum perſona loquens Dominus, Matth. 23. 15. Væ vobis, inquit, Scribæ & Phariſæi hypocritæ, quoniã circuitis mare & aridam, vt faciatis vnum Proſelytum: & quum fuerit factus, facitis eum filiũ gehẽnæ, duplò magis, quàm vos ſitis.

AD CAP. XX.

In quo docere vult Sarauia, conſenſu totius orbis Eccleſiarum conſtitutam Epiſcoporum ſupra Presbyteros Dominationem.

PRIMVM hîc nouerit lector vitandam trium vocum, quibus tu Sarauia hic vteris, homonymiã, vt qua de re inter nos cõtrouertatur perpetuò meminerimus. Nam

tú quidem Epiſcopum appellas eum qui præeſt alicui Paſtorum cœtui: Preſbyterorum verò nomen tribuis Paſtoribus: & auctoritatis voce ſuperiorem gradũ intelligis cũ imperandi iure coniũctum. Nos verò omnes Paſtores vocamus Epiſcopos: Preſbyteros autem τοὺς κυβερνήτας Paſtoribus in Senatu Eccleſiaſtico adiunctos: Auctoritatis denique vocabulo ſi vtimur, in hoc quidem argumento nihil aliud intelligimus quam primi in ſacro conſeſſu loci dignitatem, cùm regendæ communis actionis iure, ſine vllo in cæteros conſidentes imperio. Nam alioqui Paſtoribus ſupra greges auctoritatem in nomine Domini imperandi tribuimus, nec functiones ſacras inter ſe, vt ſæpe iam dictum eſt, exæquamus. Hic igitur inter nos eſt huius controuerſiæ ſtatus, An qui cœtui Paſtorum alicuius Eccleſiæ præeſt, aliquod in illos ſuos collegas tanquã inferiores iure diuino obtineat imperium, quocunque nomine præſes iſte appelletur. Ego hoc nego, tu Sarauia affirmas, prodũcto Apoſtolico canone 35. Atqui non ignoras Gelaſium ipſum Papam huius libelli inſcriptionem vt apocrypham iugulare, quod & ipſa inſcriptio ſatis demonſtrat. Quando enim & vbi conueniſſe Apoſtolos ad iſtos edendos canones poſſimus ex hiſtoria ſacra vel probabiliter colligere? niſi quis fortaſſe fabulis illis fidem habeat, in quibus Clemens neſcio quis illos confabulantes, &

hoc

hoc & illud conſtituẽtes non minus impudenter cõminiſcitur, quàm ſolẽt Philoſophi & Oratores in ſuis dialogis colloquentes perſonas introducere: & tamen Clemens iſte inter illas, quas vocat διατυπώσεις, nihil tale commemorat, quale canon iſte continet. Sed & huius libri falſitas, quòd ad inſcriptionem attinet, ex non paucis canonibus deprehẽdi poteſt, quorum argumentum in Apoſtolorum tempora non cadit: veluti quum deponi iubetur Epiſcopus per mundanos, vt loquitur, Principes Epiſcopatum adeptos, can. 31. Quis enim tunc Magiſtratus ſeſe Eccleſię negotiis immiſcebat? Immò quorſum tunc quiſquam Epiſcopatum in Eccleſia, his præſertim artibus ambiuiſſet? vt multa alia, quæ non ſunt huius loci prætermittam. Sed age hunc tamen canonem expendamus his verbis conceptum, *Epiſcopos ſingularum gentium eum noſſe oportet qui eſt inter ipſos primus, & eum exiſtimare tanquam caput: & nihil alicuius grauis momenti ſine ipſius ſententia gerere: ſed illa tantùm vnuſquiſque agat quæ ad ipſius* παροικίαν *ipſiſque ſubiectas regiones pertinent. Sed nec ille abſque omnium ſententia quidquam faciat. Sic enim erit conſenſio, & glorificabitur Deus in Domino per Spiritum Sanctum.* In eo certè non agitur de conſtitutorum oppidatim Epiſcoporum ſupra eiuſdem vrbis Preſbyteros vlla auctoritate, ſicut fert huius tui capitis 20.

inſcriptio. Loquitur enim de cuiuſque gentis non cuiuſque vrbis Epiſcopis, quos agnoſcere oporteat primum quempiam qui ſit ipſorum veluti caput. Nulla igitur hîc de Preſbyteris oppidatim conſtitutis, mentio, ſed de eo qui ſit inter alios Coëpiſcopos primus, qui poſtea dictus fuit Archiepiſcopus. Deinde non dicitur iſte eſſe illorum caput, ſed TANQVAM CAPVT, & hoc quid ſit poſtea explicatur: in eo videlicet poſitum, quòd aliis ſuam vnoquoque παροικίαν & pagos ad illam attinẽtes curãtibus, in rebus ad communem prouinciã pertinentibus nihil abſque primi illius ſententia quiſque illorũ poſſet gerere: & ille viciſſim nihil abſque omnium ſententia ſtatueret. Itaque nullus hîc gradus, nulla huius Archiepiſcopi in ſuos Coëpiſcopos poteſtas vel Dominatio attribuitur, ſed ordo tantùm cõſtituitur tam illum primum Epiſcopum ſuis Coëpiſcopis, quàm Coëpiſcopos illi vt totius cœtus moderatori obligans. Quorſum igitur hic tu nobis Epiſcopalem ſupra ſuos collegas Paſtores aut Presbyteros gradum (quem etiam non vereris prærogatiuam Apoſtolicæ poteſtatis appellare) pro Apoſtolica, id eſt, merè diuini iuris regula, ex hoc canone venditas? cuius tamen rei ne tenuiſſima quidem hîc fit mentio: & quæ ne Archiepiſcopo quidẽ in ſuos Coëpiſcopos hoc canone tribuitur. Immò quid aliud hîc ſtatuitur quàm ordo ille, quem in omnibus

Eccleſiis reſtitutum cupimus?Nec ſunt leuiter prætereunda extrema huius canonis verba, quibus ex hoc ordine naſci dicitur ipſorum inter ſe cuiuſque cœtus collegarum cōſenſio & vnanimitas. Nam è contrario iſtius ordinis in ſuperioritatis & imperij gradum mutatio,ſicut ex triſtiſſima Eccleſiæ Chriſtianæ diſſipatione iampridem cernitur, pulcherrimum hunc ordinem in oligarchiam, ac demum in horrendam tyrannidem transformauit.

Canō autē Antiochenæ Synodi nonus nihil te iuuat. Eſt enim hæc Synodus particularis, Nicænā illā primā aliquot annis ſubſequuta: & priorē quidem illum Canonē citat, nulla tamē Apoſtolorū,ſed tātùm Patrum mentione facta. Deinde Metropolitano quidē primū hunc locū tribuit,ſed nulla vllius poteſtatis vel auctoritatis mētione facta: & cauens dūtaxat, vt honore cæteris præeat: hoc rurſum expreſſè repetito,vt neq; ipſe abſque reliquorū ſentētia, neque ipſi abſque Metropolis Epiſcopo quicquā agant. Rurſum igitur hoc canone nullus gradus ſiue Epiſcopalis,ſiue Archiepiſcopalis, ſed tantùm ordo in communibus & prouincialibus ſynodis ſtatuitur:quem tu nunquam Apoſtolici , ſiue merè diuini iuris eſſe probaueris , niſi ex illa generali & veriſſima Apoſtolica regula,quæ ſtatuit vt cuncta ordine in domo Domini adminiſtrentur 1.Cor.14.40.Eſt igitur ordo in ſeſe & per ſe diuinitus præ-

ſcriptus: ipſius autem ordinis ratio & modus quatenus à circunſtantiis temporum, locorum, & perſonarum pendet, poſitiui, vt loquũtur, iuris eſt. Sed profectò tam iuſtus & naturali æquitati conueniens eſt hic ordinis modus, quo fit vt vnuſquiſpiam cœtus conuocandi, ſententias rogandi, actionem totam moderandi, res propoſitas ex collegarum ſententia definiendi ius habeat, vt ſtudioſè quoque obſeruandus omnino videatur. De iſto verò gradu, quem diuinitus inter pares alioqui collegas iam inde ab Apoſtolorum temporibus vniuerſali conſenſu receptum fuiſſe vis, abſit vt tibi aſſentiar, quem potiùs magna cum Eccleſiæ pernicie in Eccleſiam inuectum fuiſſe credam, donec certis ex verbo Dei teſtimoniis refellar. De iſto verò primo loco Metropolitanis attributo in 25. cap. diſſeram. Tu quidem certè illum rectè cenſes fuiſſe à cõſuetudine & diſpoſitione Eccleſiæ, non ſucceſſionibus, ſed vrbiũ commoditati datum, ac proinde mutabilem, & qui ob iuſtas cauſas poſſit à Metropolibus aliò transferri. Quid ſi igitur ex hoc tuo principio illius nunc mutandæ diſpoſitionis, citra vllam tamen ordinis abolitionem, plures iuſtiſſimas, atque adeò neceſſarias cauſas eſſe oſtendero, quàm vnquam fuerint illius conſtituendæ: aut nunc ſint eius retinendæ? Sed de hoc alibi nobis dicendum erit.

Pro-

Profers denique Niceni Cōcilij ſextū canonem, in quo trium Metropolitanorum, nempe Alexandrini, Antiocheni, Romani fines deſcribūtur κατὰ τὰ ἀρχεῖα ἔθη, id eſt ex antiqua conſuetudine: quā fruſtrà conaris nō ad ipſum cōmune Metropolitanorū ius, ſed ad tres iſtos Metropolitanos reſtringere: qui hac videlicet antiqua cōſuetudine fuerint hos fines ſortiti, poſtea in hac Nicena Synodo confirmatos. Iſtud autem Metropolitanorum ius contendis, quidem ſed non oſtendis Apoſtolicæ diſpoſitionis fuiſſe. Cur enim Niceni Patres hoc reticuiſſent? Deinde, an non fuiſſet aliquibus iam tum Eccleſiis, ac præſertim illis iam celeberrimis attributum? Res igitur ipſa clamat non ab Apoſtolica quapiam diſpoſitione ſcripta, ſed ita ferente Eccleſiarum ſtatu, vt Eccleſias, (præſertim poſt Apoſtolorum, & maximorum illorum συνεργῶν obitum) inter ſe mutuò capere conſilia de variis negotiis oporteret, pleraſque ad celebriores vicinas, non ex aliqua præſcripta lege, ſed quòd ita facto eſſet opus, conferre ſeſe conſueuiſſe: quæ conſuetudo poſtea ſenſim Legis vim obtinuit. Sic Antiochena Eccleſia, quanuis eſſet maximæ auctoritatis, Hieroſolymitanam propter Apoſtolos adiit, Act. 15. 2. nimirum etiam quòd ab illa Eccleſia aduenerant illi Antiochenorum turbatores, & pro-

culdubio Apoſtolorum nominibus & aucto-ritate abuterentur: non autem quòd Antiochena Eccleſia ſic fieret Hieroſolymitanæ perpetuo quodam ordine obnoxia. Sic Paulus ipſe non quòd de ſua doctrina dubitaret: non vt ab aliis Apoſtolis noui quicquam diſceret: ſed vt de ſuo cum cæteris Apoſtolis conſenſu cunctis liqueret, Hieroſolymam eſt profectus, κατ' ἀποκάλυψιν, id eſt, à Sp. Sancto præmonitus, Gal. 2. 2. Sic poſterioribus ſeculis quòd magna ſemper fuiſſet Eccleſiæ Romanę celebritas, ſed iam tũ Satanicæ tyrannidis tandem ſequutæ myſterium exordientis, à Iohanne in Apocalypſi, & à Paulo 2. Theſſ. 2. 4. & 7. apertiſſimè prædictum, magnus ille Athanaſius, à nullis magis quã ab Epiſcopis apoſcopis exagitatus, eò refugit. Huius autem exemplũ alij poſtea ſequuti Romanę tyrãnidis primordia iecerunt. Ordo enim initio voluntarius, tandem Legis vim habere cœpit: & mox Metropolitanorum ambitione in gradum oligarchicum euaſit. Sic tumultuantibus inter ſe de ſuæ gubernationis finibus Epiſcopis, quũ Nicena Synodus illa cogeretur, nullum finem habituræ concertationes illæ fuerunt, niſi, ſicut harum rerum hiſtorię teſtantur, accuſatorios ſibi propoſitos ab Epiſcopis libellos, cõgeſtos in ignem Conſtantinus Imperator abieciſſet. Huic autem malo, ſic ferente quodam Eccleſiarum fato (ſit autem nulla cum ſanctorum alioqui Patrum illorum

iniu-

iniuria iſtud dictum) nõ modò occurſum non fuit, verùm etiam, ſicut experientia mox oſtendit, & adhuc hoc noſtro ſeculo experimur, adhibitum eſt remedium ipſo malo peius. Nec enim quàm vetus, ſed an iuſta & verbo Dei cõſentanea hæc eſſet conſuetudo inquirendum fuit: quod ſi factum eſſet, poſt Quartũuiratum non iam tum fuiſſent (licet Patribus illis nihil minùs cogitãtibus) Quintũuiratus iacta fundamẽta. Sed de his alibi plura. Tãtùm hoc nũc dictũ volui, vt à quibus initiis iſta ſunt profecta omnes intelligãt, & ſaltẽ exemplis erudiamur. Sed tamẽ aliquid hîc mihi de nomine τῆς ἐξȣσίας dicendum eſt, quę tribus illis Metropolitis hoc canone in ſuas prouincias attribuitur. Hac enim voce poteſtatẽ nullã ſuperiorẽ hîc intelligi, primùm id declarat, quòd expreſſè & ante & poſt hunc canonẽ fuit declaratũ, nihil Metropolitanum abſque Coëpiſcoporum ſententia agere magis potuiſſe quàm ipſos abſque ſuo Metropolitano Coëpiſcopos. Deinde quod ἐξȣσίαν vocarat, mox explicans πρεσβεῖα appellat. Eſt autem πρεσβεῖον, teſte Plutarcho, propriè τὸ ἐκ τȣ̃ χρόνȣ πρωτεῖον, id eſt, honor ille prioritatis, vt ita loquar, qui propter ætatem ſenibus exhiberi ſolet, quod poſtea latius occidi conſueuit pro honore qui cuipiam propter dignitatem aliquam habetur. Denique ἐξȣσίαν ἔχειν in hoc canone Niceno nihil aliud eſt quàm quod legitur in canone An-

tiocheno antea citato, nempe τῇ τιμῇ προηγεῖσθαι, id eſt, hoc honore affici quempiam vt cæteris præeat: & quàm ἀξίωμα Hieroſolymitano Epiſcopo canone eiuſdem Niceni concilij ſeptimo tributum: & quæ Epheſina Synodus vniuerſalis, habita anno Chriſti 435. appellat τὰ ἑκάστῃ ἐπαρχίᾳ πρόσοντα δίκαια, quę cuiuſmodi fuerint ſuo loco conabimur explicare: quãtũuis iam tum mirabiliter pſeudoarchiepiſcopalis ille gradus proceſſiſſet. Quòd autẽ, quoniam Petrus non ſemel à veteribus, Princeps Apoſtolorũ & Epiſcopus, periculoſa κατάχρησις & interdum in veterum ſcriptis Sacerdotum Princeps appellatur, & hinc ſuos illos ἀρχιερατικοὺς gradus inter eiuſdẽ functionis collegas quidam extruunt, (quum tamen eo nomine primi tantum in ſuorum collegarum cœtu dignitas notetur) non tantùm diuini Eccleſiaſtici iuris, verùm etiã craſſa Latinæ linguæ ignorantia fallũtur, quum, vt tu ipſe rectè obſeruas, cap.25 princeps is ſit Latinè, qui primus eſt ordine, etiamſi non gradu ſuperior.

Quod verò poſtea diſputas an inter ſe pugnent Epiſcopum agere, & Apoſtoli & Euãgeliſtæ opus exequi, ambiguè, propter horum vocabulorum homonymiam, abs te propoſitum, ego quidem ſic accipio, ac ſi quæras, Num quis vnus eſſe ex Paſtoribus oppidanis, & ſimul Compaſtoribus ſuis præeſſe, id eſt ordine in illorum cœtu primus & communis actionis mode-

moderator eſſe poſſit: itidémque, Nũ quis ſuæ prouinciæ ſimul, & aliarum prouinciarũ Coepiſcoporum cœtui, eo quem diximus ordine, præeſſe poſſit: reſpondeo iſta duo neque inter ſe pugnare, neque eſſe in vno & eodem legitime delecto, vt vulgò loquuntur, incõpatibilia, ſi modò qui ſic eſt delectus intra ſibi pręſcriptos limites ſeſe cõtineat. Gradũ verò ſuperiorem quo quiſpiam teneatur de ſuorum collegarum parœciis & ſimul de ſua curam eandem gerere, ne Paſtori quidem oppidano ſupra ſuos collegas conceſſerim. Quum enim vix ac ne vix quidem Paſtor quiſpiam ſuæ regendæ parœciæ ſatis idoneus vnquam ſit inuentus: quemnam tandem exiſtimauerimus & parœciæ ſuæ regendæ & tot Paſtoribus, immò etiam ſuæ vni toti Eccleſiæ, & præterea pluribus alibi præſidentibus Coëpiſcopis, non ex collegarum ſententia, quos vel nullos habeat, vel audire, niſi quatenus ipſi libuerit, nõ teneatur, ſua ipſius auctoritate in officio continẽdis parem eſſe poſſe? Nam Apoſtolis quidem tanta Spiritus abundantia donatis, itidémque ſummis illis viris Apoſtolorum comitibus & Cooperatoribus datum fuiſſe fateor, vt tantiſperdum conſtituere poſſent Eccleſias, modò omnes, modò pleraſque ſacri miniſterij partes obire, & quidem cum ſpirituali quoque coercitionis poteſtate poſſent. Sed vbi tandem promiſit Deus iſtorum donorum ſucceſſionem?

& vbi & quando & cui tandem Eccleſiæ deligendorum illorum poteſtatem dedit? Immò ipſi tot donis, & conſtituendarum Eccleſiarum poteſtate inſtructi Apoſtoli, tantum ab eo abfuerunt vt tot vltrò functionum onera in ſe receperint, vt contrà, ſimulátque fratres aliquot collegerant, nihil fuerit illis antiquius, quàm vt vel per ſe, vt Act. 8.14.14.23. vel per alios ad hoc ipſum miſſos, Act. 11.22. Tit.1.5. Preſbyteros, id eſt, Paſtores, Doctores, Preſbyteros κυβερνήτας, prout fieri poſſet, conſtituerent: quibus regendas illas Eccleſias committerent, & quidem non ſuo arbitrio, ſed (vt etiam in Matthiæ & Diaconorum delectu factitarant) ex fratrum ſuffragiis delectis. Vtitur enim Lucas verbo χειροτονεῖν: nec aliter intelligendum eſt illud ἵνα καταστήσῃς Tit. 1.4. quum alioqui plenam haberent Apoſtoli à Domino Eccleſias conſtituendi poteſtatem, & quidem adiuncta aduerſus rebelles ſpirituali coërcitionis iure, 2.Cor.10.6. tum ordinariæ, vt 1. Tim.1.20. tum extraordinariæ, vt Act.5.5.& 9.& 13.12. Tantùm videlicet aberant illi à ſuarum virium, quas tamen maximas habebant, cõfidentia! clamante Apoſtolo, Et quis ad hæc erit idoneus? 1.Cor. 2.16. nedum vt tot functionum onera vel vltro ſubirent, vel alios onerarent, qui potiùs illas diſtinxerunt, vt ſuæ quiſque eò facilius ſatisfaceret.

Quæ denique ex Cypriano, Ambroſio, Augu-

guſtino, Theodoreto citas, tantùm oſtendunt appellationum Apoſtolatus & Epiſcopatus catachreſin, quam minimè negamus: ſed quæ noſtram controuerſiam nõ dirimat, immo vero perplexiorẽ reddat. Sed hoc quidem certum eſt, te ipſo, vt ſpero, non diſſenſuro, Ambroſium Prophetarum nomen quos Paulus ſecundos ab Apoſtolis ſtatuit in illa exacta miniſtrorum ſacrarum recenſione 1. Cor. 12. 28. & Eph. 4. 11. malè pro ſcripturarum explanatoribus accipere, vt alibi dixi: & in Apoſtoli quoque appellatione Theodoretum fuiſſe deceptum, quam nego quidem ego vſpiam ad alios referri, quàm ad illos ſpecialiter ſic appellatos duodecim, quibus allectus eſt poſtea Paulus: ſicut Diaconis nec Paſtorum, nec Doctorum nomẽ vſquam eſt attributum.

AD CAPVT XXI.

In quo docetur Epiſcopos eſſe diuinæ inſtitutionis, & Apoſtolica traditione ordinatos.

HIC verò tute tibi mõſtra fabricas. *Apoſtolos*, inquis, *nihil conſtituiſſe in Eccleſia quod à Domino non accepiſſent certum eſt.* Aſſentior. *Crearunt autem Epiſcopos, qualis fuit Titus & Timotheus, vbicunque opus*

fuit.Ludis in Epiſcopi appellatione, quam modò refers ad Euangeliſtas, modò ad oppidatim conſtitutos Paſtores, modò ad Senatus Eccleſiaſtici ex oppidanis Paſtoribus, Doctoribus, & Preſbyteris κυβερνήταις conſtituti προεστῶτας, quæ omnes functiones ſpecie inter ſe differunt. Quocunque autem nomine hanc appellationem accipias (licet poſtea periculoſa καταχρήσει, quum omnes iſti dicerentur Epiſcopi gregis inferioris reſpectu, hęc appellatio ad ſolos προεστῶτας traducta eſt, quaſi ſuis compaſtoribus & compreſbyteris eſſent gradu ſuperiores) tales Epiſcopos diuinitus, & quaſi ipſius Chriſti voce, conſtitutos, abſit vt vnquam ſimus inficiati. Non igitur de his ordinibus intra nos controuertitur, quem etiam exiſtimamus in noſtris Eccleſiis eſſe ad amuſſim verbi diuini, & Apoſtolicorum temporum, quoad eius fieri potuit, reſtitutum: ſed de ordinis iſtius in gradum humanitus inuentum, & qui mox in Pſeudopatriarchalem, Pſeudarchiepiſcopalē, Pſeudepiſcopalem deteſtandam tyrannidem euaſit, mutatione inter nos agitur. Neque tamen propterea huius tyrannidis omnes Archiepiſcopos, ſeu Epiſcopos hodie vocatos accuſamus. Quæ fuerit enim hæc arrogantia? Immò cūctos ſic hodie appellatos, modo ſanctiſſimorum illorum Epiſcoporum exemplum imitentur, & tam miſerè deformatam domum Dei diligenter ex verbi diuini regula pro vi-

ribus inſtaurent, vt Eccleſiæ Chriſtianæ fidi paſtores, cur non agnoſcamus? obſeruemus? & omni reuerentia proſequamur? nedum, vt, quod falſiſſimè & impudentiſſimè nonnulli nobis obiiciunt, cuiquam vſpiam Eccleſiæ ſequendum noſtrum peculiare exemplum præſcribamus, imperitiſſimorum illorum ſimiles, qui nihil, niſi quod ipſi agunt, rectum putant.

IN CAPVT XXII.

In quo contendit Sarauia inter Epiſcopum & Presbyterum nihil eſſe diſcriminis, fuiſſe opinionem Aerij: quæ hæreſis eſt habita à patribus.

NISI, inquis, *verbo Dei Epiſcoporum ordinem fuiſſe conſtitutum orthodoxi Patres crediſſent, nunquam inter hæreſes Ærij opinionem numeraſſent, qui poſt trecentos annos ab Apoſtolorum temporibus, auſus eſt primus aſſerere inter Epiſcopum & Presbyterũ nihil intereſſe.* Abſit verò à nobis, vt vllorum de Eccleſia Dei bene meritorum memoriam debita reuerentia non proſequamur. Abſit tamẽ viciſſim à nobis vt eorum ſcripta, quod & ipſi fieri vetuerunt tanquam αὐτόπιςα recipiamus. Supereſt ergo vt illa ad verbi diuini trutinam expendamus.

Certum enim eſt in illorum ſcriptis, vt qui homines fuerint, non tantùm gemmas, aurum & argentum, ſed etiam fœnum & paleam inueniri, quas dies Domini igne verbi ſui paulatim abſumit: immò etiam reperiri quæ ne paleæ quidem & fœni nomen mereantur: tanta fuit omnibus ſeculis Spiritus erroris efficacitas. Et tamen iſta ſic reprehendenda puto, vt Chami deteſtandam turpitudinem in Noachi patris ſui detegendis pudendis nequaquã imitemur. Liceat igitur hic nobis in Epiphaniũ inquirere, qui primus iſtum contemporaneum ſuum. (Vixit autem Epiphanius cum Chryſoſtomo) inter hæreticos retulit, & fortaſſe ſolus. Nam in hiſtoria Euſtathij Sebaſtienſis Epiſcopi, cuius hic dicitur fuiſſe presbyter, nulla prorſus fit hæreſeos mẽtio ab vllis hiſtoriæ Eccleſiaſticæ veteribus ſcriptoribus: & quæ de hac hęreſi poſtea ſcripſerũt Auguſtinus & Philaſter, ex Epiphanio deſumpſerunt. Quænam autẽ iſta ſunt? *Quòd orare vel offerre pro mortuis non oporteat: Quòd ſancti mortui nõ ſint inuocãdi: Quòd ſtatuẽdi nõ fuerint certi ieiuniorum dies: Quòd Epiſcopus & Presbyter ſint æquales.* Quod enim illi Arianiſmus quoq; obiicitur, ſi verũ eſt, hæreticus ſanè eſto, & habetor, quòd ad hoc attinet. Sed quid ſi Arianiſmũ, & alteram itẽ hæreſin, Encratitarum videlicet, parum probabiliter Aerio obiectã dicamus? Quum enim Euſtachius iſte vt Arianus, & propter alia quoque Pſeudomona-

naſticæ ἀσκήσεως dogmata in Gangrenſi Synodo fuerit damnatus, quis Aërium, quem ipſi infenſiſſimum fuiſſe idem Epiphanius ſcribit, illi ὁμόψηφον fuiſſe credat? Quantò verò probabilius eſt Aërium exiſtimare, non inuidia ſiue æmulatione propter Epiſcopatus repulſam ab Epiſcopo illo ſuo diſſenſiſſe, ſed quòd illum & alios nimirum multos cerneret iampridem Epiſcopali ordine non cõtentos, Eccleſiis dominari? & Pſeudepiſcopali imperio fretos, quæcunque illis libuiſſet Eccleſiis credenda vel ſtatuenda obtrudere? Certè, Sarauia, ſi hunc Aëriũ hæreticũ fuiſſe cẽſes in tribus illis prioribus capitibus: hæreticæ hodie ſunt tibi, vt Pontificiis, omnes reformatæ Eccleſiæ. Et cur non tam mihi liceat Hieronymum & Aëriũ in hoc, de quo agimus, capite conſentientes, orthodoxos appellare, quàm Epiphanium ab Aërio in quatuor illis capitibus diſſentientem, vt grauiſſimè errantem reprehendere? A quo enim alio, quàm ab Epiphanio, reprehenſum, nedum damnatum hunc Aërium fuiſſe comperies? Sed age, reprehenderit Aërius non tantùm Pſeudepiſcopalem illum gradum, ſed etiam ordinem, quod tamen probabile non eſt. Errauerit profectò. Sed num propterea fuerit inter damnatiſſimos illos hæreticos reponendus, nulla cuiuſquam Synodi, de qua nobis conſtet, cognitione præeunte damnatus? Sed age, ad rem ipſam accedamus, & tum Aë-

rij argumenta, quæ multò plura fortaſſis habe-
remus, ſi ipſius ſcripta extarent, tum Epiphanij
reſponſiones expendamus.

Nihil differt hic ab illo, inquiebat Aërius. *Vnus enim eſt ordo, & vnus honor, & vna dignitas. Imponit manus Epiſcopus, ita etiam presbyter: lauacrum dat Epiſcopus, ſimiliter & Presbyter: diſpenſationem cultus diuini facit Epiſcopus, ſimiliter & Presbyter: ſedet Epiſcopus in throno, ſedet & presbyter.* Quid contra Epiphanius? *Fieri non poteſt vt Epiſcopus & Presbyter ſint æquales. Epiſcoporum enim ordo Patrum generator eſt. Patres enim gignit Eccleſia. Presbyterorũ autem ordo, quia non poteſt generare Patres aut Doctores, filios gignit Eccleſiæ. Quo igitur modo Presbyterum conſtitueret qui manuum impoſitionem ad eum creandum non haberet, ac proinde Presbyterum Epiſcopo dixeris æqualem eſſe?* Atqui minimè ſic eliditur Aërij argumentũ. Primũ enim quòd ius χειροθεσίας, i. manuũ impoſitionis ad ſolos Epiſcopos Epiphanius reſtringit, facit quidẽ hoc ex more quẽ iam tũ inuexerat ambitio, ſed contra Dei verbum expreſſum, perſpicuum, dilucidũ, de impoſitione manuũ Presbyterij, 1. Tim. 4.14. Quid enim ſit Presbyterium, nẽpe Presbyterorũ, id eſt, Senatus Eccleſiaſtici cõſeſſus res ipſa clamat: & ſic vocabatur olim cœtus eorũ qui tũc ex inſtituto Moſis, ſi ordinẽ ipſum ſpectes, Eccleſiæ Hieroſolymitanæ præerant, populi nomine Luc. 22.66. Sic quoque loquitur

de

de Chriſtianæ ſuæ διοικήσεως ſenatu Cypr.lib.3. Epiſt.11.vt ſatis per ſe refellantur qui Presbyterium hocloco pro ἐπισκοπείῳ, id eſt, trium minimùm Epiſcoporũ cœtu, ex primo cõmentitio Apoſtolico canone, interpretantur, & qui ſubtiliores hîc interpretationes quærunt: quibus vt ſemel os obturetur, ecce audiamus quod ſcribitur à Gratiano diſtinct. cap. presbyter. 23. ex Concilio Toletano 11. *Presbyter quum ordinatur, Epiſcopo eum benedicente, & manum ſuper caput eius tenente, etiam omnes Presbyteri, qui præſentes ſunt, manus ſuas iuxta manus Epiſcopi ſuper caput illius teneant.* Sed quid attinet de hoc ritu contendere, quum Epiſcopus ſiue ſolus, ſiue cum aliis Presbyteris manus imponens, faciat quod facit, ex ſententia & nomine presbyterij? Itaque ſi Ordinatio iſta ſpeciem generationis habet, certè presbyteriũ illos generat, non autem ſolus Epiſcopus. Sed, vt hæc futiliſſima omittamus, Ordinatio, ſiue Impoſitio manuum, certè nullos proprie creat miniſtros, ſed legitimè vocatos, ſiue electos, adhibitis precibus, mittit in ſui numeris poſſeſſionem. Planè igitur infirmiſſima eſt Epiphanij reſponſio: & Aërius rectè nullum inter eum qui in cœtu Paſtorum præeſt ordine vt primus, & reliquos Paſtores diſcrimen imparitatis, quòd ad ipſam Paſtoralem functionem attinet, conſtituit, ſalua ſemper primi loci dignitate.

Alterum argumentum Aërij ſumptum eſt ex Epiſtolæ Pauli ad Philippenſes inſcriptione, quæ tres illius Eccleſiæ partes facit, plebem videlicet (ſiue τὸ πλῆθος, vt loquitur Luc. Act. 15. 12.) Epiſcopos, & Diaconos: vnde colligebat Preſbyterorum & Epiſcoporũ, ſicut commune nomen hîc ſortiti ſunt, vt & Act. 20. 28. ita quoque vnam & eãdem functionem fuiſſe. Ad hoc autẽ reſpondens Epiphanius, ait *non in omnibus ſtatim Eccleſiis repertos fuiſſe idoneos qui fierent Presbyteri, vel qui fierẽt Epiſcopi. Vbi igitur nõ inuentus eſt quiſpiam dignus Epiſcopatu, permãſiſſe locũ ſine Epiſcopo: vbi vero nõ inuẽti ſunt idonei qui Presbyteri cõſtituerentur, ibi ſolũ Epiſcopũ fuiſſe conſtitutũ.* Sed quid hoc ad rẽ? Nã ſi nullos tuc Presbyteros Philippis fuiſſe concederẽ, nõ inſcripſiſſet hanc Epiſtolã Paulus Epiſcopis, ſed Epiſcopo: & niſi Epiſcoporũ nomine Preſbyteros intelligamus, ſtatuamus oportet plures tũc fuiſſe προεστεύοντας epiſcopos, quod ne Sarauia quidẽ dixerit. Quòd ſi nullus erat ibi Epiſcopus, ſed tantũ Preſbyteri & Diaconi, cur nõ potiùs Preſbyteroru quã Epiſcoporu nomine vſus eſſet Apoſtolus? Caruiſſe verò Philippenſes vel Epiſcopo, vel Preſbyteris, quã ineptu fuerit exiſtimare? Nec enim Epiſcopus dicẽdus Sarauiæ fuerit, qui nullos habuerit collegas, quibus præeſſet: nec Presbyteroru cœtus ritè cõſtitutus dici poteſt in quo nullus ſit ἡγούμενος. Ergo ne hęc quidem Epiphanij reſpõſio vllius eſt momẽti.

Nunc

Nũc autẽ audiamus an idẽ fortius illũ oppugnet argumẽtis ex Dei verbo depromptis.

Scribit Paulus, inquit, *Timotheo*, 1. Tim.5.1. πρεσβυτέρῳ μὴ ἐπιπλήξῃς, *Seniorem ne increpato. Ergo aliquam habuit Timotheus in Presbyteros poteſtatem.* Atqui (quod tanti viri, ſed parùm profectò interdum iudicioſi, pace dictum ſit) animaduertere Epiphanium oportuit, Presbyterum, id eſt, ſeniorem hîc dici, qui ætate ſit prouectior, non qui Paſtoris, Doctoris, vel Presbyteri munere fungatur, quod manifeſtiſſimè oſtẽdit τῶν νεωτέρων mox ſequẽs antitheſis.

Præterea, inquit Epiphanius, *Paulus non dixit alicui Presbytero, Ne admittito accuſationem contra Epiſcopum, ſed Timotheo qui erat Epiſcopus, Aduerſus Presbyterum ne admiſeris accuſationem. Ergo ſunt Presbyteri obnoxij Epiſcopo ſuo, vt iudici, ac proinde vt ſuperiori.* Sed dupliciter hîc fallitur Epiphanius. Primùm enim Timotheus non fuit Epheſiorum Epiſcopus, quales fuerunt qui oppidanis Paſtoribus collegis, Paſtores & ipſi, ſuæ parœciæ præerant: ſed Euangeliſta fuit, id eſt, cum Apoſtolica auctoritate à Paulo Epheſi iuſſus permanere, vt illam nimirum Demetriana illa ſeditione conturbatam confirmaret Act.20.4. & 1.Tim.1.3. Inter iſtos autem Euangeliſtas, & oppidanos illos in collegarum ſuorum cœtu Epiſcopos, vt ſæpe iam antea diximus, appellatos, duplex fuit diſcrimen, vt ex Apoſtolicis ſcriptis liquet: vnum,

quod miſſos partim ad plantatas ab Apoſtolis Eccleſias rigandas, id eſt dū adoleſcerent confirmandas: partim ad ſuperſtruendum opus, cuius duntaxat fundamenta iecerant Apoſtoli, vt Tit. 1. verſ. 5. inſtructos eſſe peculiari auctoritatis gradu ad quotidianos operarios confirmandos aut conſtituendos oportuit. Alterum, quòd temporaria duntaxat erat ipſorum functio, ita vt nullam magis fixam quàm ipſi Apoſtoli ſedem habentes, ſubinde aliò mittendi reuocarentur, vt ex ſcriptis Apoſtolicis liquet. Epiſcopi verò oppidani, vt & Paſtores qui certo cœtui præerant, erant certæ ſuæ ſtationi addicti: adeò vt etiamnum hodie nemo inter Pontificios ad maiores, quos vocant, ordines, niſi certo indicato loco cui inſeruiat, promoueri debeat. Deinde, vt hoc non amplius vrgeamus, quū Epiſcopis iſtis iudicibus, vt ex prius ante citatis canonibus liquet, nihil prorſus decernere, niſi ex cōpresbyterorum ſententia & voluntate fas eſſet, nō iudicis, ſed Presbyterij totius hæc erat poteſtas aduerſus quóſcunque reos τῷ προεστῶτι indicatos, & in album reorum receptos: quod ipſum hodie tam diſtrictè in Presbyteriis ſiue Conſiſtoriis noſtris obſeruatur, vt qui præeſt, ne vocandi quidem quendam, niſi ex collegij ſententia ius habeat. Ex his autem omnibus conſtabit, vt ſpero, æquis omnibus lectoribus, cauſam nullam iuſtam eſſe cur vllius hæreſeos

præ-

præiudicio grauemur. Neque quum hoc facio, id facio in Patres, quod tu in nos hoc in loco aduerſum nos immerentes facis, *quorum*, inquis, *rationes ſunt adeò in Concilia & veteres Patres contumelioſæ, vt me earum pudeat.* At eſt potiùs profectò, Sarauia, cuius hîc te pudeat, quod omnibus veritatis amantibus diiudicandum relinquo.

IN CAPVT XIX.

In quo Sarauia ſententiam Hieronymi ſtudet refutare.

DESINE igitur Patres nobis hic obiicere, quaſi ab illis cum ratione diſſentire non liceat. Quid enim fuerit iniquius, quàm vt quod tibi licere vis in nobis accuſandis, id nobis in criminatione tua repellenda facere ſit nefas? Sed ecce mutatæ iam ſunt inter nos huius actionis partes. Nam tu nunc aduerſus Hieronymum vt Ærij hæretici patronum accuſationem inſtituis: ego verò defenſorem illius ago: ídque non ſine ſubſcriptore grauiſſimo, quem abs te in nos alibi productum teſtem, ego tibi ſi pati potes, iudicem feram. Audiamus ergo Hieronymum loquentem.

In Epiſtola ad Oceanum. *Apud veteres iidem Epiſcopi & Presbyteri fuerunt, quia illud dignitatis nomen eſt, hoc ætatis.* Idem ad Euagrium. *Apoſtolus perſpicuè docet eoſdem eſſe Presbyteros & Epiſcopos. Quæris auctoritatem? audi teſtimonium Philip.1.1. Paulus & Timotheus ſerui Chriſti Ieſu, omnibus ſanctis in Chriſto Ieſu qui ſunt Philippis, cũ Epiſcopis, & Diaconis. Vis & aliud exemplum? Idem ad vnius Eccleſiæ Epheſi Sacerdotes ita loquitur, Attendite vobis, & cuncto gregi, in quo vos poſuit Sp. Sanctus Epiſcopos, vt regatis Eccleſiam, &c.* Act.20. *Ac ne quis contentiosè in vna Eccleſia plures fuiſſe Epiſcopos contendat, audi alibi manifeſtiſsimè comprobari eundem eſſe Epiſcopum & Presbyterũ, Reliqui te, ait Tito, in Creta, vt conſtituas Presbyteros per ciuitates, ſi quis eſt ſine crimine. Oportet enim Epiſcopum ſine crimine eſſe* 1.Tim.4.2. Tim.1. *Petrus quoque, 1.Can.5, Preſbyteros precor, inquit, compresbyter, gregem regere & inſpicere, quod Græcis dicitur ſignificantius,* ἐπισκοποῦντες, *id eſt, ſuperintendentes, vnde tractum Epiſcopi nomen. Iohannes denique, Presbyter, ait, electæ dominæ, & Presbyter Caio chariſsimo, 2. & 3. Ioh. Quòd autem vnus pòſt electus eſt qui cæteris præponeretur, in ſchiſmatis factum eſt remedium, ne vnuſquiſque ad ſe Chriſtum trahens Eccleſiam rũperet. Nam & Alexandriæ à Marco Euangeliſta ad Heraclam vſque & Dionyſium Epiſcopos, Preſbyteri vnum ſemper ex ſe electum, in celſiore gradu collocatum Epiſcopum nominabant: quomodo ſi exerci-*

xercitus Imperatorem faciat. Quid enim facit, excepta ordinatione, Epiſcopus, quod Presbyter non faciat? & paulò poſt, Presbyter & Epiſcopus aliud ætatis, aliud dignitatis eſt nomen, vnde ad Titum & Timotheum de ordinatione Epiſcopi & Diaconi dicitur, de Presbyteri omnino reticetur, quia in Epiſcopo & Presbytero continetur.

Idem in Epiſtolam ad Titum. *Idem eſt Presbyter, qui & Epiſcopus, & antequàm Diaboli inſtructu ſtudia in religione fierent, & diceretur in populis, ego ſum Pauli, Apollo, Cephæ, 1. Cor. 1. 3. communi Presbyterorum conſilio Eccleſiæ gubernabantur. Poſtquam verò vnuſquiſque quos baptizauerat ſuos eſſe, non Chriſti, putabat: in toto orbe decretum eſt, vt vnus de Presbyteris electus cæteris ſuperponeretur, ad quem omnis cura Eccleſiæ pertineret, vt ſchiſmatum ſemina tollerentur. Putat aliquis noſtram eſſe non Scripturarum ſententiam, Epiſcopum & Presbyterum vnum eſſe, & aliud ætatis, aliud officij eſſe nomē. Philippi vna eſt Macedoniæ vrbs, & in vna certè ciuitate plures, vt nuncupantur, Epiſcopi eſſe non poterant: ſed quia eoſdem Epiſcopos & Presbyteros tunc appellabant, indifferenter de Epiſcopis quaſi de Presbyteris Philippenſibus loquutus eſt Paulus. Adhuc minùs ambiguè vnius idem ciuitatis Epheſi Presbyteros vocans, eoſdem poſtea (quod diligentius obſeruandum) Epiſcopos dixit: & ad Hebr. 13. æqualiter inter plures Eccleſiæ curam diuidit, Parete, inquiens, principibus. (præpoſitis ἡγεμόσι) veſtris, &c. Petrus*

item Presbyteros compresbyter obſecrat. Hæc, inquit, vt oſtenderemus apud veteres eoſdem fuiſſe Presbyteros, quos & Epiſcopos. Paulatim verò vt diſſenſionum plantaria euellerētur, ad vnum omnis ſolicitudo eſt delata. Vt ergo Presbyteri ſciunt ſe ex Eccleſiæ conſuetudine Epiſcopo ſibi præpoſito ſubiectos eſſe, ita Epiſcopi nouerint ſe conſuetudine magis, quàm Dominicæ diſpoſitionis veritate Presbyteris eſſe maiores, & in communi debere Eccleſiã regere, Moſem imitantes, qui quum in poteſtate haberet ſolus præeſſe populo Iſrael, ſeptuaginta elegit, quibuſcum populum iudicaret.

Et hæc quidem Hieronymus non vno tantùm loco, nec paucis, nec vt de re dubia, ſed ſæpius, & copioſè, perſpicuè, aſſeueranter, Epiſcopis & Presbyteris, vt vnã & eãdem appellationem, ſic vnam & eandem functionem tribuẽs. Huic autẽ aſſentiẽs Ambroſius ad Eph. 4. *Primi Presbyteri* (inquit) *appellabãtur Epiſcopi, vt recedente eo ſequens ei ſuccederet. Sed quia cœperunt ſequentes Presbyteri inueniri indigni ad primatus tenendos, immutata eſt ratio: proſpiciente Concilio, vt non ordo, ſed meritum crearet Epiſcopum, multorum Sacerdotum iudicio conſtitutum, ne indignus temere vſurparet, & eſſet multis ſcandalũ,* Idem 1. ad Tim. 3. *Paulus poſt Epiſcopum ordinem Diaconatus ſubiecit: Quare niſi quia Epiſcopi & Presbyteri vna ordinatio eſt? Vterque enim Sacerdos eſt: ſed Epiſcopus primus eſt: vt omnis Epiſcopus Presbyter ſit, nõ tamẽ omnis Presbyter ſit Epiſco-*

ſcopus. Hic enim eſt Epiſcopus qui inter Presbyteros primus eſt. Sed & Auguſtinus Epiſt.19 *ſecundum HONORIS vocabula*, inquit, *quæ iam ECCLESIÆ VSVS obtinuit Epiſcopatus Presbyterio maior eſt*: vnde Gratianus ex Iſidoro *Apud veteres*, inquit, *iidem Epiſcopi & Presbyteri fuerunt*. Et hæc quidem illi Hieronymo planè aſſentientes, quem nunc audiamus quàm firmis rationibus refutes.

Primùm, inquis, *quod hîc dicitur communi Presbyterorum cōſilio Eccleſias in principio fuiſſe gubernatas, non diffiteor. Fuit enim etiam tempus quando Eccleſiæ communi conſilio totius plebis regebantur, quæ poſtea nactæ Presbyteros, vt in Creta, illorum conſilio gubernatæ ſunt, ſub cura tamen & inſpectione Apoſtolorum & Euangeliſtarū. Sed hoc non arguit, creſcente quotidie numero Eccleſiarum, & in Eccleſiis multitudine Chriſtianorum, quin vt Diaconi poſt Apoſtolos, & poſt Diaconos Presbyteri, ſic poſt Presbyteros Apoſtoli eadem diuina inſtitutione, tandem crearint Epiſcopos, cuiuſmodi fuerunt Titus & Timotheus & plures alij.*

Agnoſco autem & ego, non vno momento ſed prout dedit Dominus, diſtinctas ſuis omnibus functionibus, quaſi partibus, Eccleſias fuiſſe. Sed quorſum hæc ad id de quo agit Hieronymus? & an iſta quæ profers ſatis inter ſe conſentiunt? Fateris enim Eccleſias fuiſſe in principio communi Presbyterorum conſilio gubernatas. Num confuſo & perturbato? ita

videlicet vt conferentibus inter ſe Preſbyteris de negotiis quæ incidebant, nullus eſſet qui cæteris præiret, ſententias rogaret, actionẽ denique totam à principio ad extremum moderatus, ex Preſbyterij communi ſentẽtia iudicaret? hoc quidem ego ne veriſimile quidem arbitror, Habuit ergo iam tum Presbyterium ſuum aliquem primum & προεστῶτα Preſbyterum: vt Preſbyterorum, ſic etiam Epiſcoporum manente communi appellatione. Aberras igitur à ſcopo, quum hoc dictum Hieronymi ad id tẽpus refers quo nullus Preſbyterio præfuerit, quod certè veriſimile non eſt vnquã cõtigiſſe. Agit præterea Hieronymus de Epiſcopis in Presbyterorum, id eſt, Paſtorum gubernatorum oppidatim conſtitutorum cœtu præſidentibus. Tu verò iſtud accipis de Euangeliſtis, quibus cõtendis Metropolitanos ſucceſſiſſe, quos tamen conſtat non Paſtoribus aut Presbyteris, ſed ſuarũ prouinciarũ Coëpiſcopis præfuiſſe. Denique quo ſenſu ſit accipiendum quod dicit Hieronymus Eccleſias initio fuiſſe communi Presbyterorum conſilio gubernatas, docet Ambroſius eo quem citaui loco, nempe ita vt vnus inter ipſos eſſet, non quidẽ certè gradu ſuperior, ſed ordinis & honoris dignitate primus, cui muneri ſinguli poſtea per vices ſuccederent. Quãtum verò tẽporis ſpatiũ eſſet iſti προεστασίᾳ præſcriptum, non deſcribit Ambroſius, de more iſto videlicet

qui

qui iam pridem eſſet abrogatus, reſtituēdo minimè laborás. Sed hebdomadicam hanc ἐφημερίαν fuiſſe probabile eſt, qualis fuit illa Aaronica, vt conſtat ex 2. Chron. 23. verſ. 4. & 8. & ex Maymone, Heb. cap. 4. Non eſt igitur eo demū tempore, de quo Hieronymus loquitur, vt tu putas, conſtitutus quiſpiam, qui Preſbyterio præeſſet: verùm loco ſucceſſionis illius per vices cœpit vnus ex Preſbyteris ad hunc ordinis primatum à reliquo Presbyterorum cœtu deligi: is videlicet qui maximè ad hoc idoneus videretur: & ita factum vt Epiſcopi nomen antea preſbyteris omnibus commune, ídque ouium quas regebant reſpectu, ad hunc προεστῶτα propriè ſignificandum, & quidem ſuorum compreſbyterorum reſpectu, ſit tranſlatum. *Atenim*, fortaſſis inquies, *iſta mutatio cur non æquè Dominicæ diſpoſitioni, atque prior ille per vices ordo tribuetur?* Certè, ſi ab ipſis Apoſtolis eſſet profecta, non vererer illam, vt cæteras Apoſtolicas ordinationes, diuinæ in ſolidum diſpoſitioni tribuere. Neq; propterea Deus mutabilis videri poſſet, non modò quia non quicquid Dominus conſtituit, ea conditione diſpoſuit vt perpetuum eſſet: verùm etiam quoniam aliud eſt ordinis modum, qui ad circunſtantias temporum, locorum, & perſonarum accommodandus eſt, mutare, quàm ordinem ipſum tollere, in Eccleſia ad fines vſque ſeculorum retinendum. Sed quum Hiero-

nymus & Ambroſius, ác etiam Auguſtinus, grauiſſimi teſtes, ipſique adeò Niceni Patres, ſi ab Apoſtolis iſta mutatio eſſet profecta, ſiue lege ſcripta (quid ſit autem de illis Apoſtolicis vocatis canonibus ſtatuendum, alibi dixi) ſiue per vocem tradita, minimè iſtud diſſimulaturi, antiquæ tantùm conſuetudini & vſui Eccleſiæ, & quidem à Dominica diſpoſitione diſtincto, iſtud tribuant: indignari non debes, Sarauia, ſi potius illorum perſpicuis & toties repetitis teſtimoniis, quàm infirmiſſimis & nullius certè ponderis coniecturis fidē tuis habens, priorem quidem ordinem, vt qui initio, ac proinde Apoſtolis ipſis auctoribus, vel ſaltem approbatoribus viguerit, Diuinum: poſteriorem verò Humanum, non ſimpliciter tamen, ſed comparatè, nulla cum Patrum & tot Eccleſiarum iniuria appellaui. Vt meliùs autem liqueat iuſtæ-ne fuerint & ſatis magni momenti ad hanc προστασίας nouationem inſtituendam rationes, agedum illas ſigillatim diſpiciamus, & quæ tu viciſſim illis opponas, expendamus.

Cauſatur ergo Hieronymus *fuiſſe tandem ſchiſmatis vitandi cauſa in orbe toto decretum, vt vnus ex Presbyteris electus cæteris ſuperponeretur ad quem omnis Eccleſiæ cura pertineret, ne ſtudia in religione fierent, & diceretur in populis, Ego ſum Pauli, Cephæ, Apollo*, &c. Et certè verū eſt multitudinem, etiam non admodum numeroſam,

facil-

facillimè nimium ſæpe in partes diſſilire conſueuiſſe, niſi vinculo quodam quaſi in vnum corpus coaleſcat. Sed quum, vt antea ex Ambroſio didicimus, non deeſſet ordo inter Preſbyteros, cuius alioqui gubernatio vix ad momentum conſtitiſſet: & Apoſtolus quoque, ſi tali demum remedio ad compeſcendum Corinthiorum ſchiſma opus fuiſſet, iſtud minimè fuerit diſſimulaturus: poſſet videri profectò Hieronymus argumento non ſatis firmo niti. Dicamus ergo primatum illum ordinis per mutuæ ſucceſſionis vices, ipſa tandem experientia compertum fuiſſe non ſatis virium nec ad ambitioſos Paſtores, nec ad auditores alios quidem vanos, alios verò adulatorio ſpiritu præditos compeſcendos habuiſſe: communicata videlicet ſingulis Paſtoribus per vices huius primatus dignitate. Itaque quod ſingulis ſecundum vices commune fuerat, poſtea viſum fuit ad vnum, & eum quidem totius Presbyterij iudicio delectum transferre: quod certè reprehendi nec poteſt, nec debet: quum præſertim vetuſtus hic mos primum presbyterum deligendi, in Alexandrina celeberrima Eccleſia, eôdem teſte Hieronymo, iam inde à Marco Euangeliſta eſſet obſeruatus.

Alteram cauſam affert Ambroſius, longè maximi momenti, nempe quòd Primatu ſic ad ſingulos per vices perueniente, ſingulis Paſtoribus non ſemper ad hanc gubernationem

ſuſcipiendam idoneis compertis, ita fieret vt indigni interdum præeſſent, quæ res tum Preſbyterij contemptum ſecum trahebat, tum aditum factionibus aperiebat: Idcirco placuiſſe communi conſenſu, quod antè dixi, nempe vt vnus quiſpiam & quidem legitimè delectus, Presbyterio ſiue Eccleſiæ Senatui præeſſet.

Abſit autem vt hunc ordinem, etſi Apoſtolica & merè diuina diſpoſitione non conſtitutum, tamen vt temerè aut ſuperbè inuectum reprehendam: cuius potiùs magnũ vſum fuiſſe quandiu boni & ſancti Epiſcopi Eccleſiis præfuerunt, quis inficiari poſſit? Fruantur igitur illo qui volent & poterunt: mihi tamen quamuis inter Eccleſiæ Dei per ipſius miſericordiã miniſtrantes longè minimo, religio fuerit quid hîc requiram non explicare, poſtquam cæteras tuas aduerſus Hieronymi ſententiam obiectiones expendero.

Pergis igitur & ſic colligis. *Illa ſchiſmata ſub Apoſtolis nata ſunt. Ergo tunc incepit illa conſuetudo: & ipſi Apoſtoli, ſchiſmatis iſtius vitandi cauſa, tum Dominicam diſpoſitionem mutarunt. At hoc eſt dictu perabſurdum, Apoſtolorum fuiſſe melius noſſe quàm Dominum quid præcauendis ſchiſmatibus vtile & neceſſarium eſſet, & ob vnius Eccleſiæ peccatum inſtitutionem Domini mutare.* Reſpondeo plurima hic rurſum Hieronymo contra mentem ipſius impingi. Nec enim ille profert Corinthiaci ſchiſmatis exemplũ, qua-

ſi

ſi huius mutationis cauſa extiterit, aut iam tum conſuetudo iſta cœperit. Abſit enim vt tam leues Apoſtolos fuiſſe cenſeamus, vt hac vna cauſa commoti,priſtinum ordinem mutarint. Deinde conſuetudinis ipſum nomen arguit non ſtatim, ſed aliquo vſu, & non parua experientia, nouum ordinis modum fuiſſe introductum. Abſit etiam vt Hieronymus ita fuerit imprudens, vt ſi hoc ſcripſiſſet non animaduerterit fore, vt à ſuis æmulis, ipſo Apoſtolo iudice, refelleretur. Is enim hac ipſa de re Corinthiis ſcribens, nullã prorſus iſtius remedij mentionẽ facit. Profert igitur Hieronymus hoc exemplũ,non quaſi inde hæc mutatio cœperit, ſed quòd Corinthiorum factũ aliis iam multis populis ſequutis,res ipſa nouo remedio indigere neceſſariò videretur:ideóque nõ ſcripſit, ET DICERETVR CORINTHI, ſed, ET DICERETVR IN POPVLIS. *Atenim,* inquis, *id dici non ſatis fuit, ſed ex hiſtoriis demonſtrandum fuit.* Tibi videlicet & tui ſimilibus. At cui notior eſſe temporum illorum ætatem Apoſtolorum ſequutorum hiſtoria potuit, quàm Hieronymo? & quis illũ in ea quidẽ re vel deceptũ fuiſſe, vel impudenter falſum dicere voluiſſe meritò ſuſpicetur? Sed præterea, licèt illorum temporum hiſtoriam nõ habeamus, niſi multis fabuloſis narrationibus prophanatam, quis merito exiſtimarit Satanam tot potuiſſe ſuperſtitibus etiam Apoſtolis, hæreſes ſerere,

διχοςασίας verò, poſt illorum præſertim tempora,& frigeſcente paulatim Dei zelo, excitare non potuiſſe?

Quæris poſtea, in errore quē modò refutaui perſeuerās, vnde nouerit Hieronymus Corinthiorū Eccleſiā presbyteros ante illa nata ſchiſmata habuiſſe. At ego quæro ex te,quā tandem Eccleſiā exiſtimandū ſit Presbyteris,ſiue Paſtoribus & gubernatoribus extra prima ipſarū initia,carere diu potuiſſe,nedū vt Apoſtolus, qui ſeſquiannū illic ſubſtitit, & Apollos eū ſequutus, eā Eccleſiā Presbyterio primo quoque tēpore nō inſtruxerint.Quęro etiā,quinā illi ſint, quos iubeat cōgregari ad inceſtuoſū Satanę tradendū,& vetus fermentū Eccleſiaſtico iudicio repurgandū, ſi non hoc ipſum fuit presbyteriū,quod τοὺς πλείονας appellat altera Epiſt.2.6.

Præterea, inquis, *ſi quicquid initio factum non eſt, dominicæ diſpoſitionis non eſt, certè de Diaconatu idem erit ſtatuendum.* Quorſum autem iſtud? Nec enim de Presbyterij ſiue Presbyteratus functione agit Hieronymus, ſed de nouo ordine in illius adminiſtratione cōſtituto. Cur autem iſte poſterior modus non ſit ſimpliciter Apoſtolicus,res ipſa clamat.

Sed, inquis, *non legimus Corinthiacæ Eccleſiæ Presbyteros præbuiſſe ſchiſmatis cauſam, ſed à plebe captam occaſionē ex ſuis Doctoribus arreptam, à quibus aut inſtituti fuerant in fide, aut baptizati.* Et rurſum iſta quorſum comminiſceris? Nec enim

enim,vt anteà dixi, Hieronymus hoc Eccleſiæ Corinthiacæ ſchiſmate nititur. Et cui perſuaſeris ſchiſmatis iſtius conſcios non fuiſſe Paſtores, de quibus auditores iſti ſuperbiebant? quibus certè ſi factiones iſtæ diſplicuiſſent, facilè fuiſſet huic malo, etiam non conſulto Paulo, mederi.

Item, non erant, inquis, *Corinthi præſentes ij de quibus factioſi iſti gloriabantur, nempe ipſe Paulus, Cephas, Apollos: ac proinde non fuerunt ad vitandum ſchiſma Presbyteri, qui ſchiſmatis occaſionem non præbuerant, in ordinem ſub vno Epiſcopo cogendi.* Hic verò facis, Sarauia, vt penè credam vſque adeò te feſtinaſſe, quum hæc ſcriberes, vt ipſam Pauli epiſtolam non inſpexeris. Inueniſſes enim factioſos iſtos neque de Paulo, neque de Cepha, neque de Apollo fuiſſe gloriatos, ſed Paulum ſapientiſſimè, ne malum cui mederi volebat, exacerbaret, hæc nomina ſubſtituiſſe, & ad ſe & Apollo, mutatis perſonis μετασχηματίσαι, vt ipſemet ſignificat, 1. Cor. 4. 6. mira certè & rariſſima modeſtia, diſſimulatis eorum Paſtorum & Doctorum nominibus: qui niſi in culpa huius diſſidij fuiſſent, Paulus hoc factum reprehendens, non ad ipſos Doctores, ſed ad auditores illorum potiùs ſuas reprehenſiones accommodaſſet.

Inſuper, quando, inquis, *& à quibus potuit decretum illud fieri, & tanto conſenſu in toto orbe recipi?* Reſpondeo Hieronymi verba non poſ-

ſe, quin ipſi fiat iniuria, de ſcripto aliquo decreto, quod vel ab Apoſtolis, vel ab aliis emanarit intelligi. Id enim, ſi ita eſſet, ſola conſuetudine factum fuiſſe minimè diceret. Decretum ergo in toto orbe hîc fuiſſe dicit quod Eccleſiis tandem omnibus communi conſenſu viſum eſt, aliis aliarum conſuetudinem ſequutis. Nec aliter Conſilij vocabulum apud Ambroſium eo quem citaui loco accipiendum eſt.

Sed Paulum, inquis, *dominicam inſtitutionem mutaſſe, & vt id voluiſſet, potuiſſe, non eſt probabile. Cæteri verò Apoſtoli per varias gentes diſperſi, quid ageretur Corinthi ignorabant, vt decreto Pauli addidiſſe ſuum calculum credatur. Et vt demus ſchiſma illud Corinthiacum ad eorum perueniſſe notitiam, & aliquo miraculo ſimul ad hoc decretum faciendum conueniſſe, nunquam tamen in dominicæ inſtitutionis mutationem conſenſiſſent.* Ego verò paulò antè oſtendi fruſtrà hæc abs te opponi Hieronymo, vt cui nunquam venerit in mentem quæ tu illi tribuis de hac mutatione à Paulo, vel ab aliis Apoſtolis decreta. Quod autem mutationem hanc negas ab Apoſtolis, vel poſt Apoſtolorum tempora fieri ſine grauiſſimo peccato potuiſſe, falſo abs te poſito principio nititur: nempe quòd perpetuum & inuariabile ſit quicquid Dominus inſtituit. Nam Deus quidem ipſe nunquam mutatur, ſed quum de iis agitur, quæ mutabilia eſſe voluit, tantum abeſt, vt quum ea mutantur, pro-

pterea videri poſſit ipſe mutatus, aut contra ipſius voluntatem aliquid factum, vt è contrario niſi mutarentur quæ mutari voluit, mutabilis ipſe fuiſſe meritò videretur. Sic abrogatis legis vmbris ſucceſſit Euangelij veritas, & Leuitici Sacerdotij loco ſucceſſit æternum æterni noſtri vnius Chriſti Sacerdotium. Sic, vt ad noſtra propius accedamus, quod fuit functionis Apoſtolorum, & Euangeliſtarum propriũ & peculiare, Apoſtolica videlicet auctoritas, cũ extraordinariis omnibus facultatibus ad Eccleſiarum legitimam conſtitutionem neceſſariis, Apoſtolis & Euangeliſtis munere ſibi demandato ſumma cum fide & diligentia perfunctis, deſiit, vt paulò antè demonſtraui. Sic, Euangelio ſatis ſupérque miraculis confirmato, ceſſarunt illa tam varia miraculorum χαρίσματα. Sic, quod in Synodo Hieroſolymitana conſtitutum fuit tolerandæ ad tempus Iudæorum infirmitatis cauſa, irritum factum eſt, poſtquam apparuit Iudæos non ſimplici ignorantia aut infirmitate, ſed obſtinatiſſima peruicacia Euangelio reluctari. Sic Agapæ, fraternitatis colendæ cauſa, ab Apoſtolis inſtitutæ & diligenter maximóque cum fructu obſeruatæ, quum iis abuti Corinthij cœpiſſent, auctore Paulo ibi deſierunt, aliis Eccleſiis non ſtatim ſed ſenſim, & prout rès tulit, Corinthiorum exemplum ſequutis. Non eſt igitur hæc tua collectio neceſſaria, peccaſſe videri Apo-

ſtolos, aut Patres illorum tempora ſequutos ſi in aliquam diuinæ inſtitutionis mutationem, quam commemorat Hieronymus, dicantur conſenſiſſe. Et hoc quidem video fuiſſe aliquatenus abs te poſtea animaduerſum quum iſta præcedentibus ſubiiceres, hoc dilemmate in nos contorto.

Decretum, inquis, *quod commemorat Hieronymus, aut contra Domini inſtitutionem factum eſt, & dicendum Patres omnes & Concilia errauiſſe: aut factum fuiſſe oportet de re ἀδιαφόρῳ, quæ fuerit in eorum poteſtate à quibus emanarit. Et qui ſumus nos qui decretum, cui totus Chriſtianus orbis paruit, contemnere audeamus*? Sed obtuſius eſt profecto huius tui dilemmatis vtrumque cornu, quàm vt veritas ita poſſit vel leuiſſimè vulnerari. Prioris enim illius vanum impetum abundè retudimus. Ad poſterius autem quod attinet, profectò eorum, quæ à Græcis ἀδιάφορα, à noſtris Theologis Latinè indifferentia vocantur, abuteris, & definitione & vſu. Sunt enim indifferentia in hoc argumento, non quæ ſimpliciter tollere vel abrogare, facere vel non facere ſalua conſcientia liceat: ſed in quibus per ſe & ex ſui natura æſtimatis, poſitum non ſit regnum Dei, ſicut de eſca & potu loquitur Apoſtolus: oſtendens tamen minimè propterea licere indifferenter quibuſuis veſci aut non veſci, & quiduis bibere aut non bibere, quoniam indifferens illa rei natura vinculo chari-

tatis in proximum adſtringatur & frænetur oportet. Quòd ſi charitas tantùm in rebus per ſe indifferentibus valet, quantò magis expreſſum Dei mãdatum efficiet vt quod per ſe & in ſeſe indifferẽs eſt, tamen tã ſit nobis illicitũ, quàm quod per ſe impiũ ſcelus eſt? Sic mutare quidquam, aut detrahere, aut adiicere in diuino externo cultu diuinitus præſcripto, & rectè intellecto (ſicut docet Phariſæos Chriſtus de Sabathi violatione) tam fuit nefas, quàm hominem occidere. Sic immundis veſci munda conſcientia non licuit, vt Daniel & ipſius ſocij exemplo ſuo demonſtrarunt, & ſeptem illi vnà cum ſua matre celebratiſſimi martyres, Antiochi tempore, inuicta ſua conſtantia ſunt teſtati. Illis autem legalibus mandatis, non aliqua hominum, ſed ipſius Chriſti aduentu & auctoritate abrogatis, laxatum quidem fuit legis vinculum, ſed (manente altero illo charitatis in proximum non ceremoniali, ſed morali præcepto) non quidem propter conſcientiam fuerunt immundi vlli cibi, vt antea, ſed quatenus illis vti, niſi violata charitate, quiſpiam nõ potuit. Tandem denique Iudæis ſeſe præbentibus illa charitate indignos, aucta eſt immundis cibis veſcendi libertas. Sic quoque circunciſio, ſtante illius Lege, neceſſaria fuit hactenus vt qui ſciens illam contempſiſſet, in Dei fœdere non comprehenderetur, quamuis alioqui in præputij abſciſione per ſe conſiderata nũquam

poſitum fuerit Dei regnum. Illæ verò per Baptiſmum diuinitus abrogata, ſicut diuinitus fuerat inſtituta, manſit tamen, quod ad charitatis in Iudæos infirmos vinculum, non temerè omittenda, teſte Paulo Timotheum circoncidente: & in omnibus iſtis ad quæuis ſeſe non aliter tamen, quàm ex lege charitatis demittente, vt infirmos lucrifaceret. Ceſſante verò illa charitate, idem Apoſtolus Titum minimè voluit circuncidere: & Galatis ſcribens, ſi circuncidamini, inquit, Chriſtus vobis nihil prodeſt. Quorſum autem iſta tam multis? vt te oſtendam de prioris illius diuinę diſpoſitionis mutatione diſſerentem aduerſus Hieronymum, intempeſtiuè de rebus indifferentibus loqui, inter quas nec ordo iſte de quo agimus, nec ipſe huius ordinis modus recenſeri debuerunt. Obſeruandus enim fuit neceſſariò, ipſe quidem ordo ad finem vſque ſeculorum inſtitutus, eius autem ordinis modus, quandiu Deus hunc quoque ſtare voluit. Itaque quum aliquid hìc mutatum fuit, ſciendum eſt mutationem iſtam in reipſa, ideſt, in ipſo ordine, neque factam eſſe neque fieri debuiſſe: ſed tãtùm in ordinis modo, qui fuit, vt diximus, mutabilis, perpetuo nihilominus & inuiolato ordine ipſo permanente. Satíſne verò rectè an ſecus facta ſit iſta in ordinis modo mutatio, poſtea videbimus. Debuiſti igitur, non de rebus indifferentibus hoc loco diſputare, ſed Eſſentialem

&

& perpetuum, id eſt rem ipſam, ſiue id in quo res ipſa poſita eſt, ſiue, vt in ſcholis loquuntur, τὸ τί ἦν εἶναι, ab accidentali, & mutabili, id eſt, ab eo quod non eſt res ipſa, ſed rei tantùm adhæret, & ita quidem, vt eo in aliud commutato vel ſublato, res ipſa tamen permaneat, diſcernere. Eſſentiale fuit in eo de quo hîc agimus, quòd ex Dei ordinatione perpetua neceſſe fuit, eſt, & erit, vt in Presbyterio quiſpiam & loco & dignitate primus, actioni gubernandæ præſit, cum eo quod ipſi diuinitus attributum eſt iure. Accidentale autem fuit, quòd Presbyteri in hac προστασίᾳ alij aliis per vices initiò ſuccedebant: qui προστασίας modus paulatim poſtea viſus eſt ita mutandus, vt vnus quiſpiam iudicio cæterorum compreſbyterorum delectus, Presbyterio προεστὼς eſſet & permaneret. Nec tamen id niſi iuſtis & neceſſariis de cauſis fieri debuit, quales eſſe viſæ ſunt duæ illæ, vna quidem ab Hieronymo, altera verò ab Ambroſio commemoratæ. Sic ipſo per Apoſtolos auctore Deo ordinata eſt Diaconatus functio perpetuò & inuiolabiliter in Eccleſiis ſeruanda. Nec temerè, ſed eodẽ Spiritu præeũte, delecti in Eccleſia Hieroſolymitana fuerũt ſeptẽ, nõ plures nec pauciores: idq; aduocata diſcipulorũ multitudine, & cõmunibus totius illius cœtus ſuffragiis ſimul & eodẽ tẽpore collectis. Fuerũt igitur hæc omnia diuinæ diſpoſitionis, nõ tamen pariter. Fuit enim in hoc negotio eſſen-

tialis & nunquam abroganda in Eccleſia Dei Diaconatus conſtitutio: numerus autem ſeptenarius non item: vtpote ad Eccleſiæ Hieroſolymitanæ circunſtantiam ſpeciatim accommodatus: quod mirum eſt ab iis non fuiſſe animaduerſum qui prorſus ineptè poſtea ſtatuerunt ſeptem Diaconos eſſe in qualibet vrbe conſtituendos. Fuit quoque eſſentialis huius tunc primum in Eccleſia conſtituendæ functionis modus, nempe electio: ſed quòd tota multitudo ſimul fuit conuocata, & ſuffragium tulit, nec eſſentiale, nec perpetuum fuit, quàuis ne hoc quidem temerè fuit mutandum. Aliud enim eſt electionis mandatum, quod immotum non tantùm in Diaconis, ſed etiam in ſacris functionibus omnibus ſeruare oportuit: aliud electionis modus, in quo & illud eſſentiale fuit & immutabile, vt nihil Eccleſiæ nolenti & reluctanti obtrudatur: ſed quòd initio ſimul aduocata fuit tota Eccleſia, & ſimul ſuffragia ſumpta, accidentale fuit: nempe quòd tunc primùm Diaconatus in Eccleſia conſtitueretur, cuius rei cauſam expediebat ſimul & ſemel ab omnibus intelligi: & quòd alioqui murmur illud Græcorum aduerſus Hebræos vix potuiſſet alia ratione compeſci. Poſtea verò, docente experientia confuſioni & ambitioni, creſcente multitudine, hinc exortæ, occurrendum eſſe: prudenter in Synodo Laodicena, prouinciali quidem illa, ſed à ſexta Synodo

nodo Oecumenica approbata, cautum fuit, canone 13. ne ad ſacrum miniſterium deligendorum electio turbis ſiue populis concedatur, minimè id quidem quaſi electionum ſacrarum conſciam & approbatricem eſſe non oporteat Eccleſiam totam: ſed quòd ea in re ſit modus adhibendus, id eſt, vt quod priùs ſimul fiebat, diſtinctè fiat: prærogatiua quidem Paſtorum conſeſſui tributa, ſecundo verò loco piorum Magiſtratuum cognitioni, ex vero conſenſu aut diſſenſu præeunte, ac demum plebe de re tota palàm certiorata, &, ſi quam habet diſſentiendi rationem, poteſtate cauſas illas legitimè explicandi facta: quem ordinem, Dei beneficio, religioſè ſimul & prudenter adhuc in hac ciuitate obſeruatum, quum Democraticus quidam fanaticus Morelius Pariſienſis auſus eſſet voce & ſcriptis reprehēdere, meritò fuit ipſius ſcriptum & in hac Eccleſia & in Gallia plurimis Synodis damnatum. Sic in Eccleſiaſtica tota gubernatione eſſentiales ſunt quatuor illæ functiones diuinitus ad finem vſque ſeculorum ordinatæ: & ſuis finibus circunſcriptæ tum propriis & vnicuique illarum peculiaribus, tum illis tribus, ex quibus Preſbyterium componitur, communibus. Accidentalia verò ſunt quæ, quanuis non temerè nec leuiter, tamē iuſtis de cauſis ad circunſtantias diuerſas temporū, locorum, & perſonarū ſunt accommodanda. Et hæc quidem in hoc argumento etſi

paulò diffuſiùs, tamen non abs re dicta ſunto.

Vt ad ſpeciem autem nobis propoſitam reuertar, non miror ſanè nihil hìc ſatis appoſitè abs te dici, quum ex Ambroſio, licet abs te alibi citato, non animaduerteris, quæ fuerit prima illa & antiquiſſima diuinæ inſtitutionis in Presbyterio προστασία, quam tu perpetuò imperioſam facis: ac proinde quid in ea fuerit, ex illa quam Hieronymus tradit conſuetudine, immutatum. Fuit igitur illa mutatio in duabus rebus poſita, primùm videlicet in eo quòd ſucceſſio per vices ad exemplum Aaronici Sacerdotij diuinitus inſtituta, in electionem fuit commutata. Deinde quòd hæc προστασία ſingulis antea per vices communis, facta eſt vni illi legitimè delecto propria, & quidem perpetua, niſi videlicet vel morte, vel iuſtam aliam ob cauſam primus hic locus vacaret. Neque in iſtis quicquam eſt quod reprehendi poſſit, habita cauſarum huius mutationis ratione, quas Hieronymus & Ambroſius expreſſerunt. Sed hæc Hieronymi verba, *vt vnus de Presbyteris electis cæteris SVPERPONERETVR ad quem OMNIS cura Eccleſiæ pertineret.* Et quod ait, *Presbyteros quidem Epiſcopo ſibi propoſito ſubiectos, Epiſcopos verò Preſbyteris eſſe maiores ex iſta Eccleſiæ conſuetudine,* ſunt moderata expoſitione lenienda, id eſt, ad honoris primi loci dignitatem & regendæ actionis auctoritatem, non autem ad vllum imperij

perij in ſuos compresbyteros gradum referenda: qua loquutione vtens Synodus Sardicenſis in epiſtola à Theodoreto citata libro hiſtoriæ Eccleſiaſticæ 2. c. 8. Patrem appellat Filio maiorem, quoniam ipſum nomen Patris maius eſt quàm Filij: non quòd vlla ſit inter perſonas imparitas, quum vna ſit eſſentiæ identitas. Niſi enim ſic illa Hieronymi verba accipiantur, ſat ſit mihi dicere nulla cum Patrũ iniuria, paulatim ſic, quanuis iis nihil minus cogitantibus, illi gradui Epiſcopali aditum humanitus apertum, per quem mox ingreſſa ambitio, gradum iſtum, initio quidem in oligarchiam, ac tandem in horrendam illam Antichriſtianam tyrãnidem Oecumenicam euexit: haud ſatis ſcio an vnquam abolendam, niſi ſemel ſublatis quibus eo aſcendit gradibus, in ordinem diuinæ inſtitutionis redigatur. Et huic malo apparet Hieronymum mederi voluiſſe, vt qui mox doceat Epiſcopos nõ diuina ordinatione, ſed conſuetudine quadam ſenſim obtinente eò euectos, nõ vt ſoli, id eſt, arbitrio ſuo dominentur: ſed vt in communi Eccleſiam gubernent. Et hanc fuiſſe Patrum mentem liquet ex canonum ſuprà, id eſt, cap. 20. huius tractationis citatorum contextu Apoſtolico videlicet, vt nonnulli contendunt, 33. Niceno 6. Antiocheno 9. de Metropolitanorum inter ſuos coepiſcopos dignitate. Quis enim putet Epiſcopo in ſuos compresbyteros plus

tributum auctoritatis quàm Metropolitanis in ſuos coëpiſcopos? qua de re mox alius erat dicendi locus. Sed quam non potuerit iſtius vinculis adſtringi ἀχαλίνωτος ambitio, experientia triſtiſſima ſtatim oſtẽdit: ore mox Preſbyteris, ſi præſens erat Dominus Epiſcopus, occluſo, quod acerrimè ad Nepotianum idem Hieronymus reprehẽdit: & Presbyteris aliis in hiſtriones ſacrificos mutatis, aliis nempe illis κυβερνήταις ſic conſuetudine peſſima, (quod expreſſè quoq; deplorat Ambroſius,) abolitis, vt nullus nũc ſit pudor negare illis nunquã fuiſſe in Eccleſia locum: Epiſcopis denique non iam ſimpliciter ſupra cõpreſbyteros & ſupra Chorepiſcopos, ſed etiã in ipſam fidẽ dominationẽ nactis, nec iſta in miſeras conſcientias tyrannide cõtentis, ſed aulicis magnatibus factis, donec ipſa quoque Cæſarum & regum ſceptra ſibi, honorandi ſacri ſcilicet miniſterij obtentu, ſubiecerũt. Neque verò quum hoc dico, huius tyrannidis Epiſcopos veram Chriſti religionem profitentes & docentes inſimulo (abiit à me tam impudẽs arrogantia) & qui in hoc humano gradu ita ſe gerunt vt eo ad ædificationem ouium ſibi commiſſarum vtantur: quos tamen precari per ſacrum Dei nomen audeo, vt totam Eccleſiæ ſanctam ſuam libertatem reſtituendam potius procurent, quàm iſtam potentiam ad poſteros tranſmittendam: hanc ipſorum moderationem & æquitatem minimè

forſi-

forſitan ſequuturos.

Cæterùm ponamus ſchiſmatum paſſim gliſcentium neceſſitatem de qua Hieronymus agit, & Preſbyterij, propter quoſdam indignos, de quibus agit Ambroſius, contemptum, iuſtã ac neceſſariam cauſam patribus præbuiſſe ampliandæ primi Presbyteri, qui poſtea Epiſcopus ἀντονομαστικῶς dici cœpit, auctoritatis. Nũc autem poſtquàm Epiſcopalis non tantum oligarchia, verùm etiam tyrannis (Epiſcopos excipio iſta verbo & re abominantes) diuina humanáque iura funditus ſubuertit: & neque Magiſtratui ſua iura, nec Eccleſiæ præter inane & caſſum nomen quidquam reliquit, quãto maior neceſſitas à Magiſtratibus & piis omnibus Eccleſiæ Chriſtianæ miniſtris flagitat, vt Epiſcopatus in ordinem diuinæ inſtitutioni, & Apoſtolicis optimis illis temporibus conſentaneum redigatur? & rectè ſemel Eccleſia, prout ferent temporum, locorum, & perſonarum circunſtantiæ, ſacris functionibus omnibus reſtitutis, ſtatis legitimis Synodis, quæ ſunt certum aduerſus omnem ἀταξίαν remedium, regatur? Iſtud verò, tu Domine Deus noſter Ieſu Chriſte vnicum Eccleſiæ tuæ caput, pro immenſa miſericordia tua, nobis concede. Amen.

Cæterùm quod aduerſus Hieronymum prætereа obiicis ex Apocalypſi, nempe *quòd ætate Iohannis Apoſtoli ſeptem Aſiæ Eccleſiæ ſeptem ha-*

buerint Epiſcopos diuina non humana ordinatione ſibi præfectos, Apoſtolo ſingulos illos ſingularum Eccleſiarum Angelos minimè compellaturo, & culpam malè obitæ functionis minimè illis attributuro, niſi eminentior fuiſſet eorum in Eccleſiæ regimine auctoritas:hoc,inquam,quorſum aduerſus Hieronymum & nos torques?Nec enim ille,quum diceret Eccleſias initiò fuiſſe communi Preſbyterorum conſilio gubernatas, ita deſipuiſſe exiſtimandus eſt, vt ſomniaret neminem ex Presbyteris illi cœtui præfuiſſe. Nam contrà qualis ille tum eſſet ordo, & cur ſit mutatus expreſſit Ambroſius. Nobis autem iniuriam certè facis, quum nos exiſtimas omnem vnius Epiſcopen, id eſt,inſpectionem & curam, in, vel etiam ſupra ſuos compreſbyteros abolendam cenſere: modò tu quidem iſtud SVPRA, vltra τὰ πρεσβεῖα, & τὸ τῇ τιμῇ προηγεῖσθαι non extendas.

Supereſt denique teſtimonium ex beatæ memoriæ fratris D. Hieronymi Zanchij, non certè confeſſione, ſed ipſius in ſuam confeſſionẽ obſeruationibus, quod aduerſus Hieronymũ obiicis, & tamen contra nos non facit. Dicit enim ille ſe improbare non poſſe, *quæ à piis Patribus, in nomine Domini congregatis, communi omnium conſenſu, citra vllam ſacrarum literarum contradictionem, definita & recepta fuerunt, tanquam & ipſa (quanquam haud eiuſdem cum ſacris literis auctoritatis) à Sp. Sancto ſint*:inter quæ ordines

dines recenſet *communi totius Chriſtianæ Eccleſiæ conſenſu, pro ædificatione Eccleſiarum, inſtitutos.* Hæc ille, à quo minimè certè diſſentimus, quũ Epiſcopatum illum merè diuinum & Apoſtolicum ab humano (quod tu ferre non potes) non quaſi ſint illa inter ſe & per ſe repugnantia, ſed tantùm vt diuerſa & imparis auctoritatis diſcernamus: & Satanicum illum Pſeudepiſcopatum, in quem humanus ille degenerauit, deteſtemur. Apertiùs tamẽ, fateor, quàm Zãchius loquimur, quum fœdum illum riuũ ex humano Epiſcopatu paulatim corrupto deductum, vix aliter penitus areſieri poſſe ingenuè dicimus, quàm ſemel obſtructo gradus illius Epiſcopalis fonte: vix minùs ambitioſis nonnullis futuris qui ordinabuntur, quàm qui ſunt ſuperioribus ſeculis ordinati. Et, vt meliùs noris quid ipſi Zanchio, cui certè pietatis & eruditionis teſtimoniũ meritò tribuis, magis ſit hac in re probatum: ecce tibi ipſius verba ex eadem illa confeſſione deprompta, cuius auctoritati ſi tantum tribuendum cẽſes vt ipſo etiam nitaris, ecce illum tibi iudicem fero.

Ex capite confeſsionis 25. art. 7.

Videmus in ſacris literis inſtitutos fuiſſe à Domino tres imprimis Miniſtrorum Eccleſiaſticorum ordines: quorum primus in iis potiſsimum verſatur quæ ad fidem in Chriſtum excitan-

dam & fouendam pertinent: quales ſunt Doctores Paſtoréſque qui adminiſtrant verbum & Sacramenta in cœtu fidelium: alter in iis quæ peculiariter ad pœnitentiam in fratribus excitandam inſtituta ſunt, quales ſunt Presbyteri Cenſores morum, qui curam diſciplinæ ſuſcipiunt, atque vt quiſque Chriſtianè & ſanctè viuat, ad gloriam Dei, & ad Eccleſiæ ædificationem, quanta poſſunt diligentia, curant: de quibus tum alibi Apoſtolus, tum maximè ad Timotheum: ſic locum illum explicante Ambroſio, & optimis quibuſque interpretibus. Tertius verò ea præcipuè tractat, quæ charitatis propria eſſe videntur, vt curam pauperum ſuſcipere, & ægrotorum, quales ſunt Diaconi de quibus Act. 6. & alibi ſæpe apud Paulum.

Ex cap. 9.

PLures miniſtrorum verbi ordines, à Chriſto in Eccleſia inſtitutos non agnoſcimus, quàm quos Apoſtolus in Epiſtola ad Epheſios expreſsit: Apoſtolos, Prophetas, Euangeliſtas, Paſtores, Doctores quorum tres priores nullis certis locis addictos eſſe voluit, ſed modò hic, modò illic, aut Eccleſias ſibi colligere & plantare, quemadmodum fecerunt Apoſtoli, aut ab Apoſtolis plantatas irrigare, fouere confirmare, vti Prophetæ fecerunt & Euangeliſtæ: quos propterea etiam non oportuit eſſe perpetuos: Duos verò poſteriores voluit certis Eccleſiis regendis & cõſeruandis cõſecrari, Paſtores nimirũ & Doctores, idque in finem vſque mũdi: quos ideo etiã ordinarios & perpetuos miniſtros appellare, ſolemus.

Ex

Ex cap. II.

QVòd, quum priùs omnes verbi miniſtri, tum Paſtores, tum Epiſcopi, tum Presbyteri, ex æquo appellarentur, æqualis etiam quum eſſent auctoritatis, poſtea vnus cœperit aliis omnibus præfici collegis, quanquã nõ vt Dominus, ſed tanquã Rector in Academia reliquis collegis, & huic imprimis cura totius Eccleſiæ commiſſa fuerit, eóque & κατ' ἐξοχὴν quandam is ſolus Epiſcopi & Paſtoris nomine appellari conſueuerit, reliquis Symmiſtis nomine Presbyterorum contentis, ita vt in vnaquaque ciuitate, vnus tantùm cœperit eſſe Epiſcopus, & multi Presbyteri: hoc minimè improbari poſſe iudicamus. Qua de re Hieronymi, cùm alibi, tum in Epiſtola ad Euagrium, & in commentariis epiſtolæ ad Tit. cap. 10. narratio & ſententia nobis probatur, dicentis totum hoc magis ex conſuetudine, quàm ex Dominicæ diſpoſitionis veritate profectum eſſe: vt diſſenſionum plantaria tollerentur & ſchiſmatum. Hac ſanè ratione, quæ etiam de Archiepiſcopis, immo & de quatuor Patriarchis, ante ipſum etiam Concilium Nicenum, creatis, conſtituta fuerunt, excuſari, defendíque poſſe ſentimus: quanquam omnia ſucceſſu porro temporis ad ſummam tyrannidem atque ambitionem deducta fuerunt. Quæ cauſa eſt, cur, quò propiùs acceditur, in iis etiam ordinibus miniſtrorum, ad ſimplicitatem Apoſtolicam: eo magis etiam nobis probetur: atque, vt vbique accedatur, dandam eſſe operam, iudica-

mus.Hæc ille,cui ſi aſſentiris,qua de re contendimus?Sin verò ab illo diſſentis, quod ſanè facis, quo iure illius teſtimonio aduerſus nos vteris?

Quid plura? Scito nos Nãzianzeno, cui notiora fuerunt quàm cuiquam alij, mala ex hoc Epiſcopali gradu exorta, prorſus aſſentiri, qui de iſto προεδρίας gradu diſſerens in oratione poſt ſuum in vrbem reditum, *Propter hanc*, inquit, *res omnes noſtræ iactantur, & concutiuntur: propter hanc fines orbis terræ verſantur in ſuſpicione & bello, eóque ſurdo, & ne nomen quidem habente: propter hanc periculum eſt, ne ab hominibus eſſe cenſeamur qui à Deo ſumus, & ne magnum illud & NOVVM* (nempe Epiſcopi) *nomen amittamus: quod vtinam neque eſſet præſedentia, neque loci prælatio, neque violenta praeminentia, vt ex ſola virtute agnoſceremur. Nunc enim dextrum hoc latus, & ſiniſtrum, & medium, & ſublimior & inferior ſedes, & illa præeundi vel eodem gradu incedendi inuecta conſuetudo multas nobis clades nequicquam intulerunt: & multos in foueam impulerunt, atque ad hircorum locum abduxerunt, non ex inferioribus tantùm, ſed iam etiam ex Paſtoribus, qui quum eſſent magiſtri Iſraelis, hæc ignorarunt.* Et hæc quidem ille, cuius tamen ſeculi vitia cum iis quæ mox conſequuta ſunt, & ne ſeſe quidem amplius ferunt, comparata, virtutes quodammodò videri poſſent.

AD CAPVT XXIIII.

De vno Epiſcopo in vna Diœceſi.

NOBIS quoque non placet πολυκοιρανία: ſed viciſſim diſplicet tyrannis. Mallem autem de iſtarum διοικήσεων origine & diſtributione, quàm de vnitate Epiſcopali in vna Diœceſi retinenda, id eſt, de re ſatis per ſe nota diſſeruiſſes: quod quum maximè ad rem faciat conabor quàm breuiſſimè potero, explicare. Illud igitur conſtat, Chriſtum, Sancto ſuo Spiritu, ſuos illos tredecim verbi ſui ſaluifici per vniuerſum terrarum orbem ſatores deſignatos, ita direxiſſe, vt nulla humana regula, ſed prout ipſi libuit, modò his modò illis Euangelium annuntiarint, adeò vt ne hoc quidem fuerit in ipſorum arbitrio ſemper poſitum, Act.13.2. & 16.6.7.& 10. Rom.1.13. Falluntur ergo qui commentitiis, abſurdis, & indigniſſimis neſcio quibus Petri ſucceſſorum ementitorum Epiſtolis ſponte decepti, ſuam illam, quam vocant, Hierarchiam ab ipſis Apoſtolis repetunt. Totus enim ille ordo Diœceſeωn, & Metropoleωn, non tamen qualis nunc eſt deprauatus, ad exemplar Romani Imperij fuit efformatus: nempe quòd multiplicatæ per omnes prouincias Eccleſiæ, neque ad communia capienda conſilia, quibus ſemper

opus fuit, conuenire: neque communi per omnia conſenſu regi poſſe viderentur, niſi certa quædam cogendorum inter ipſos cœtuum, quas Synodos vocarunt, ratio, & forma conſtitueretur. Quînam verò facilius, vel vtilius conuenirent, quàm quos ipſa vicinitas, eadem lingua, iidem maxima ex parte mores, & mutua in rebus ciuilibus commercia copulabant? Hinc igitur proculdubio primùm cœpit poſt ordinem inter eiuſdem oppidi & vicini territorij Preſbyteros poſitum, de quo diximus, illa Epiſcopatuum in Diœceſes diſtributio, & vrbium quarundam auctoritas, in quibus conſtituti fuerunt qui initio primi Epiſcopi, & poſtea Archiepiſcopi & Patriarchæ ſunt appellati. Neque verò magis exiſtimandum eſt hunc externum ordinem fuiſſe initio ab aliquo coëuntium omnium Patrum concilio & decreto profectum, quàm quòd initio humani generis pagi ex familiis, & ex pagis vrbes, & ex vrbibus ciuitates ipſæ, ſuadente natura & neceſſitate flagitante, ſenſim coierunt, aliis aliarum exemplum ſequutis. Sicut autem Gentium vocatio, quæ in Oriente poſt Macedonum imperium Græco ſermone pleræque vtebantur, & quas omnes propterea Paulus Græcos appellat, ab Oriente ad reliquas mundi plagas tranſiit: ita etiam hinc primùm cœpiſſe iſta Diœceſeωn, & Metropoleωn diſtinctio videtur, quod & illæ Græcæ voces

ces demonſtrant. Cæterùm ſtante quoque Romana Repub. erant prouinciæ in Diœceſes, quaſi gubernationes dicas, id eſt certa ſpatia diſtributæ, in quorum præcipuis vrbibus Præſides conuentus ſuos agebant, quæ liceat etiam fora appellare: cuiuſmodi nouem Plinius in Aſia propriè ſic vocata numerat, quarũ quinque in Apocalypſi recenſentur: in quibus nimirùm Aſię præſes populis ius dicebat. Metropoles autem initio quidem dictæ ſunt apud Græcos, ciuitates ex quibus deductæ fuiſſent aliquando coloniæ: quæ appellatio poſtea penes celeberrimas & frequentiſſimas prouinciæ ciuitates manſit, quaſi materna quadam auctoritate eminentes. Sed hanc dignitatẽ poſtea Principes, arbitrio ſuo, quibus voluerunt conceſſerunt.

In oppido igitur cuiuſque Diœceſeos præcipuo primus Preſbyter, qui poſtea, periculoſa & damnoſa catachreſi, Epiſcopus vocari cœpit, in quotidiana communi iuriſdictione præerat cæteris tum vrbanis, tum aliis eius regionis compreſbyteris, id eſt toti Diœceſi. Quoniam autem regio latiùs interdum patebat, quàm vt commodè in vrbem conuenire omnes quauis occaſione poſſent: & inſpectione quoque communi egebant aliæ vrbes modicæ, itidémque vici & caſtella: ea quoque ſuos habebant Chorepiſcopos, id eſt regionarios, ſiue vicarios vocatos. Metropoleos au-

tem Epiſcopus præter ſuam Diœceſin peculiarem, coëpiſcopis eiuſdem prouinciæ præerat, propterea tandem Archiepiſcopus, Primas, Patriarcha denique nuncupatus.

Et ad primum quidem illum Presbyterum ſiue Diœceſeos Epiſcopum quòd attinet, quæ fuerit eius inter ſuos compresbyteros dignitas, & quibus in rebus poſita, ſæpe iam oſtendi: totam videlicet illam ordinis, nō gradus fuiſſe, ſuam vno quoque compresbytero ſiue Paſtore parœciam regente: & primo illo Presbytero ſiue Diœceſis Epiſcopo, tum inſpectionem in ſingulos compresbyteros hactenus habente, vt eos officij admoneret: tum de rebus ad Diœceſin vel morum cenſuram ſpectantibus ad ſuum Presbyterium, ſiue ſtatis diebus, ſiue extra ordinem congregatum referente, ſententias rogante, & quod cæteris viſum eſſet pronuntiante, à quo iudicio ad Synodum prouincialem prouocare licebat.

Chorepiſcopi verò, ex Presbyteris & ipſi quorum primam inuenio factam mentionem (Ancyrano concilio primo can.12. & Neocęſarienſi cap.13. & Antiocheno can.8.) præfuerunt quoque, ſeu infra Diœceſanū Epiſcopū, modicis vrbibus, pagis & vicis: ídque profectò non ſoli, quum ne Diœceſano quidē Epiſcopo ſoli quicquam agere fas eſſet. Quid autem & quo ordine ipſis agere licuerit aut non licuerit, ex veterum ſcriptis non liquet: ſed hoc conſtat ex

quadam

quadam præſertim Damaſi acerbiſſima epiſtola, itidémque Leonis primi Epiſtola 86. perpetuas inter ipſos & Diœceſeon Epiſcopos rixas fuiſſe, donec illi penitus expungerentur.

Prouincialis denique Epiſcopus (quæ dignitas initio vt ex 33. Apoſtolico canone vocato apparet, certæ vrbis non erat, ſed Metropoli poſtea addicta eſt, vt ex Antiochenæ Synodi can. 9. liquet) inſpectionem in eiuſdem prouinciæ Coepiſcopos habuit, ad quos eodem quo Diœceſeos Epiſcopus in ſuos compreſbyteros ordine, bis aut minimum ſemel congregatos, de communibus toti prouinciæ negotiis, & eorum, qui ad Synodum prouincialem prouocarant, cõtrouerſiis referebat, & ſententias rogabat, vt quod maiori parti viſum eſſet decerneret. Quod ſi pares fuerãt Epiſcoporum ſententiæ, tum vt Antiochena Synodus can. 14. decernit, alios aliquos ex propinqua prouincia euocabat, qui ambiguitatem cum prouinciæ Epiſcopis tollentes, quod alteri parti viſum eſſet, confirmarent: in qua etiã Synodo Epiſcopus qui alicui eius prouinciæ loco deeſſet, vt & ipſe Metropolitanus, creabatur: nec ab ea ſententia cuiquam ab omnibus prouinciæ Epiſcopis dãnato licuit vſquam prouocare, vt eiuſdem Concilij Antiocheni can. 15. cauetur: donec aperta tyrannis patriarchalis diuina & humana omnia iura ſubuerteret.

Et hæc quidem fuit Eccleſiarum Chriſtianarum per Diœceſes & prouincias diſtributio, non temerè profecto, ſed prudenter & commodè, primū à nōnullis inchoata, & deinceps expreſſis multorum cōuentuum ſacrorum decretis in vniuerſo terrarū orbe confirmata: ſed quibus, (hominum vitio, non patrum culpa,) neque Satanæ ad irrependum in ipſa Eccleſię viſcera fuit ſatis occluſus aditus, neq; coerceri Ambitio & Auaritia, duæ illæ teterrimæ peſtes, potuerunt, vt ſuperius oſtendi, & nunc rurſum cogor commemorare. Quid enim, vt ingenuè loquar, attinebat celebriori quidem Diœceſeos ciuitati Diœceſanum, Metropoli verò prouinciæ prouincialem Epiſcopatum, & eum quidem ἀδιάδοχον addicere? Et hoc ſanè præter antiquiſſimum illum morem factū eſt, ſiquidem, vt ex Ambroſio citauimus, alij aliis in Preſbyterij regimine per vices ſuccedebant: & in illo ſæpius iam citato perantiquo Canone, licet inter Apoſtolicos falsò numerato, ſit duntaxat Primi Epiſcopi mentio: nullo expreſſo vllius ſedis loco: & rectè ac ſanctè ſcripſit Hieronymus delectum fuiſſe qui Preſbyterio præeſſet, non huius vel illius ciuitatis Preſbyterum, ſed eum ex omnibus Preſbyteris, qui maximè idoneus videretur. Quorſum verò iſta electio ſi προστασία certæ ciuitatis ſedi erat addicta? niſi fortè tunc demum fuit iſti electioni locus quum illius loci

Epiſco-

Epiſcopus eſſet creandus, & tunc fuerit ſemper ex communi ſententia delectus, qui cæteris aptior ad vtrumque iſtud, nempe & ſuæ ciuitatis regendæ, & προστασίας in totam Diœceſin vel prouinciam exercendæ, munus aptiſſimus meritò cenſeretur. At enim hæc electio non potuit à ſolis Presbyteris fieri, vtpote quæ à totius Eccleſiæ iudicio in vrbanis etiam Diœceſeωn Epiſcopis penderet. Hinc ergo manifeſtè liquet futurum προεστῶτα ex aliis Presbyteratu iam fungentibus à ſolo Presbyterio: & futurum primum Epiſcopum ex iis qui iam Epiſcopatu Diœceſano fungerentur, à ſolis Coepiſcopis deligi conſueuiſſe, nulla huius vel illius loci, ſed tantùm donorum, quibus aliquis ornatus eſſet, habita ratione. Sed vt hoc ritè fieri ſemper potuiſſe concedam, & ſemper delectum qui verè fuerit ad hæc idoneus: quàm tamen fuit periculoſum iſtam προστασίαν facere ἀδιάδοχον? Nimis enim verum ſemper fuit illud, Honores mutant mores: & quanuis huic malo promptum & aptum remedium, conſtitutis prouincialibus Synodis, adhibitum iam tum fuiſſe videatur: tamen quum à Presbyterij vrbani iudicio ad conſeſſum prouincialem ex ſolis Coepiſcopis prouinciȩ compoſitum prouocaretur, mox oſtendit experientia, conniuentibus, ac interdum etiam coniurantibus, & Compresbyteris & Coëpiſcopis, ſic tandem illo malo peius euaſiſſe illud Synodorum re-

medium. Sic Samoſatenus ille teterrimus hæreticus vix tandem eſt, quamuis bonis inter ſe conſentientibus Epiſcopis, Antiochia deiectus: nunquam ceſſurus, niſi extra ordinem, & admirabili prorſus Dei prouidentia, Romani Imperatoris, quantumuis profani, auctoritas interueniſſet: vt Athanaſij certamina, Theophili Alexandrini arrogantiam nunquam correctam, Valentes, Vrſacios, Chryſoſtomi expulſionem, Nāzianzeni ſpontaneam abdicationē, Dioſcorum homicidam, & tamen in ſuo throno permanentem, Neſtorium, Macedonium, Photium vix tandem damnatos & extruſos, totam denique ad noſtra vſque tempora, in quibus horribilis hæc tyrannis ad ſuum faſtigium peruenit, hiſtoriam Eccleſiæ prætermittā. Hæc enim omnis calamitas vnde tandem, niſi ab his duobus erratis orta eſt? nempe quòd iſta προεδρία, quam, vti diximus, optimo iure penitus ſublatam optabat Nāzianzenus, certis ciuitatibus addicta, & perpetua conſtituta, primum quidem in gradum ſuperiorem, mox ab hoc gradu in horribilem iſtam tyrannidem conſcendit, vnde ne nunc quidem nec rationibus nec vi deturbari poteſt? Vix enim ex hac vita exceſſerant Apoſtoli, & illos ſequuti Euangeliſtæ, hortante præcipuè Ignatio tum Epiſcopos tum compreſbyteros ad pulcherrimum illum inter ſe ordinem conſeruandum, quum quaſi vnà cum illis Sp. quoque Sanctus ille in cœ-

cœlum remigraſſet, exortæ ſunt inter Epiſcopos & cõpreſbyteros, præſertim Chorepiſcopos, tam indignæ, & tam indignis de rebus rixæ, vt hodie ſine pudore ne legi quidem poſſint: Satana interim dum his de rebus iſti rixantur, doctrinam ipſam miris modis deprauante. Sic igitur Epiſcopi Diœceſani vt ad ſe omnia pertraherent, partim presbyteros illos κυϐερνήτας, quaſi laici, quos appellare cœperunt, ad Eccleſiaſticã εὐταξίαν nihil pertinerent, expulerũt: quod meritò deplorat Ambroſius: partim aliis cõpreſbyteris ſuis iam non præeuntes in cõmunibus deliberationibus, ſed arbitrio ſuo dominãtes, alios quidem ad ſuas παροικίας relegatos ab Epiſcopali conſilio excluſerunt: alios verò, quot & quoties libuit, aſſumere cœperunt, non quibuſcum propriè de rebus Eccleſiæ deliberarent, ſed quorum opera vicaria vterentur: vnde tandem pro Chriſtiano illo Presbyterio Officiales neſcio quos, & Curiam à mundanarum Principum foris nihil differentem, habere cœpit Eccleſia. Prouinciales autem illi Epiſcopi, aſſumptis magnificis illis Metropolitanorum, Patriarcharum, Archiepiſcoporum appellationibus, non minus ambitiosè ſeſe geſſerunt, aliis aliorum fines, quantumuis variarum Synodorum canonibus deſcriptos, inuadentibus: donec tandem Conſtantinopolitanus, cuius ſedes (teſte Gelaſio primo Romano Epiſcopo ſub annum Domini, 494.) nul-

lum nomen acceperat, nedum vt inter Metropolitanos cenſeretur, tamen in Concilio Conſtantinopolitano primo, canone 3. ſecundum ab Epiſcopo Romano locum & honorem primatus inter Metropolitanos obtineret. Sed qua tandem ratione? eâdem illa videlicet, qua Romanus Epiſcopus dominari iam cœperat: nempe quòd Conſtantinopolis Regia eſſet ciuitas & noua Roma: quod tunc irridens Gelaſius ille in Epiſtola Epiſcopis Dardaniæ inſcripta, *alia* eſt, inquit, *regni ſecularis poteſtas, alia dignitatum Eccleſiaſticarum diſtributio.* Ecce tamen nihilominus Chalcedonenſis illa Oecumenica Synodus, alioqui quòd ad doctrinam attinet, venerabilis & orthodoxa, Cóſtantinopolitano non tantùm Primatum illum ſecundum, licet repugnantibus Epiſcopi Romani legatis, confirmauit, verùm etiam contra illius Conſtantinopolitanæ Synodi canonem ſecundum, ditionem, longè latéque ampliauit. Quid plura? aliquantò poſt, nempe in ſexta Conſtantinopolitana Synodo in Trullo habitá, ſicut Triumuiratus aditum ad Monarchicum imperium Auguſto patefaciens, Rempub. Romanam perdidit, ſic inuectus Quartumuiratus quo Romanus Occidentem, Conſtantinopolitanus cum vicina regione Orientem, Alexandrinus Africam obtinuit, Hieroſolymitanus dicis cauſa, quartum ſuum locum retinuit, Eccleſiam Chriſtianam peſ-

ſum

ſum dedit: Antiocheno, cuius antea nobiliſſimæ Eccleſiæ ſedes tertia inter Metropolitanos numerabatur, cæteríſque deinceps Metropolitanis ſub Quartumvirorum illorum iugum paulatim redactis. Quid ampliùs? Quaſi, vt Alexander Dario reſpondit, ſicut mundus à duobus Solibus, ſic etiam Eccleſia à duobus patriarchis regi nequeat, & neq; Romanus parem magis quàm Pompeius, nec Conſtantinopolitanus maiorem magis quàm Cæſar pati poſſet: inde infinita inter Duũuiros illos, ſpectantibus reliquis, orta ſunt certamina: Romano quidem Gregorio aduerſus Iohannem Conſtantinopolitanũ qui ſeſe Occumenicũ vocarat, rectè ſcribente Antichriſti præcurſori hãc appellationẽ conuenire, ſed imprudenter aduerſus ſuam ipſius ſedem, prophetante: quum ab hoc Gregorio ſecundus Bonifacius, eius nominis tertius, tantùm ab eo abfuerit vt Gregorij ſententiam probaret, vt è contrario à parricida illo Phoca poſtularit & impetrarit Capitis Eccleſiæ Chriſtianæ verè Antichriſtianum nomen. Certè verò ſi ad conſeruandum in ſacro miniſterio conſenſum, neceſſariò fuit conſtituenda Epiſcopalis Diœceſana ſupra compresbyteros, & Chorepiſcopos: Metropolitana ſupra prouinciales Coepiſcopos: Patriarchalis quadruplex ſupra Metropolitanos Coarchiepiſcopos dominatio: eàdẽ certè paríque ratione Monarchicum ſupra Compatriarchas imperium, ſiue

Catholicum ſupra Catholicam vniuerſam Eccleſiam dominium fuit erigēdum. Quod enim hîc obiicis ad hoc eludendum argumentum, Sarauia, nullius eſt momenti, *Nam plurimũ quidem intereſt, vt tu rectè dicis, inter præfecturam vnius gentis & regionis, ac totius vniuerſi orbis*, nempe quod ad menſuram ditionum, non autem quod ad rem ipſam attinet, ſiue ordinem, ſiue gradũ hîc ponamus. Nõ igitur propterea quòd iſtæ præfecturæ æqualis non ſunt inter ſe menſuræ, inde conſequeretur nullã conſtituendam vniuerſalem, cui anguſtiores illæ ſint ſubordinatæ. Præterea ſi firma illa eſt ratio inter alias, vti ſanè eſt, qua Romana quoque tyrannis à nobis oppugnatur, nempe quòd omnium orbis terrarum Eccleſiarum curam obire, ipſorũ etiam forſan angelorum vires ſuperet: idem iſtud certè, etſi non pari, tamen eâdem prorſus ratione, de totius vel gentis vel regionis alicuius inſpectione dici iure poteſt: quantumuis ſedulũ ac diligentem quempiam nobis proponamus, præſertim cui præterea Eccleſiæ ſuæ particularis onus incumbat.

Altera autem illa tua ratio, quòd videlicet nulli vni totus orbis à Chriſto fuit commiſſus, explicatione indiget. Nec enim Apoſtolis mãdata fuit Eccleſiarum conſtitutarũ cura, quam vocant, paſtoralis (quod ſi factum eſſet, non ita ex Eccleſia in Eccleſiam tranſiuiſſent) ſed miſſi ſunt vt Eccleſias fundarent, quas ita tum in do-

ctrinæ

ctrina, tū in Eccleſiaſtica εὐταξίᾳ partim per ſe, partim per cooperarios Euangeliſtas conſtitutis Preſbyteris, id eſt, Paſtoribus, Doctoribus, κυβερνήταις oppidatim, prout id fieri potuit, conſtitutis regendas traderent: vnde illud Pauli, Vt peritus architectus fundamētum poſui, alius autem ſuperædificat 1. Cor. 3.10. Habuerunt autem iidem in Eccleſias iam conſtitutas inſpectionem, & auctoritatem: non tamen vniuerſaliter in omnes & ſingulas, ſed ſinguli in quaſuis, prout tamen huc vel illuc eos deducebat Sp. Sanctus, ita illos circunducens vt alter ſuper alterius fundamentum non ædificaret Rom. 15. 20. Hæc autem omnis poteſtas morte Apoſtolorum, & Euangeliſtarum quatenus deſierit antea declarauimus: hactenus videlicet, vt Apoſtolicis ſcriptis comprehenſa doctrina, & εὐταξία eſſentialis, ſit nunc quoque & ad fines vſque ſeculorum, vera illa regula & amuſſis, ad quam Paſtores, Doctores, Presbyteri & Diaconi exigere muneris ſui adminiſtrationem debent: vt ab Apoſtolorum exceſſu, neque Apoſtolis, neque Apoſtolica auctoritate eguerit Eccleſia. Iſta igitur non vniuerſalis, ſed indefinita, & tamen arbitrio Sp. Sancti diſtincta Apoſtolica poteſtas, etiam ſi nunc illam durare concederem, nihil tamen faceret, ad ſtabiliendam ſiue Oecumenicam ſupra totius orbis terrarum, ſiue Patriarchalem ſupra ſuæ Tetrarchiæ, ſiue Archiepiſco-

palem ſupra ſuarum prouinciarum, ſiue denique Diœceſanam ſupra ſuæ Diœceſis omnes Eccleſias vniuerſalem dominationem: quoniam qua ratione Romana illa tyrannis, cæteri quoque in Eccleſia cōtra Dei verbum conſtituti inter Coëpiſcopos & Compresbyteros gradus euertuntur. Nec alia Patrum mens fuit initio quum προστασίαι in διοικήσεις, & hæ rurſus in prouincias ſub vno quopiam cæteris præeunte diſtribuerentur, quàm vt Eccleſiæ non cuiuſquam arbitrio, ſed communi gubernatorum diuinitus conſtitutorum, & in nomine Domini rite & ordine congregatorum ſententia & conſenſu, ſicut inter pares, regerentur: Diœceſano videlicet primo Presbytero in trimeſtribus illis conuentibus, quorum adhuc veſtigium in quatuor, quæ vocant, temporum ieiuniis apparet, ſic ſuis Compresbyteris præeunte: & primo prouinciali Epiſcopo in ſemeſtribus prouincialibus Synodis ita omnia inter Coëpiſcopos ſuos moderante: vt quemadmodum veteribus Canonibus diſertè præcipitur, nec à primo Presbytero abſque ſuorum compresbyterorum, neque à primo Epiſcopo abſque ſuorum Coëpiſcoporum ſententia & conſenſu, nec viciſſim quidquam ab iſtis abſque ſuo duce & moderatore gereretur. Sed & in generalioribus, atque adeò Oecumenicis Synodis hic ordo fuit obſeruatus, vt ex earum hiſtoriis liquet, donec per eorum imprudentiam

tiam qui, vt & ſupra oſtendi, & miſerabilis illa quæ iampridem cernitur Eccleſiæ Chriſtianæ deformitas demonſtrat, ſublata electionis libertate, (quæ loco ſucceſſionis per vices conſtituta fuerat, quemadmodum ex Hieronymo & Ambroſio audiuimus) προστασία tũ in Diœceſibus, tum in Patriarchiis certis vrbibus adſignata, & ἀδιαδόχῳ facta, ſpiritus ambitionis & auaritiæ facilè irrupit: &, quod vnum Synodorum remedium habebat ab Apoſtolis aduerſus omnes hæreſes & ἀταξίαν Eccleſia, malum omnium peſſimum euaſit. Eant nunc & mirentur qui volent triplicem à nobis Epiſcopatum conſtitui, vnum videlicet planè diuinum ab Apoſtolis conſtitutum, quem reſtitui cupimus: alterum humanum, quo paulatim mutatus eſt ordo in gradum, quo ſanè fruantur qui rectum illius vſum à ſe inſtaurari & obſeruari poſſe ſibi perſuadent: tertium oligarchicum & tyrannicum, Satanicum denique tum in Romana manifeſta Antichriſtiana tyrannide, abominandum, tum in ea quæ vſquam ſupereſt, oligarchica Epiſcopali dominatione, ex Dei verbo corrigendum. Sed tuum iſtud, Sarauia, ego quidem non poſſum concoquere: *Si ſua prouincia*, inquis, *Romanus Epiſcopus contentus fuiſſet, nemo eum impiæ tyrannidis accuſaret*. Nemo? Immò etiamſi in ſuæ tantùm, quam falsò Sancti Angeli appellant, arcis ſepto ageret quod agit quàm latiſſimè

poteſt, annon eſſet illic tyrannus? Tyrannis enim, ſiue ſacra, ſiue mundana iura ſpectemus, ex rei ipſius natura, non ex terrarum, in quibus dominatur, ſpatio definienda eſt. Deinde quòd *Patribus Apoſtolorum tempora ſequutis, tam licuiſſe vis ex vetere Teſtamento mutuari politicas quaſdam conſtitutiones ad Eccleſiæ ædificationem, quàm ab ipſo Seruatore noſtro, & poſtea ab Apoſtolis traditiones quædam ad externũ Eccleſiæ regiminis politiam ex eodem fonte fuerunt deſumptæ,* ego certè tibi nunquam conceſſerim: minimè id quidem quaſi neſciam, quum de merè externis illis agitur, quæ neceſſario à circunſtantiis pendent, ſumere boni & iuſti ordinis exempla etiam ἀπὸ τῶν ἔξωθεν licere: ſed quòd planè cæcum eum eſſe oporteat qui non animaduertat Chriſtianam externam politiam iam tum ab illis temporibus, non tantùm ex Iudaiſmo, ſed etiam ex Paganiſmo conflatis, non tantùm ineptis & inutilibus, verùm etiam indigniſſimis, & quæ nihil præter ſuperſtitionem, vt leuiſſimo verbo vtar, ſaperent, cæremoniis & ritibus fuiſſe transformatam. Sed illud præterea valde miror, ex qua tandem Iſraeliticæ politiæ ſacræ parte poſſis iſtos Hierarchicos gradus elicere, niſi vſque ad vicarium etiam caput Eccleſiæ vniuerſale nobis aſcendendum putes, quaſi ſit Aaronis ἀντίτυπον.

AD CAPVT XXV.

De nominibus Patriarcharum, Archiepiſcoporum & Metropolitanorum.

QVOCVNQVE te vertas, Sarauia, nominibus iſtis Patriarcharum & Archiepiſcoporum, non ſimpliciter ſignificantur, qui primi ſunt ordine in aliquo cœtu, ſed qui cum imperio & poteſtate ſupra ſubditos aliquos eminent, Nec ignoras vetuſtos illos puriores canones, illos ipſos inquam, quos citaſti, & alios puriorum temporum ſcriptores potius πρώτους πρεσβυτέρους, πρώτους ἐπισκόπους, προεστῶτας, πρώτην καθέδραν illos appellare. Et quæſo quis nõ videt faſtuoſiores eſſe iſtas voces, quàm vt Apoſtolicis illis modeſtiſſimis πρεσβυτέρων, ποιμένων, ἐπισκόπων, λειτουργῶν, διακόνων, δούλων denique appellationibus vllo modo reſpondeant? Et vtinam de tam ſacris rebus ex ſancto Dei verbo, non tantùm ſentire, ſed etiam loqui didiciſſemus. Quod ſi tamen intra iſtas voces totum hoc malum conſiſteret, ego quidem, etſi gaudeo ne nomina quidem iſta in noſtris Eccleſiis audiri, tamen contentionem de nudis iſtis vocabulis non mouerem: ſed quædam præterea in hoc capite putaui mihi non leuiter prætereunda.

Vis igitur *Archiepiſcoporum, Metropolitanorum & Patriarcharum officia nominibus Apoſtolorum & Euangeliſtarum contineri. Eph.4.11.* At iſtud quînam verum fuerit, quum hæ functiones ſpecie prorſus differant, & illæ ſub quibus vis iſtas fuiſſe ab Apoſtolo comprehẽſas, prius in Eccleſia deſierint quàm iſtæ naſcerentur? quod vtrunque antea demonſtraui. *At*, inquis, *quos dicimus Epiſcopos & Archiepiſcopos Paulus Apoſtolos vocauit.* De Epiſcopis concedo. Eſt enim iſta generalis ad omnes in verbo Domini laborantes ſignificandos appellatio. De Apoſtolis pernego. Quod enim de Andronico & Iunia ex Rom.16.7. & de Epaphrodito à veteribus etiam nonnullis citatur ex Philipp. 2. 25. antea docui nihil ad hoc probandum pertinere.

Item apud Paulum, inquis, *Rom.12.8. vocabulo* προϊστάμενος. *& 1. ad Cor.12.28. nomine* κυβερνήσεων *ſuperiores Paſtores: nempe Patriarchæ, Metropolitani & Archiepiſcopi intelliguntur.* Scilicet cogitarunt vnquam Apoſtoli, vel Euangeliſtæ de Romani imperij Diœceſibus & Metropolibus, & vllis Eccleſiis certis fuerunt addicti. Sed præterea ſi diligentius vtrumque Pauli locum inſpicias, comperies προϊσαμένους diſertè ab omnibus in Eccleſia in verbo laborantibus diſcerni. Apoſtolus enim in ipſam Eccleſiaſticarum omnium functionũ recenſionẽ ingrediens, primum illas omnes in duas ſpecies

diuidit

diuidit: Prophetiam videlicet & Diaconiam. Prophetiæ nomine generaliter comprehenſis functionibus omnibus ad docēdi munus pertinentibus, Diaconiæ verò alia omnia Eccleſiaſtica munera intelligens illis ſubſeruientia, quam diſtributionem ſequutus eſt idem Apoſtolus Philipp.1.1.& 1. Tim.3. Deinde, ſingula illa duo genera in ſuas ſpecies expreſſè partitur, nempe Prophetas in Doctores & Paſtores: Diaconos verò, tum in eos qui menſis ſeruiebant, & erant Eccleſiaſticis eleemoſynis præfecti: tū in eos quos hîc προϊσταμένους vocat, alio autem loco κυβερνήσεις, (ſic vocatos, ſicut antea oſtendimus, quòd Preſbyteris aliis in verbo laborantibus, id eſt, Paſtoribus, in exercenda Eccleſiaſtica iuriſdictione aſſiderent) & in eos demum qui curandis ipſis pauperibus Eccleſiæ inſeruiebant, quale fuit viduarum in primis collegium. Pulcherrimam autem hanc & certiſſimam Eccleſiaſticarum functionum diſtinctionem non tantùm perturbas, ſed penitus etiam tollis hac tua interpretatione, quod paulò antè pluribus oſtendi, in altero quoque Pauli loco.

Item non poſſum, inquis, *pios illos Chriſti ſeruos, qui cum magno fructu olim præfuerunt Eccleſiæ, nempe Nanzianzenum, Nyſſenum, Baſilium magnum, Athanaſium, Cyprianum, Chryſoſtomum, Ambroſium, Auguſtinum & illis antiquiores Ignatium, Polycarpum, Ireneū, vllius ſuperbiæ aut Am-*

tichriſtianiſimi damnare, quos fuiſſe conſtat Epiſcopos, Archiepiſcopos, & Patriarchas, & cum præcipua quadam auctoritate ſupra reliquos ſuos fratres Eccleſias gubernaſſe. Iſta verò in quos dicantur tu videris. Neminem enim adhuc audiui loquentem, neque legi ſcribentem, qui non perhonorificè, ſicuti par eſt, de magnis illis Eccleſiæ ſuorum temporum luminibus ſentiat. Fuiſſe autem illos à quoquam Archiepiſcopos, aut Metropolitanos appellatos nuſquam adhuc deprehendi. Immò ante Calchedonenſe Concilium, quod incidit in annum Chriſti circiter 455. nullam ſubſcriptionem Synodicam comperi, in qua Archiepiſcopus quiſquam inſcribatur: & vt omnes intelligant quàm illis ſanctis viris diſplicuerint non tantùm faſtuoſa illa nomina, verùm etiam multò magis res ipſæ, quas tamen illis tribuis, iterum hîc tibi repono iſta Nazianzeni iam ſemel à me citata, quæ Græcè ſic habent, ὡς ὄφελον μηδὲ ἦν προεδρία, μηδέ τις τόπου προτίμησις, καὶ τυραννικὴ προνομία, ἵνα ἐξ ἀρετῆς μόνης ἐγινωσκώμεθα. νῦν δὲ τὸ δεξιὸν καὶ τὸ ἀριστερὸν, καὶ τὸ μέσον, καὶ τὸ ὑψηλότερον, καὶ τὸ χθαμαλέστερον, καὶ τὸ προβαδίζειν, καὶ τὸ συμβιβάζειν πολλὰ πεποίηκε τὰ συντρίμματα ἡμῶν διακενῆς, καὶ πολλοὺς εἰς βόθρον ὦσε, καὶ εἰς τὴν ἐρίφων χάραν ἀπήγαγεν, οὐ τῶν κάτω μόνον, ἀλλὰ καὶ τῶν ποιμένων, οἳ διδάσκαλοι τοῦ Ἰσραὴλ ὄντες, ταῦτα ἠγνόησαν. Quæ Latinè ſunt à me antea expoſita: & vtinam ab iis etiam atque etiam expendantur

qui

qui abuſum quidem iſtius dominationis rectè damnant,& emendari cupiunt,ſed in Eccleſia gradus illos eſſe retinendos exiſtimant: quibus tunc aſſentiar quum mihi vel homines ab omni ambitione prorſus remotos, vel certam ambitioſos quicunque extiterint coercendi rationem oſtenderint.

Αρχὴ,inquis,*nō tantùm imperium & magiſtratum, verùm etiam principium & originem cuiúſque rei declarat,vnde ἄρχων nō ſemper Græcis ſignificat eū qui Magiſtratu fungitur, ſed primū alicuius rei auctorem, etiam in compoſitione: nec ſuperbi quicquam habet,vt apparet in dictionibus Architectus,* ἀρχίατρος; *Architriclinus,archibubulcus.* Ego verò quòd de ἀρχῆς nomine dicis concedo: ſed hoc ipſum ſententiam tuam conuellit. Nam ſi duæ tantùm ſunt huius vocabuli notationes, vna expuncta, alteram ſtatuas neceſſe eſt. Epiſcopatum autem neque diœceſanum, neque prouincialem dicere auſis principium & originem eſſe ſacri miniſterij. Supereſt ergo vt ἀρχὴ,opponatur τῇ διακονίᾳ, id eſt, imperium miniſterio: ac proinde Archiepiſcopi nomine intelligatur qui cæteris Epiſcopis imperet, & cui Epiſcopi cæteri obedire teneātur.Hæc autem dominatio quum propria ſit vnius Chriſti nullo vicario capite indigentis, ſed ſuis miniſtris ſuas operas in Eccleſia ſua gubernanda diſtribuētis, meritò ab ipſo expreſſis verbis inhibita eſt,vt antea diximus in cap.15.Neque tu fa-

cilè mihi in Græcis vllis ſcriptoribus ἄρχοντος appellationem oſtenderis alij attributã, quàm Magiſtratui qui imperandi ius & poteſtatem haberet. Et ſanè grauiter falleris quum hac voce in Architecto, & Architriclino putas tantùm ordinem, ſiue primum locum ſignificari. Architectus enim dicitur in re quidem priuata, niſi quum Metaphoricè ad publicas quoque functiones adhibetur, non is qui primus ſit inter ædificantes, ſed qui ædificij ſtructuræ leges præſcribat, & operariis imperet. *Ergo*, inquies, *concedis imperandi poteſtatem Apoſtolis fuiſſe attributam, vt qui architecti ciuitatis illius cœleſtis dicantur.* Concedo profectò edicendi auctoritatem, ſed primùm vt præconibus, quibus videlicet legum non ferendarum, ſed promulgandarum διακονία mandatur. Deinde vt vnici illius Imperatoris legatis, qui non arbitrio ſuo, ſed ex præſcriptis legibus non ius dicant, ſed iudicium ferant: non ſuo, ſed eius à quo delegati ſunt, imperio & auctoritate, non in ſuos collegas, ſed in greges ſibi commiſſos attributa, vt verè maneant illius imperatoris Diaconi. Architriclinum autem quàm abſurdum fuerit primum & præcipuum in triclinio appellatum fuiſſe exiſtimare, quum is ne accumberet quidem? Erat itaque ſic dictus quòd eſſet ἐπιστάτης ὅλης διακονίας, id eſt, totius conuiuij miniſtris præfectus, ſuos videlicet habens miniſtros, quibus, quod libuiſſet, faciendum impe-

imperabat, ſubſympoſiarcha appellato, quem Varro Modiperatorem interpretatur. Eadem vis eſt huius vocis in plurimis aliis functionibus, vt in ἐθνάρχης, & τετράρχης, qui vix ſeſe profecto paterentur à te in ordinem redigi. Sic exempli cauſa τριηράρχης dictus eſt, non qui primus vel præcipuus eſſet ordine inter triremiũ ductores, ſed quiſquis triremi præerat, nõ ordine certè, vt inter ſocios, ſed cum pleno in ſuos remiges & milites etiam coërcitionis iure, ſub claſſis Imperatore. Ἀρχιατρὸς autẽ ſi quis eſt vocatus, ea ipſa ambitione iſtud factũ, quam hîc reprehendimus: diſcipulis fortaſſe quos ἰατρῶν παῖδας vocant, hoc ſuo cuipiam magiſtro tribuentibus, à cuius decretis & edictis toti penderent. Ἀρχιβουκόλος autem (quem tu neſcio an per ludibrium in noſtros preſbyteros, ridiculè certè & barbarè archibubulcum interpretaris) quid ni vocetur qui inferiores pecuarios ſua quadam poteſtate regat? Eſt enim, certè, quòd ad rem ipſam attinet, ſceleratiſſimus ille Doëgus, non minus magnifico nomine appellatus, 1. Sam. 21. 8. Primos autem illos Epiſcopos prouinciales, priùs vero eis conueniente nomine vocatos, quòd tu vis *Patriarchas poſtea nuncupatos, non ſuperbiæ, ſed contrà modeſtiæ cauſa: nempe vt ſignificaretur imperium quod ipſi inter cæteros Epiſcopos, qui Patres habentur, obtinerent, paternum eſſe non Regium aut tyrannicum: ac proinde ſic appellatos, quaſi primos inter alios patres*, tu

quidem ingenioſè excogitaſti, ſed parùm profectò logicè ſiue ex rectæ diſputationis legibus. Sic enim illud ipſum præſupponis quaſi probatum, de quo inter nos quæritur: nempe habuiſſe iſtos imperium in ſuos Coepiſcopos. Hoc autem manifeſtè repugnat illorum humanæ inſtitutioni, ſiue canonem illum Apoſtolicum vocatum ſpectes, ex quo apparet nõdum tunc fuiſſe hunc ordinis honorem certæ ciuitati addictum: ſiue malis ad Antiochenæ illius Synodi canonem 9. abste citatum refugere. Nam vtroque diſertè cautum eſt, ne quid ille abſque ſuorum coepiſcoporum ſententia & conſenſu gerat, quod certè imperanti minimè conuenit. Denique quum E'ξάρχε nomen ſit lõgè modeſtiſſimum, immo ſacrarum communium deliberationum incœptori conuenientiſſimum: (Nec enim aliud per ſe ſignificare Græca hæc vox poteſt quàm alicuius communis actionis inceptorem,) tamen propterea quòd, vt veriſimile eſt, iam tum à Græcis Imperatoribus mittebantur hoc nomine gubernatores, celeberrimæ illi Synodo Carthaginienſi, (in qua fuit quoque iſta Patriarchalis ſiue Archiepiſcopalis Romana poteſtas quam ſibi ſedes illa iam tum arrogabat damnata) ſic ἐξάρχε appellatio tantopere diſplicuit vt illam expreſſis verbis expunxerit, & generaliter eiuſmodi voces omnes damnauerit: atque adeò certã Metropolitanis illis appellationem,

tionem, ne primi quidem Epiſcopi, ſed duntaxat primæ ſedis Epiſcopi aſſignarit. Cui igitur perſuaſeris potuiſſe Patres illos pati vt (quemadmodũ ipſi loquũtur in epiſtola ad Cæleſtinum ipſum, non aliter quàm Papam, & vrbis Romànæ Epiſcopũ vocatum, miſſa,) ὁ καπνώδης τῦφος τοῦ κόσμου, id eſt, fumoſus ille faſtus mundi in Eccleſiam introduceretur, ἥτις τὸ φῶς τῆς ἁπλότητος καὶ τῆς ταπεινοφροσύνης τὴν ἡμέραν τοῖς τὸν θεὸν ἰδεῖν ἐπιθυμοῦσιν προσφέρει: id eſt, quæ lucem ſimplicitatis & demiſſionis animi iis pręfert à quibus conſpectus ille diei Domini expetitur? Sed & iſtud tuum argumentum, quæſo, cuiuſmodi tandem eſt? *Chriſtus propriè noſter eſt Doctor, Magiſter, & verus bonus Paſtor. Nihilominus tamen Presbyteros & Epiſcopos vocamus Paſtores & Doctores, nec propterea quicquam Chriſti gloriæ derogatur. Ergo ſicut Chriſtus vocatur* ἀρχιποίμην *propter ſummum imperium, quod in omnes Paſtores habet: ſic non video*, inquis, *cur de homine non poßit dici, non abſolutè aliorum omnium, ſed eorum Coëpiſcoporum reſpectu, inter quos primum locum obtinet.* At ego videre mihi videor multiplicia in hoc argumento peccata. Argumentaris enim primùm à ſimplici ad cõpoſitum. Deinde & nomina & res ipſas confundis multiplici homonymia. Nam ſi tua valeret comparatio, eandem eſſe oporteret definitionem Paſtoralis & Doctoralis functionis in Chriſto & in aliis Paſtoribus & Doctori-

bus conſideratæ: diſcrimine tantùm poſito cuiuſdam inter illos præſtantiæ & excellentiæ. At hoc falſiſſimum eſt. Primùm enim quòd ad internum huius functionis opus attinet, ſiue quo animus ipſe paſcitur, totum hoc vnius Chriſti eſt per Sp. ſuum Sanctum, ſeu verbi prædicationem ſeu Sacramenta ſpectes: Crediderunt, inquit Lucas, qui præordinati erant ad vitam æternam, Act.13.48. Et nemo venit ad me, inquit ipſe Dominus, niſi pater meus traxerit eum, Ioh.6 44. Et Iohannes quidem baptiſauit aqua, Chriſtus autem is eſt qui baptiſat Sp. Sancto & igne, Matth.3.v.11. Et is ſolus ligat & ſoluit in cœlis. Ad externum autē miniſterium quòd attinet, etſi Chriſtus ad tempus factus eſt miniſter circumciſionis, Rom.15.8. tamen tunc quoque loquutus eſt vt auctoritatem habens, non vt Scribæ & Phariſæi ſedentes in cathedra Moſis, Matth.7:29. & ſcutica quoque eiecit vēdentes & ementes è domo Patris, non vt ſeruus abutens Domini auctoritate, ſed vt Filius & iam tum hæres: quanuis nondum, depoſita infirmitate carnis, totam illam cœleſtem hæreditatem creuiſſet. Paſtoris ergo munus & Doctoris functio Chriſto vt Deo non niſi per anthropopathiam tribuitur: vt homini verò ſeruilis quidem fuit in ſpeciem, quandoquidem ſic illi viſum eſt, ſed cum Regia poteſtate coniuncta: ac proinde iam tum diuerſum quiddam toto genere fuit illud quò vſque ſeſe

demiſit

demiſit Chriſtus, à reliquis Paſtoribus & Doctoribus ſub lege conſtitutis. Ex quo verò in cœlos aſcendit & qualis nũc eſt, nõ eſt *ἀρχιποίμην* noſter tanquam inter Paſtores & Doctores præcipuus, ſed vt dans & mittens illos ad ędificationẽ corporis Eccleſiæ ſuæ, agens per illos & in illis ſicut ipſi libet. Num verò Regis cuiuſpiam legatum cenſueris poſſe ipſum Regis nomen vllo modo vſurpare? & eum quidem à quo miſſus eſt *πρῶτον βασιλέα*, ſe verò ſecundarium regem vocare? Sed ne hoc quidem locum hic habet. Nam ouibus quidem mittuntur Paſtores & Doctores, non qui ſuo, ſed qui Domini ſui nomine loquantur: Paſtoribus autem vel Doctoribus nullis commiſit imperandi poteſtatem, quam ſibi vni ſeruauit: ſic tamen vt illa ſacra legatione ritè fungẽtibus tributa ſit in alios ſibi commiſſos peccantes, etiam vbi Chriſtianus magiſtratus deeſt vel etiam repugnat, ex legibus ea de re poſitis animaduerſio. Abſit ergo à me quidem vt *ἀρχιποίμενα* vllum vnquam agnoſcam, ne inter Angelos quidem, præter vnicum Dominum noſtrum Ieſum Chriſtum, cui data eſt omnis poteſtas in cœlo & in terra. Patriarchas denique conſtat Græcis fuiſſe dictos, quos Hebræi *capita Patrum in ſuis cognationibus* appellabant, gentis videlicet ipſarum primos auctores & à quibus denominantur, Exod. 6. 13. & 1. Paralip. 8. 10. & 2. 8. Hæc autem ratio quum in

Metropolitanis valere non poſſit, ne cognationis quidem ſpiritualis reſpectu, quantumuis illos Epiphanius vocet patrum generatores: nullis certè potuit hæc appellatio attribui conuenientiùs quàm Apoſtolis illis, quorum miniſterio nouum ſibi populum Deus acquiſiuit. Sed diuinitus etiam factum eſſe video vt ab hoc cognomine abſtinuerint, ne aliis quidem ſuam ἀναγέννησιν ad Cepham, aliis ad Paulum vel alios quoſpiam referentibus, Eccleſia ſcinderetur. Sit ergo nobis vnicus Ieſus Chriſtus ἀρχιποίμην, & animarum noſtrarum Archiepiſcopus: qu anuis Pœmenarchen, nouo certè mihi cognomine inueniam Antiochenũ quẽdam vocatum Nicephori libro 14. cap. 39. niſi corruptus eſt locus. Reliquis autem ego quidem non video cur non ſatis eſſe debeat quod illis in Carthaginienſi Synodo fuit conceſſum, nempe vt primæ ſedis Epiſcopi ſint reipſa & dicantur, illius dicti Chriſti memores, Vos autem non ſic: &, Regnum meum non eſt ex hoc mundo: & illius Apoſtolici dicti, Vę mihi niſi euangelizauero. Quod autem ais, *ſi valeat hæc ratio, non eſſe tribuendum miniſtris vllum nomen quod de Magiſtratibus, Principibus & Nobilibus prouinciarũ dicatur, & ſic futurum vt nec ἡγουμένους nec προεστῶτας, nec Presbyteros appellare liceat Eccleſiarum miniſtros*, vanus eſt hic tuus timor, quum horum omnium auctorem habeamus Sp. Sanctum, ex quo vtinam (quod antè di-
xi,

xi, & nunc repeto,) & ſentire & loqui perpetuò didiciſſemus. Vt autem verum eſt quod ais, non minimum eſſe aſtum Satanæ quo in contemptum adducere nititur Antiſtites Eccleſiarum, vt ſic totum eccleſiæ ſtatum labefactet: ſic quoque verſutiam illius ſummam fuiſſe & eſſe experimur, qua ſic illos prætextu ornandi ſacri miniſterij extulit, vt multi pro fidis paſtoribus domini facti gregũ, & conſeruos ſuos verberatos expulerint, & oues non pauerint, ſed deuorarint.

Vnum autem præterea ſupereſt de quo tecum mihi præterea diſceptandum video. Non placet tibi *quòd magnifica illa cognomina nõnulli dicant ab Antichriſto inuenta*, quo nomine puto Romanam Pſeudeccleſiam, cuius Rex eſt eius vrbis Pſeudepiſcopus; ſiue, vt vno verbo dicam, Papatum abs te intelligi. Ego verò etſi mihi facilè perſuadeo pleriſque Patribus nihil malè ſuſpicantibus, pro primis Paſtoribus, Epiſcopos, & pro primis Epiſcopis Archiepiſcopos & Patriarchas iam olim vocari cœpiſſe (fuerunt enim initio iidem Metropolitani, Archiepiſcopi & Patriarchæ dicti) tamen, quum diu fuerint Eccleſiis ignota hæc nomina, nec temerè etiam poſtea vſurpata, non dubito quin iam tum ſit molitus Satan iacere tyrannidis illius fundamenta: quæ quò vſque aſſurrexerint, ne nunc quidem plerique agnoſcere volunt aut poſſunt:

tanta fuit & eſt Spiritus erroris efficacia. Et quæſo, quænam niſi ſedes iſta Romana, tam expreſſè in Apocalypſi demonſtrata, comperietur inter omnes orbis terrarum Eccleſias dominationem iſtam affectaſſe, perpetuóque ſtudio, donec eam obtineret, vrſiſſe? Illa enim Conſtantinopolitani de iſta dominatione concertatio, nõne à Romanæ ſedis exemplo & æmulatione eſt exorta? Cur non igitur iſtam, ſi non ſuperborum illorum nominum, (nec enim hoc velim aſſerere) at huius tanti mali auctorẽ, potius quàm alium vllum ex Epiſcopis exiſtimauerimus? *Sed etiamſi*, inquis, *hoc concedatur, tamen nihil eſt iſta quam nonnulli inferunt, concluſione ineptius, Hoc Antichriſtus docet, Ergo falſum. Hoc Antichriſtus inuenit, Ergo malum, niſi addatur aut intelligatur id eſſe contra verbum Dei.* Ego verò quòd ad priorem illam concluſionem attinet, primùm reſpondeo multo meliore iure ſuſpectum eſſe falſitatis quicquid docet Antichriſtus, quàm quũ diceret Nathanael Philippo, à Nazaretha poteſt aliquid boni eſſe? Deinde falſitatis eſſe duplicem ſpeciem dico, vnam quæ eſt tota veritati ἀντιφατικὴ, vt ſiquis dicat, Chriſtus non eſt noſter Seruator: alteram, qua veritas rei non penitus tollitur, ſed corrumpitur, vt, Chriſtus eſt noſter Seruator, ſed per & propter meritoria & bona opera noſtra. Omnis autem falſitas nobis repudianda eſt. Et quoniam certũ eſt, quoties Antichriſtus

ali-

aliquid veri ſiue integri,ſiue deprauati profert, id eum facere veneficorum exemplo, nempe vt veritatis ſpecie allicitos ad mendaciũ abducat: idcirco affirmo,tũc quoq; tãtũ abeſſe vt ſit nobis audiendus, vt cõtra tunc ſit maximè cauendus: & quanuis verum illud ſit quod dicit, tamen ne audiendũ quidẽ tunc eſſe:ſed imitari nos Chriſtũ tunc quoque oportere, qui impurũ Spiritũ (qualis eſt ille quo regitur Antichriſtus)clarè & ſonorè vociferãtem, Noui te quis ſis,nimirũ Sanctus ille Dei,non modò nõ tulit, ſed etiam tacere iuſſit,Mar.1.25.& Luc.4.35.Hoc etiam imitatus Paulus, clamante per os puellæ dęmone,Iſti homines ſerui ſunt Dei illius ſummi, qui annuntiant vobis viam ſalutis, moleſtè iſtud ferens (videbat enim hinc facilè exiſtimaturos fuiſſe homines aliquod eſſe inter ſe & impurũ Spiritum cõmercij)præcipio,tibi, inquit, per nomen Ieſu Chriſti, vt exeas ab ea. Etſi igitur veriſſimum eſſe poteſt aliquid quod doceat Antichriſtus,dico tamẽ periculoſiſſimũ eſſe hãc veritatẽ ab ipſius ore excipere:ſed tunc quoq; obturare nos potiùs aures oportere, ne hoc obtentu cũ ipſo confabulãtes, ab ipſo decipiamur. Nec enim à Spiritu mẽdacij petenda eſt veritas.Et hoc vtinã diligẽter obſeruẽt boni illi Mediatores, qui cũ Antichriſto trãſigi poſſe exiſtimant, mediũ quiddã ibi quærentes vbi nuſquam eſt. Quod ſi quis eſſe poteſt auditę ex ore Antichriſti veritatis fructus, is certè vnus

eſt, non vt veritatem ex ipſo audiamus, ſed vt illum ſuo ipſius, quo nobis fallendis vtebatur, telo iugulemus.

Vt autem ad alterum tuum illud veniam, quo ineptam hanc vocas concluſionem, *Hoc Antichriſtus inuenit, Ergo malum:* dic nobis, quęſo, quid tandem ille cenſeri poſſit inueniſſe vel excogitaſſe quod in cauſa religionis bonum cenſeri poſſit. Certè nihil ille nec Angelus etiam vllus de cœlo, poſſit ipſi doctrinæ Chriſtianæ adiicere, quod non ſit reiiciendum. Reſtat igitur vt in externo Dei cultu, & quod attinet ad ordinem ipſum externum Eccleſiæ, aliquid vtile ſit commentus, ſi non per ſe vtile, tamen indifferens. Sed, cedò, quænã illa ſint proferantur: quod nunc pluribus perſequi mei non eſt inſtituti. Sed hoc dico, ſi quid olim inuentum ſit boni, quòd ad externum hũc ordinem ſpectat, vix compertum iri tale quidquam ab Antichriſto fuiſſe primò excogitatum: ſed à puriore & antiquiore Eccleſia emanaſſe. Nec enim ſtatim Antichriſtiana fuit illa Eccleſia, ſed paulatim defecit. Nec quiſquis in illa ſedit, fuit perditus ille Filius, quamuis nuſquam nec citiùs, nec efficaciùs quàm in illa Eccleſia deprauanda laborarit Spiritus erroris & apoſtaſiæ, ſi Pontificum Romanorum acta, quæ vocant, ad amuſſim verbi Dei exigantur. Et vnde tandem niſi ab hoc Antichriſto plauſtra illa rituum ſuperuacaneorum,

ine-

ineptorum, ridiculorum, ſuapte natura ſuperſtitioſorum, impiorum denique ſunt in Eccleſiam inuecta?

Sed hîc præterea poſſit aliquis facilè non vno modo decipi, qua in re, agedum, tuam hanc diuiſionem expendamus. *In tria genera*, inquis, *diſtribui poſſunt quæcunque in Romana Eccleſia, quæ nunc eſt, conſpiciuntur: Quædam cum verbo Dei conſentiunt, quibus etſi abutitur Antichriſtus, res illæ tamen ideo naturam non mutant, vt verbũ Dei, Baptiſmum, & quicquid præterea tale apud Romaniſtas eſt, nemo ſanus repudiare poteſt tanquam ſint mala, quia apud illos ſunt. Quædam planè ei aduerſantur, cuiuſmodi eſt omne genus idololatriæ, & quicquid doctrinam ſanam euertit. Pleraque autem ſunt eiuſmodi, qualis eorum eſt vſus, bonus vel malus, quæ media aut indifferentia vocantur: quæ videlicet quum nulla lege nec diuina, nec humana vetita aut mandata ſint, vſurpari à nobis poſſunt, quamuis variè abuſus fuerit illis Epiſcopus Romanus, aut alius quiuis Antichriſtus. Noſtram enim libertatem non minuit aliorum ſuperſtitio aut impietas, præſertim vbi publica authoritas accedit, vti iubens aut permittens iis rebus, quibus ſuperſtitioſi & idololatræ abuſi ſunt.* Sigillatim igitur illa tria, agedum, expendamus.

Quòd attinet igitur ad ea, quæ verbo Dei conſentiunt, primùm accuratè circumſpiciendum eſſe dico non modò an verè ſint iſta conſentanea cum Dei verbo, ſed etiam an penitus

conſentiant. Si verè ſint conſentanea, tũc ſciamus veritatem illam non magis ad Antichriſtum pertinere, quàm gemmam furto ablatam ad furem, aut alium malæ fidei poſſeſſorem. Itaque tunc illam non vt ab Antichriſto nobis traditam recipiemus, ſed vt à Deo nobis donatam, nobis vindicabimus. Sin ex parte duntaxat illa cum verbo Dei conſentiant, tum minimè laborabimus de vitiatæ illius repurgatione, niſi quatenus hoc iuberet charitas: ſed illa vitioſa veritate apud Papatus ciſternas relicta, puram veritatem ex ipſis fontibus hauriemus. Sic exempli gratia, verbum Dei, quale cõſpicitur in Papatu, non eſt purum niſi ex parte, nempe partim ſuppoſititium vt in Apocryphis libris apparet: partim à mangonibus mille modis adulteratum. Tale igitur verbum habeat ſibi Papatus. Verum autem illud & natiuum, nobis ſingulari Dei beneficio reſtitutum, amplectamur. Sic Baptiſmum, qualis apud Papatum eſt, non eſt quidem paſſus Dominus ita vt verbum illud ſuum ſcriptum, in ipſa ſui eſſentia corrumpi, ſicut apud Arrianos & Priſcilianiſtas. (Nam ſi hoc ita eſſet, nullus eſſet in Papatu Chriſti baptiſmus, ideóque omnes à Papiſmo ad Chriſtianiſmum tranſeuntes, non quidem rebaptiſandi, ſed tunc demum eſſent in Chriſto baptiſandi: qua in re deceptus fuit Cyprianus) ſed tamen miris modis conſpurcatum paulatim fuiſſe, quum ſit apud nos extra

con-

controuerſiam,talem certè baptiſmum noſtris infantibus minimè petemus: verum autem & purum baptiſmum, non vt quaſdam veritatis reliquias, quas abolere non potuerit Papatus, ſed vt in verbo Dei à Chriſto Eccleſiæ ſuæ traditum amplectemur, & cum vera fide adminiſtrabimus: hoc à Deo petentes, vt pollutiones in illo adulterato Papiſtico baptiſmo nobis, quum illic baptiſaremur, ignorantibus applicatas, nobis non imputet. Idem de cæteris huiuſmodi iudicium eſto. Nam ne hoc quidem quòd ſymbolum Apoſtolicum & Athanaſianũ nobiſcum profitetur Antichriſtus, & multas damnatiſſimas hæreſes nobiſcũ damnat, ſic admittimus, quaſi propterea cum Antichriſto cõmunia iſta habeamus. Nihil enim in illis fidei noſtræ capitibus, in quibus videri poſſet nobiſcum conſentire, cõtinetur, quod illi ſibi cõtradicentes, magna impietate non polluant. Sic exempli gratia, clamant ſe credere in vnum Deum: & tamen quæ Deitati ſunt ἀκοινωνήτως propria, non tantùm ad ſuos, quos indigitarunt Sanctos, verùm etiam ad idola & ritus quoſuis à ſe excogitatos transferunt. Sic in Chriſto duas naturas perſonaliter vnitas agnoſcunt: ſed ita vt quæ humanitatis ipſius propria ſunt, eſſentialiter, & immutabiliter in illa ſua Tranſſubſtantiatione ſubuertant. Sic Chriſtus illis aſcẽdit in cœlos: & tamen corpore ſuo nondum reliquit terras.

Sic illis eſt Chriſtus Dominus : ſed ita vt Maria in cœlis etiam ipſis illi, materno iure, imperare cenſeatur. Sic eſt venturus: & tamen iam venit. Sic eſt Redemptor: ſed ita vt luendæ ſint adhuc nobis peccatorum noſtrorum pœnæ. Nulla ergo talis eſt apud Antichriſtum veritas, quam quum habeamus in verbo Dei puram & ſinceram, cur illam ſic in mendacium transformatam ab Antichriſto, ſecernentes etiam falſum à vero, petamus? aut eam nobis eſſe cum illis, quatenus vera eſt, communem dicamus?

Ad illa verò quòd attinet quæ verbo Dei ἀντιφατικῶς aduerſantur, tecum illa ſine exceptione deteſtor. Sed vide ne iſtud diuiſionis membrum cum priore, de quo modò diximus, coincidat. Veritas enim vel minimùm in eſſentia ſui adulterata, veritatis nomen & dignitatem amittit, quamuis quæ falſa ſint, non æqualiter ſint falſa. Et meminiſſe nos oportet tepidos, quales ſunt etiam boni quidam Neutrales, vel potiùs modò in hanc, modò in illam partem claudicantes, à Chriſto euomi: nec ſimpliciter dixiſſe Chriſtum, Qui non colligit, ſpargit: ſed dixiſſe, Qui non colligit MECVM, ſpargit.

Superſunt quæ vocas media, ſiue indifferentia, id eſt, vt tu illa definis, quæ nulla lege nec diuina, nec humana vetita aut mandata ſunt: qui tuæ definitioni conuenientia, quænam, quæſo,

quęſo,poſſis exempla,in eo quod tractamus argumento,proferre ? Nec enim vlla in Papiſmo inuenies vel minimi momenti,quæ non ſint ea quam vſurparunt in conſcientias tyrãnide miſeris ouiculis mandata, vel prohibita.Et tu ipſe mox iſta præſertim indifferentia vis vſurpanda ad quæ acceſſerit publica auctoritas,vſum illorum aut iubens aut permittens:id eſt,(niſi fortè quid dicas non ſatis intelligo)quæ eſſe indifferentia deſierint.Malim ego,ſicut alio etiam loco dixi,indifferentia ex ipſorum natura definiri,& quidem habita vſus illorum ratione.Sunto ergo indifferentia illa quorum vſus modò bonus & licitus eſt, modò malus & illicitus, prout videlicet, aliquis bene vel malè illis vtitur, quòd naturam habeant per ſe neque ad bonum neque ad malum determinatã : ac proinde tum à per ſe bonis , id eſt quæ quiſquis exerceat bene agat,tum à per ſe malis,id eſt,quibus nemo vtatur quin peccet , accuratè ſunt diſtinguenda, ſi rectè vitam inſtituere volumus.

Eſt enim bonis quidem aſſiduè ſtudendum pro viribus & pro vocationis noſtræ ratione, à malis verò ſemper ſine exceptione abſtinendum, quarũ rerũ diſcrimen:etſi nobis illud aliquatenus ſuppeditant naturales συντηρήσεως & συνειδήσεως reliquiæ de quibus Paulus Rom. 2. 15.tamen à verbo Dei propriè petendum eſt ne fallamur, nempe vt quæcunque diſertè præ-

cepit,vel ex præceptis intelliguntur, bona eſſe non ambigamus:quibus opponuntur quęcunque expreſſè vel tacitè prohibuit. Et hinc intelligitur multa quoque ſimpliciter & naturaliter bonis annumeranda,& cõtra malis accenſenda, quorum tamen natura per ſe & in ſeſe ad virtutes & vitia propriè non pertinet:bonis videlicet ea,quę Deus pręcepit,vt,Sabbatho ab omni ſeruili opere abſtinere: malis, ea quæ vetuit,vt,carne ſuilla,vel aliis immunditiis veſci, & ſimilia:à cuiuſmodi tum pręceptis,tum prohibitis,quum,beneficio Chriſti,liberati ſimus, ad illam ſui naturam indifferentem redierunt. Rurſum ergo quum ex verbo Dei diſcamus veram licitorum & illicitorum normam, media & indifferentia eſſe dicamus,quæ Dei verbo nec expreſſè nec tacitè iubentur aut prohibentur,vt pote quæ neque vſurpata nos reddant meliores, neque neglecta deteriores, aut vt magis Theologicè loquamur, in quibus poſitum non eſt regnum Dei, cuiuſmodi ſunt, eſca, potus, veſtitus, & ſimilia eiuſmodi. Sed hîc cauendum eſt, ne hinc concludamus liberum illorum vſum eſſe, vt nihil interſit quando & quomodo illis vtamur vel non vtamur. Quamuis enim res illæ ſua natura & ſimpliciter,ſicuti diximus, nec bonæ nec malæ ſint: eſt tamen rectus aliquis earum vſus, nempe ſi ad Dei gloriam, ſalutẽ noſtrã: & proximi charitatem ritè referantur, cui opponitur earum abu-

ſus

ſus,quo nimirum vel Deus offendatur, vel ipſi nos, vel proximum lædimus. Sic, vt iſta commodis exemplis,& ad id,de quo inter nos quęritur,accommodemus,quũ Coniugatũ vel cœlibẽ eſſe, contra quàm nonnulli exiſtimarunt, nos neq; deteriores,neque meliores apud Deũ reddat: tamen ei qui vritur coniugij quædã neceſſitas imponitur, nempe ſi vincere tentationem alio remedio nequeat: quam doctrinã Apoſtolicam qui negligunt, videmus quantis ſeſe calamitatibus implicent. Contrà verò rectè vtuntur cœlibatu qui ſi cœlibes maneant, curas euitant quibus ad obeundam functionem ad quam vocati ſunt tardiores redderentur. Non eſt igitur iſtis cõiugium vel cœlibatus penitus & ſimpliciter indifferens: ſed quatenus vocationi ſubſeruit, aut nocet. Sic eſca,vel potus,non ita ſunt, quòd ad vſum attinet indifferentes, quin grauiter peccent in Deum, in ſeſe, & in proximum, qui vel intemperanter illis vtuntur, vel valetudini ſuæ noxiis cibis ſcientes veſcũtur:vel contrà qui ieiuniis & aliis eiuſmodi *σωματικαῖς γυμνασίαις* vt loquitur Apoſtolus (quas monachi maluerunt *ἀσκήσεις* vocare)immaturam ſibi & Eccleſiæ mortem accerſiuerũt.

Sed quiddam eſt longè maioris momenti cuius interuentu res per ſe indifferentes non ſimpliciter illicitæ, ſed maximè quoque fiunt nefarię,propter adiũctam videlicet diuini cultus opinionem, id quod nobis eſt maximè in

hoc noſtro argumento ſpectandum. Sic exempli gratia, ablutio manuum ante ſumptionem cibi, res eſt ciuilis, nec ad conſcientiam per ſe vllo modo pertinet. Maluit tamen præſentes Phariſæos Dominus offendere quàm illorum traditionem obſeruare, Mat. 7. nempe quoniã illi ſuperſtitioſè docebãt peccare illos in Deũ, qui illotis manibus cibum caperẽt. Sic Sabbatho vellere & confricare ſpicas tritici, & granis illis veſci, itidémque ægroto ſanando manum adhibere, iiſdem Phariſæis videbatur ſeruile opus eſſe Sabbatho interdictum. Chriſtus verò nihil illorum ſuperſtitionem moratus, non modò illis non obtemperauit, ſed etiam illos apertè & facto & verbis redarguit. Iſtud verò, agedum, ad id de quo inter nos quæritur, applicemus. Dierum & ciborum diſcrimina reuexit in Eccleſiam Antichriſtus, non ſimplici ſuperſtitione, ſed etiam impiè: vt qui non tantùm doceat, eos mortaliter, vt ipſi loquuntur, peccare qui leges illas à ſe poſitas tranſgrediantur, verum etiam in iſtorum obſeruatione meritũ, quod vocant, & ſatisfactionẽ pro peccatis ſtatuant. Hæccine verò indifferentia vocabimus? *nempe illis*, inquies, *indifferentia non ſunt, mihi verò talia eſſe non deſinunt, quia libertatem meam abuſus aliorum non imminuit*. Certè ita eſt: ideóque Chriſtus, ſicuti modo diximus, neque Phariſaicam ablutionem obſeruare, neque ab eorum interdicto à vellendis ſpicis diſcipulos

ab-

abſtinere voluit. At contrarium faciunt hodie qui dierum & ciborum diſcrimen, etſi non in eum quem illi finem, haud aliter tamen obſeruant quàm Romanenſes: qua in re, quantum quidem ego videre poſſum dupliciter & quidem grauiter peccatur. Nam & pertinaces adhuc Romanenſes in ſua damnatiſſima ἐθελοθρησκείᾳ ſic confirmantur: & multi pij impietatis illius hoſtes offendũtur: & adhuc in alteram partem nutãtes infirmi deſtruuntur potiùs quàm ædificantur. Quod ſi in hac facti ſpecie Petrus, & Barnabas meritò fuerunt à Paulo Antiochiæ, & quidem palàm, reprehenſi, quum tamen ibi de re ageretur non humanitus & ſuperſtitiosè vel impiè excogitata, ſed diuinitus inſtituta, & paulò antè neceſſaria: quantominus id in iſtis Antichriſtianis traditionibus licuerit, cuiuis in ſacris literis erudito æſtimandum relinquo. Atenim, inquiet aliquis, idem Paulus Timotheum circumcidit, cum aliis Nazareis ſeſe ſanctificauit ex voto quod Chencreis conceperat, Act. 18. 18. & 21. 26. alibi teſtans ſe factum omnibus omnia. Agnoſco eorum argumentum, qui quantum ille Iudæis, tantum Romanenſibus concedendum putant, certè, vt ingenuè dicam quod res eſt, commodis ſuis potiùs quàm eorum conſciẽtiis conſulentes. Sed non animaduertunt illi quàm inter ſe diſſimilia ſint, quæ tamen ipſi non tantùm ſimilia, verum etiam paria eſſe volunt.

Quænam enim ſimilitudo eſt inter diuinitus per Moſen præcepta, quorum abrogationem Iudæi, quibus ſeſe accommodabat Apoſtolus, nondum intelligebant: & impias illas ἐθελοθρησκείας, quanuis in rebus per ſe indifferentibus poſitas, tamen Deo exoſas, ac proinde piis omnibus abominandas? Num verò Paulum ſimiliter profanis gentibus in vlla idololatriæ ſpecie ſeſe accommodaſſe exiſtimabimus? Abſit. Nam verſatus eſt quidem Athenis inter illos κατειδώλους, & idolorum quoque inſcriptiones legit, ſed vt illa vehementiſſimo zelo abominaretur, & abominanda doceret. At iſti ſcilicet ita ſeſe gerunt, Romanenſibus, vtinam ne in nimium etiam multis quæ nullo indifferentis naturæ prætextu tegi poſſunt, gratificantes, nec illorum ſalutem profectò quærentes, ſed crucem fugientes. Nondum tamen nobis expeditum eſſe hunc nodum video. Nam de idolothytis præcipiens Apoſtolus 1. Corint. 10.25. Quicquid, inquit, in macello venditur, edite, etiam ab infideli quopiam vocati, nihil interrogantes propter conſcientiam. Sed ſi quis vobis dixerit, hoc eſt idolothytum, ne edite propter conſcientiam, non tuam, ſed eius qui hoc tibi indicauit. Hinc enim omnino efficitur poſſe nos quoque ac etiam debere Romanenſibus aliquid eiuſmodi in rebus concedere. Et abſit vt hoc negem, quum libertatem noſtram, quantum id patitur quod Deo debe-

debemus,debeat charitas proximi metiri. Sed hîc agere Apoſtolum conſtat, non de infidelibus, qui certè nunquam religionis cauſa indicaſſent illud eſſe idolothytum: ſed de infirmis adhuc aliquibus fratribus, quos potiùs quàm offendendo deſtrueret, teſtatur ſeſe nec carnibus vnquam vſurũ, 1. Cor. 8.13. At nos de infirmis adhuc fratribus hîc agimus, quos certè fateor nõ eſſe cibi cauſa offendendos: ſic tamẽ vt ne nimiùm ad illorum infirmitatem in iſtis rebus conniuendo, foueamus in illis hoc ipſum quod deſtructũ volumus: & ne, ſicut Petro accidit Antiochię, dum nouos ędificare cupimus, iam ædificatos deſtruamus. Quòd autem ad peruicaces, & libertati noſtræ inſidiantes attinet, aut fugiendus eſt cum illis conuictus, aut neceſſariò imitãdus nobis eſt idem Apoſtolus, Chriſti inter Phariſæos verſantis exemplum ſequutus: vt qui in iſtiuſmodi hominum gratiam non modò Titum non circumciderit, verùm etiam ne ad momentum quidem ipſis per ſubiectionem ceſſerit, Gal. 2.4. & 5. Romanenſes verò pleroſque, quo iure nũc pro ſimpliciter infirmis, ac non potius pro peruicaciſſimis, & obſtinatiſſimis habebimus? Quod ſi priuatis in communi vita nobis hæ ſunt obſeruandę regulæ, ego quidem (quod tamen eccleſiæ iudicio ſubmitto) non video quînam in iis populis, quibus lux Euangelij eò vſque affulſit, vt auctoritate publica poſſit apud illos religio

vera inſtaurari, tot ἐθελοθρησκεῖαι, iſtò indifferentis naturæ falſo certè obtentu tolerentur, quum ſemel potius templum Dei ab omnibus iſtis ſordibus fuerit repurgandum. Hanc autem carnis profectò, non Spiritus, prudētiam, vt ingenuè loquar, quis exitus conſequatur, vtinam tandem experientia ſaltem ipſa eos doceat, quos in primis hoc opus Domini curare oportet, niſi ſeueriſſimum Dei iudicium experiri malint. Nec enim temerè Dominus non tantùm deſtrui vitulū aureum, ſed etiam in cineres abſumptum in aquam proiici, & idolorum altaria penitus deſtrui, & lucos etiam exſcindi mandauit: quod & in æneo ſerpente conterendo ſequutus eſt Ezechias, 2. Reg. 18. 4. & ſancta cum animi magnitudine, in euertendis omnibus idololatriæ reliquiis obſeruauit Ioſias, 2. Reg. 23.

At quid prohibet, inquis, *res indifferētes quibus ad ſuam tyrannidem abuſus eſt Antichriſtus quominus ad vſum conuerti poſſint Eccleſiæ & Reip. vtilem?* Nihil profectò. Sed in talibus retinendis maxima quoque circunſpectione eáque ſancta, i. ad Dei gloriā imprimis directa opus eſt, primùm quidem vt accuratè diſpiciātur quæ magis nocere diuini cultus iuſtaurationi, quàm prodeſſe poſſint: deinde vt hæc cautio, quoad eius fieri poteſt, adhibeatur, vt quorundā retētione, neque ſuperſtitioſi in ſuo falſo cultu cōfirmentur, neque infirmis adhuc in fide pro-

pona-

ponatur quod eorum progreſſum remoretur, neque qui robuſtiores iam ſunt meritò offendantur, nedum vt piis alicuius ſeruitutis iugũ imponatur. Hoc enim nihil aliud fuerit quã ea ipſa, quæ vt indifferentia retineri poſſe cenſentur, pro indifferentibus neceſſaria facere. Et hæc quidẽ de iſtis ſic pro meo modulo ſentio, certiora tamen iſtis & veriora, ſi quæ mihi à quoquam ex verbo Dei demonſtrabũtur vltrò amplexurus, &, ita me bene Deus amet, ad diſcendũ, quàm ad docendũ paratior. Itaq; ſic iſta velim accipi, vt ab eo qui ſit ex iis vnus, quibus loqui in Eccleſia licet, non tamen curioſè aliena ſcrutetur, nedum vt de iis iudicandi poteſtatem ſibi arroget (quod à me Deus auertat) ſed qui ingenuè loquatur, & ad ea ſuper quibus eſt prouocatus, neceſſariò reſpondeat.

AD CAPVT XXVI.

De Doctoribus.

DOCTORES rectè diſtinguis à Paſtoribus ex Apoſtoli loco Eph. 4. 11. Cur enim Apoſtolus ibi functiones ſacras omnes eorum qui propriè in verbo laborant enumerans, duplicem appellationẽ vni & eidem miniſterio tribueret? Hac autem de re

ſuo loco diximus, & inter Paſtores & Docto-res hoc eſſe diſcrimen, quòd Doctores, ſicut olim ij ex numero Scribarum, qui νομικοὶ & νομοδιδάσκαλοι peculiari nomine in Euangelica hiſtoria vocantur, Scripturas ſimpliciter docent. Paſtorum autem (qui & Prophetæ interdum ab Apoſtolo dicuntur) munus fuit adhortationes, obiurgationes, conſolationes prout res ferebat, adiicere, ſicut olim boni & veri ſacerdotes fecerunt: quibus ceſſantibus conſueuerat Dominus extra ordinem Prophetas excitare, quos ex ipſorum ſcriptis videmus vtrumque, nempe & Doctorum in docendo, & Paſtorum in paſcendo, id eſt in Scripturarum & dogmatum applicatione munus quàm diligentiſſimè exercuiſſe, ſed κατ' ἀποκάλυψιν. Noſtra verò nunc diuerſa conditio eſt, hac in parte, ſublata extraordinaria ἀποκαλύψει, & ſola nobis relicta γνώσει, id eſt ea notitia quæ ſtudendo, & diſcendo acquiritur. Neque id tantùm de rebus ipſis, ſed de tribus etiam ipſis linguis accipiendum eſt, Hebræa videlicet, Græca & Latina: quas nunc non ex nutricibus, ſed in ſcholis magno ſtudio ac labore diſcere nos oportet. Rectè igitur omnino facis, ſcholas vocans Eccleſiarum ſeminaria, in quibus ſi tam docti & diligentes magiſtri, & tam ſeduli eſſent diſcipuli, quàm eſſe oportuit, longè eſſet alia non tantùm eccleſiarum, verùm etiam rerum humanarum facies. In his igitur tam tibi

aſſen-

aſſentior, quàm in nonnullis, quæ ſubiicis, abs te valde diſſentio. *Quum enim*, inquis, *diſtinguantur à Paſtoribus Doctores, eáque interpretandi ſcientia donum ſit Sp. Sancti, quotquot illo dono præſtant, & tam ſcriptis quàm ſermone Eccleſiam ædificare poſſunt, inter Doctores cenſendi ſunt, cuiuſcunque ſint conditionis, adeò quidem, vt tametſi mulierem in Eccleſia loqui vetet Apoſtolus, tamen ſi docta ſit, poßit ſcribere, & priuatim domeſticos docere*. Itáne verò? Immo quum publicè Verbum prædicare nullus poſſit, quantumuis eruditus, niſi legitimè Paſtor ad hoc munus delectus & ordinatus: quo iure quiuis, ſiue quòd reuera ſit doctus, ſiue quòd talis ipſe ſibi videatur, non tantùm os ad docendũ aperiet αὐθαίρετος, ſed etiã libris editis, abſentes, immò naſcituros quoſuis docebit? Hunc verò morem in Eccleſiam inuehere, aut inuectũ probare, quid aliud fuerit, quàm pro legitima vocatione Anabaptiſticum furorem, & ἀποκάλυψιν extraordinariam pro ordinariæ γνώσεως regula ſupponere? Nam illi quidem, quos Deus extra ordinem mittebat (quales fuerunt ſub lege Prophetæ, & ad plantandas Eccleſias miſſi Apoſtoli, & Prophetæ peculiariter à prædictionis Spiritu ſic vocati) nulla certè miſſione nec ordinatione humana indiguerunt, vt docet Apoſtolus ſuum Apoſtolatum aſſerens Gal. 1. 16. & 2. 6. cæteros verò (ne exceptis quidem Euangeliſtis) Dominus non niſi miniſterio hominum interuenien-

te, id eſt, examine & delectu ſecundùm eum quem verbo ſuo conſtituit ordinem mittere intelligendus eſt, vbi quidem obtinet ordo, quem nemo bona conſcientia poſſit aſpernari. Et, quæſo, vnde tanta iſta quotidie creſcẽs confuſio, tum in ipſis doctrinæ capitibus, tũ inter populorum animos, quàm quòd cuiuis quiduis dicere, ſcribere, ſcriptis etiam editis per omnem terrarum orbem ſpargere, impunè licet? qua in re accidere ſemper conſueuit, vt quo ſtultior eſt quiſpiã, eò ſit audacior: nec alij magis placeant & ſtudioſius legantur ſcriptores, quàm quos vel nunquam ſcripſiſſe, vel perpetuo ſilentio damnari oportuit.

Dico igitur Doctoribus Eccleſiæ non tantùm eximiis illis Sp. Sancti donis opus eſſe, ſed etiam legitimæ vocationis teſtimonio vt ſint audiendi. Christianos tamen omnes mutuo ſeſe docere, atque adeo hortari, reprehendere, conſolari in Domino oportere, & ita ſingulas domos, tum à patribus, tum à matribus familias regi, vt ſpeciem totidem priuatarum Eccleſiarum referant, quis negarit? Sed quorſum hoc ad id de quo agimus? Nam vt publico miniſterio non prohibetur, ſed docetur & regitur, quod quiſque Chriſtianus Chriſtiano debet: ſic non debent priuata Chriſtianorum officia ſacrum publicum miniſterium interturbare. Dauidis autem & Salomonis exempla quę profers, partim particularia ſunt, quum illum

quidem

quidem fuiſſe quoque excellentiſſimum Prophetam, & iſtum ſapientia ſingulari ornatum conſtet: partim ita ſunt ab ipſis geſta vt interea nihil vel de Aaronico Sacerdotio, vel de Leuitarum muneribus quicquam delibarint. Et vtinã Deus Optimus Max. tales orbi terrarũ Principes, & Magiſtratus cœlitus demitteret, quorum & Sapientia & auctoritate Paſtores & Doctores & confirmari in bene agendo & in malè agendo coërceri poſſent. Fœminis autem ego quidem iſtam ſcribendi quoque licentiam vix arbitrari poſſum concedendam, quamuis Holdam & Deboram & Philippi Euangeliſtæ quatuor filias legam prophetaſſe. Neque enim iſtud ad id de quo agimus, nempe ad ordinariam Doctorum in Eccleſia functionem ſpectat, qui νομικοῖς illis, de quibus dixi, ſucceſſerunt.

Sed & in eo, niſi potius ipſe fallor, non leuiter falleris, quòd iſtos Doctores laicis annumeras, quibus extra ordinem fuerit ab Epiſcopis interdum facta docendi in cœtu poteſtas, vt olim Origeni nondum Preſbytero, & non paucis aliis, quod Euſebij teſtimonio probas à me quoque antea citato. Nam contra fuiſſe iſtos de quibus agimus quoque Doctores ordinaria functione publica functos ſatis apertè liquet ex Paulo Rom. 12. 7. 1. Cor. 12. 29. Eph. 4. 11. nunquam illos alioqui ſacris illis Eccleſiaſticis functionibus annumeraturo, nec iſtos alioqui

non minùs quàm Paſtores dicturo diuinitus ad opus miniſterij & ædificationem corporis Christi datos: *Quod enim Stephanus, Fortunatus, & Achaicus, quorum meminit Apoſtolus, 1. Cor. 16. tibi videntur in Corinthiaca Eccleſia docuiſſe; nec tamen Epiſcoporum aut Presbyterorum auctoritatem habuiſſe*, id eſt, ſi recte mentem tuam teneo, priuati fuiſſe, ſiue laici, ne leuiſſima quidem coniectura nititur. Immo manifeſtiſſimè refellitur. Cur enim Corinthios alioqui moneret Apoſtolus vt ſeſe talibus ſubiicerent, niſi ſaltem fuiſſent ex κυβερνητῶν numero? vt ſi laici fuerint, ſicut tu putas, non alio teſte ſit nobis opus quàm te ipſo ad noſtram de Presbyteris illis κυβερνήταις ex ipſa plebe delectis probandã ſententiam. *At enim*, inquis, *ſi presbyteri fuiſſent, mandaſſet illis corruptelas & improbos mores, qui tum Corinthi regnabant, corrigendos.* Immò verò Sarauia, quum hæc ſcriberes, ipſúmne Pauli locum conſuluiſti? Cóperiſſes enim tũc illos non Corinthi, ſed apud Paulum fuiſſe, ad quẽ paulò antè aduenerant vt apparet ex verſiculo 17. per quos etiam hæc ipſa Epiſtola Corinthum ab Apoſtolo miſſa creditur. Idem poſtea, ſed ſimili errore, ſtatuis de Zena Legis perito & Apollo, *qui tantùm fuerint in Creta Doctores; quoniam*, inquis, *ſi euſdem fuiſſent atque Titus ordinis & auctoritatis, eadem mandata accepiſſent.* Nã præterquã n quòd leuiſſima eſt hæc coniectura, verbũ προπέμπειν, quo vtitur Apoſtolus Tit. 3. 13. oſtẽdit

dit illos vel ante quàm hanc epiſtolam ſcriberet Paulus, in Creta non fuiſſe, aut eò cum hac ipſa epiſtola appuliſſe, ſed illuc tranſiuiſſe aliò ſtatim profecturos: vel, ſi in Creta iam erant, aliò fuiſſe delegatos.

Cæterùm hoc quoque leuis non eſt ponderis, ſed animaduerſione dignum, quòd Doctores, gradum quem vocãt in Academiis adeptos, admones ne ſe idcirco putent in Preſbyterorũ, id eſt Paſtorũ Eccleſiæ Chriſti numerũ aſſumptos, niſi alia acceſſerit ordinatio. Ego verò ne Doctores quidem Eccleſiæ ſic illos creari poſſe dico. Quo enim iure, qua ratione, qua denique conſcientia ius illud electionis quod totius eſt Eccleſiæ, & quo aditu quiſquis in Eccleſiam nõ ingreditur, à Chriſto fur & latro appellatur, ab Eccleſia ad Academiarum magiſtros fuit tranſlatũ? Tribuant igitur ſane Academiarum rectores ſedulis diſcipulis, quod merẽtur pietatis & eruditionis teſtimonium, quod ſit illis apud Eccleſias quaſi deſignationis iam cuiuſdam loco. Docendi vero ius & auctoritatem reipſa docendi ſola illis Eccleſia, ordine legitimo, certo loco concedat, ſi verè Doctores eſſe & haberi volunt. Et de his quidẽ hactenus inter nos eſto diſceptatum, Chriſtiano, cuius mihi Deus in animam meam teſtis eſt, corde, nec aliud quàm veritatem & pacem cum quibuſuis quærente. Quod autem ad reliquos tuæ tractationis iſtius libros attinet, nũc attingere

nihil illorum placet. Etſi enim non ignoramus ſacro miniſterio vix ac ne vix quidē eum quem par eſt honorem haberi ab iis poſſe, qui miniſtros ipſos aſpernentur: tamen de hoc vno ſolliciti eſſe conſueuimus, vt Dominus noſter Ieſus Chriſtus per nos loquens, ea, quā meretur, reuerentia & obedientia audiatur. In muneribus autem noſtris Eccleſiaſticis, tantas & tam laborioſas difficultates magis ac magis ingraueſcentes experimur, vt aſſiduè cum Apoſtolo clamemus, Ecquis erit ad iſta idoneus? nedū vt περὶ τῶν βιωτικῶν vlla ſint apud nos inſtituta κριτήρια. Forenſibus ergo forū relinquimus, minimè tamē recuſato, ſi quod nobis rogatis ſuppetat, quod publicè vel priuatim prodeſſe poſſit, cōſilio. Deniq; περὶ τῶν ἀλφιτῶν, quāuis verū illud ſit quod ſæpe dixi, Monachos nimirum votum paupertatis vouere, quod à ſe penitus neglectū nobis reipſa præſtandum relinquant: & illam Eccleſiaſticorum bonorum diſſipationem cū deteſtando ſacrilegio coniunctam, tecum, & cum bonis omnibus deploremus, ſcelus vniuerſo terrarum orbi commune: tamen Domino noſtro Ieſu Chriſto, & Petro ac Iohanni dilectiſſimis ipſius diſcipulis Act. 3.6. immò fidis penè omnibus ſeruis Dei hac etiam in re, prout Deo noſtro libet, fidem noſtram probanti, ſic quoque conformes fieri minimè recuſamus.

FINIS.

LOCA SCRIPTVRÆ QVÆ in hoc tractatu explicantur.

Luc.22.25.81.
Luc.22.29.106.
Ioh.20.21.106.
Act.2.7.& 14.p.27.
Rom.12.7.p.51.
Rom.12.8.6.
Rom.16.7.p.28.
1.Cor.12.28.31.
1.Cor.12.29.p.29.
1.Cor.12.28.63.
1.Cor.14.51.
1.Cor.14.32.84.
2.Cor.8.23.28.
2.Cor.11.13.p.29.
Gal.2.6.& 9.84.& 85.
Epheſ.4.11.p.5.
Epheſ.4.11.p.50.
Tit.1.9. 58.
1.Tim.3. p.58.
1.Timoth.5. 175.p.51.
1.Tim.5.17. 72.
1.Tim.5.1.173.

INDEX RERVM QVÆ hoc opere continentur inſignium.

Aaron non tradidit gubernationis formam pag. 101
Aequalitatem miniſterij non fuiſſe in gubernatione ſub vetere teſtamento 76
Aerius malè ab Epiphanio inter hæreticos relatus 128
Agapæ quales fuerint 33
Agnorũ appellatione malè intelligi à quibuſdam Apoſtolos 54
Ambroſiani loci interpretatio 69
Ambroſij ſententia de Epiſcoporum & Presbyterorum æqualitate 138
Anglicanæ Eccleſiæ fundamenta 13
Antichriſtum magnifica nomina Archiepiſcoporum, Primatum & ſimilium inueniſſe 191
Antichriſtus etiam aliquid veri dicens cauendus 193
Antiochenæ Eccleſiæ auſpicia 13

Antiochena Eccleſia quomodo Hieroſolymam adierit 119
Apoſtolorum miſſio prior qualis fuerit 7
an inter Apoſtolos & ſeptuaginta diſcipulos fuerit poteſtatis imparitas 8
Apoſtolatus functio non tãtum ordine, ſed etiam poteſtate cæteris ſuperior 9
de duodecim Apoſtolis & Apoſtolica poteſtate 20
Apoſtoli nomen quàm latè pateat 28
an Apoſtoli nullos initio habuerint cooperatores 49. & 43. & deinceps.
Apoſtolatus dicitur ἐπισκοπὴ 49
Apoſtolici regiminis forma num finem acceperit Apoſtolorũ & Euangeliſtarum morte 88. & deinceps.
Apoſtolos nõ eſſe delectos ab Eccleſia 102
Apoſtolorum functionem temporariam non fuiſſe qui docent quæ abſurda inuehant 92
Apoſtolorum functio quo reſpectu temporaria dicatur 97. & perpetua & ad tempus 98
Aaron ſucceſſores habuit non item Moſes 102
Apoſtolica auctoritate adhuc hodie eſſe opus quibus argumentis probet Sarauia 104. vſque ad 109
Apoſtolorum dona peculiaria 103. & 106
Apoſtolicæ poteſtatis ius nulli Eccleſiæ conceſſum 106
Apoſtolica auctoritate non opus eſſe in confirmandis & conſeruandis Eccleſiis 109
Apoſtoli Eccleſias regendas Paſtoribus, Doctoribus, & Presbyteris commiſerunt 24
Apoſtolorum poteſtas in coercendis rebellib. ibid.
in voce Apoſtoli deceptus Theodoretus 125
Apoſtolica in Eccleſias quæ fuerit poteſtas 175
Apoſtoli quomodo dicantur Architecti 184
de vocibus ἀρχὴ & ἄρχειν 183
de Archiepiſcoporum nomine 179. & 180
Archiepiſcopi vnde dicti 168
Architriclinus quis dictus ſit 184
Athanaſius Romam refugit 120
Auctoritáſ-ne maior fuerit quorundam Apoſtolorum

lorum quàm aliorum 84

B

Baptiſmus in Papatu qualis 196

Bonifacius tertius capitis Eccleſiæ nomen à Phoca impetrat 175

C

de Canonibus Apoſtolicis 114.& 115.

Canon 35. expenditur 115. 116,& 117

Canon Synodi Antiochenę nonus excutitur 117

Canon ſextus Niceni Concilij expenditur 119

Cenſura Eccleſiaſtica ad quos pertineat 3

vox Κηρύττειν quomodo Paſtoribus & Diaconis ſit tributa 35

Chalcedonenſi Synodo aucta Epiſcopi Conſtantinopolitani auctoritas 174

Chorepiſcoporũ dignitas, & quando cœperint 168

Chriſtus in Synagogis docentes interrogauit 66

Chriſtus ſolus ἀρχιποίμην: quæ nulli homini nec Angelo quidem dignitas poteſt dari 187.& 188.189. & 190

Chriſtum Redemptorem quomodo non agnoſcãt Papiſtæ 189

quis Clerus nunc dici poſſit 65

Cœlibatus per ſe nec deteriores nec meliores facit 201

Conſtãtinopolitanus Epiſcopus quãdo ſecundum locum obtinuerit ab Epiſcopo Romano 174

D

Dauidis & aliorũ piorũ regũ exemplũ in cultu domini inſtaurando 90

Diaconi qui dicti ſint 54 55

Diaconorum functio qualis, & quàm latè pateat vox illa 31.32.& 33.& 36

Diaconatus Chriſtiani ſubuerſio 35

Diaconi ex quibus eligendi 38

Diaconatum an oporteat annuum aut perpetuum eſſe ibid.

Diaconi in προϊςαμένυς & κυβερνήσεις diuiſi 11

Diœceſeon ordo ad quod exemplar efformatus 165

Doctorum munus in Eccleſia diuerſum à doctoribus 50

de Doctoribus 207

Dominatio ſpiritualis vnius Chriſti impia 80. miniſtris Eccleſiaſticis prohibita 81.& 86.

Ductores gregis reſpe ctu

dicti 54

E

Eccleſiarum in hoc mundo qualis conditio 41
an ad Eccleſiæ ædificationem liceat mutuari politicas conſtitutiones 178
Electio ad ſacrum miniſterium à quibus fieri debeat 154.& 155
Elizabetha Regina Angliȩ 91
Epiſcopatus triplex 177
de Epiſcopis 48
Epiſcoporum ordinem omnem nò reiiciunt qui ordinē & gradū ex Dei verbo diſtinguunt 2
Epiſcopi Gallicani quales plerunque 16
Epiſcopalem gradum perpetuo in Eccleſia non extitiſſe 23
Epiſcopos & Diaconos quo modo Paulus diſtinguat 34
Epiſcopi gregis reſpectu dicti 54
an Epiſcopis aut presbyteris licuerit eſſe Diaconis 37
Epiſcoporum nomine qui comprehendantur 49
an Eccleſia in his terris perfecta dici poſſit 95.& 96
Epiſcopi nomen eſt variæ ſignificationis 114
Epiſcopum agere & Apoſtoli & Euangeliſtæ opus exequi an inter ſe pugnent 122
an Epiſcopi ſint diuinæ ordinationis 125
Epiſcopi nomen ambiguè vſurpatum 126
an Epiſcopus & presbyter ſint æquales 130.& 132
Epiſcopi prouincialis quæ dignitas 169
Epiſcoporum ambitio quo modo creuerit 173
Epiſcopi Romani tyrannis 177
Euangeliſtas quos faciat Sarauia 7
Euangeliſtæ qui propriè dicantur 29
Euangeliſtarū functiones temporarias non fuiſſe qui docent quæ abſurda inuehant 92
Euangeliſtarū functiones quo reſpectu temporariæ dicantur 97. & etiam perpetuæ & ad tempus 98
inter Euangeliſtas & oppidanos Epiſcopos differentia 135
de Epiſcopo vno in vna Diœceſi 165
Ἐξάρχου nomē Synodo Carthaginienſi diſplicuit 186
Ἐξουσίας nomen quæ Me-

tropolitanis tribuitur, expenditur 121

F

Fidei articulos euertunt Papiſtæ quos ore fatentur 97
in Functionibus Eccleſiaſticis non tantum ordo, ſed etiam gradus 5
Functiones Eccleſiaſticę ad ternarium numerum ab Apoſtolo reuocatæ 31
Functionum Eccleſiaſticarum quis ordo ibid.
in Functionibus Eccleſiaſticis alia eſſentialia alia accidentalia 153.& 154

G

Gelaſii de Epiſcoporũ auctoritate dictum 174
Gradum nullum fuiſſe aut poteſtatem Apoſtolorum in alios 52
Gradum nõ fuiſſe inter pares collegas inde ab Apoſtolorum temporibus 118
Gregorij de eo qui ſe Oecumenicum dixerat ſententia 175

H

Hieronymi ſententia de Epiſcoporum & Presbyterorum æqualitate 136. & 137: quæ aduerſus Sarauiam defenditur; deinceps 140. vſque ad 160

I

Imparitatem non fuiſſe inter Apoſtolos 9
Indifferentia quæ ſint 150. & quid in iis obſeruandũ 151,& 152
Indifferentia nulla ſunt hodie in Papatu 199. quæ dicenda ſint indifferentia 199.& 200
Indifferentibus quomodo vtendum 201. & eorundẽ exemplum 202
Romanẽſibus in rebus Indifferentibus quatenus aliquid cõcedendum 204. 205. & quomodo poſſint ad vſum Eccleſiæ conuerti 206

L

Laicis etiam in Synodo facta loquendi poteſtas 66
Laborare verbo & doctrina qui dicantur 73
Lectio Legis in Synagogis diſtincta ab exhortationibus 51
Leuitæ ſub lege ſacerdotibus ſeruiebant 32

M

Magiſtratibus non omnis attribuenda iuriſdictio in Eccleſia 2
Magiſtratus quæ partes in regimine Eccleſiaſtico 90
Manuum impoſitio quid ſignificarit 21
Manuum impoſitionem non eſſe propriã Epiſco-

porum 130
Metropolitani dignitas mutabilis 118
Metropolitanorum dignitatem non fuiſſe Apoſtolicæ & diuinæ diſpoſitionis 119
Metropolitanorũ ordo ad quod exemplar efformatus 165
de Metropolitanorum nomine 180
Miniſterium Euãgelij quid ſit & quæ partes 4
Miniſteriũ Sacerdotum & Leuitarũ nõ fuiſſe æquale 76. & quæ comparatio cũ hodierno miniſterio paſtorum & aliorum 77
Morellij ſententia de electionibus damnata 155
Morum diſciplinam malè quidam omnẽ Magiſtratui attribuunt p.2.
de Moſaica gubernatione quæ poſt eius mortẽ non ſit mutata argumentum refellitur 100
Mutatio quarũdam rerum in Eccleſia non facit Deũ mutabilem 149

N

Nãzianzeni de Epiſcopalis προεδρίας gradu locus 164 & 182

O

Oeconomi reſpectu familiæ dicuntur 54
Orarium quid ſit 35
Ordinationis vox ambigua 5
Ordinis ratio eſt iuris poſitiui 118

P

Paſtores & Presbyterorum ordines ſunt numero diſtincti 5
Paſtores quam curam oporteat de pauperibus gerere 77
Paſtorum munus in Eccleſia 50
de Paſtorum duplici ordine 55. & 56
Paſtores an fuerint & eſſe debeant ſuperiores & inferiores 75
Paſtores fidos Deus extraordinariè excitat quum opus eſt 94
an Paſtor qui cætui alicuius Eccleſiæ præeſt aliquod iure diuino in collegas obtineat imperium 114
an Paſtores vocari nõ poſſint Presbyteri, προεστῶτες aut aliis ſimilibus nominibus 190
Pater maior filio quomodo dicatur 157
Patris nomen quomodo ſibi Paulus vendicet 21
Patriarcha vnde dici cœperit

perit 168
Patriarchas quos Græci vocarint 169
de Patriarcharum nomine 179.& 180.& 185
cur Paulus ſit Ieroſolymam profectus 120
Paulus & Barnabas ab Eccleſia Antiochena miſſi cum manuum impoſitione 53
Philippi Diaconi vocatio extraordinaria 12
Philippus ex Diacono Euãgeliſta factus 35
πρεσβεῖον quid ſit 121
de Presbyteris 48
Presbyteri plerunq; omnes in Gallia quales ſint 17
Presbyteri appellati Epiſcopi 47
Presbyterij partim ex Paſtoribus, partim ex preſbyteris cõpoſiti ratio 58
Presbyteris quomodo vel annuum ſpatium vel longius concedatur 67
Presbyterorũ nomine qui comprehendantur 49. & quod eorum munus 50
de Presbyteris annuis qui ſint ad docendum inepti 57. & deinceps, non eſſe nouum ordinem 62. vnde deligendi 64
Presbyteros etiam doctrina Eccleſiam paſcere 49
Presbyteri vox diſtinguenda 114
Presbyterij Geneuenſis ratio 60
an Presbyterorum ſeu Seniorum arbitrio cuncta in Eccleſia gerantur 61
primi Presbyteri ſiue Epiſcopi olim quæ authoritas 167.& 168
πρεσβύτερος apud Paulum in 1.ep.ad Tim.5.1.pro ætate prouectiore ſumitur 133
Primates vnde dici cœperint 168
προεστῶς ex quibus eligi ſolitus 170
προϊστάμενοι à Paſtoribus & Doctoribus diſtincti 6
προϊστάμενοι reſpectu gregis dicti 54
de Prophetis quid eo nomine intelligatur 25. & de eorum numero ibid.
Prophetę vocabulum quomodo ſumatur 30
Prophetas prophetis fuiſſe ſubiectos 52
Prophetæ in paſtores & doctores diuiſi 181
Prophetiæ & Diaconiæ nominibus functiones omnes Eccleſiaſticas à Paulo comprehendi 181

προςασίαι cur à patribus in διοιχήσεις distributæ 176

Q

Quartumuiratus inter Epiſcopos inuectus 174

R

Regni Chriſti ratio 86. quomodo Romanos ſalutans Apoſtolus nullius Paſtoris aut Presbyteri faciat mentionem 46

Romanæ Eccleſiæ ſtatus quum ad eos Paulus ſcriberet 47

S

Scripta veterum quomodo recipienda 127

Sedere in cathedra Moſis quomodo dicatur à Chriſto Sacerdotes, & quomodo id Epiſcopis aut paſtoribus noſtri ſeculi conueniat 101. & 102

Seniorum poteſtas in Eccleſia 61

Septuaginta virorū Moiſi adiunctorum duabus vicibus facta electio 9. quid illis commune cum ſeptuaginta diſcipulis 10

Septuaginta diſcipulos non fuiſſe miſſos cum Apoſtolis à Domini aſcenſione ad prædicandum Euangelium 7 & 22

de Septuaginta diſcipulis 24

Spiritus Sanctus quibus datus die Pentecoſtes 26

Stephanus in Synagogis docuit non in Eccleſia 34

in Synagogis licuiſſe cuiuis percontari & reſpondere 34

T

quomodo Timotheus à Paulo circumciſus 203

V

Verbum Dei quale in Papatu 196

Viduarum collegia quomodo reſtituenda 40

Vocatio ad miniſterium duplex 11

Vocationis extraordinariæ quędam exempla, & eius duæ ſpecies 12

Vocationis extraordinariæ tres regulæ neceſſariæ 14

Vocatio ordinaria Papiſtica qualis ſit hodie 15

de Vocatione extraordinaria diſputatio quando ſit ea opus 17. & 18

Ὑπηρέται qui dicantur 54

Z

Zanchij teſtimoniū de Epiſcopis, Paſtorib. & presbyteris 160. 161. 162. & 163

FINIS.